

Drentse Onderwijsmonitor 2016

Drentse Onderwijsmonitor 2016

januari 2017

Colofon

Titel: · Drentse Onderwijsmonitor 2016

Datum: Januari 2017

Opdrachtgever: Provincie Drenthe, Vereniging van Drentse Gemeenten

Auteurs: Imke Oosting, Jan Kruijer

Adressen: CMO STAMM
Laan Corpus Den Hoorn 100/ Postbus 2266 9704 CG Groningen/
Eemland 5b, 9405 KD Assen
www.cmostamm.nl

© Copyright 2016-2017, CMO STAMM

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van CMO STAMM.

Voor zover het maken van kopieën is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1995, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze opgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot CMO STAMM.

Voorwoord

Dit jaar presenteren wij u een extra omvangrijke uitgave van de Drentse Onderwijsmonitor. Het is de 11e editie van dit traditioneel in de eerste maanden van het jaar verschijnend onderzoeksrapport, met weer een breed scala aan gegevens over het Drentse onderwijs.

De Drentse Onderwijsmonitor geeft u een uitgebreide indruk van de stand van zaken in het primair, het voortgezet en het vervolgonderwijs in Drenthe. U vindt de cijfers en de statistieken van ontwikkelingen over het verloop van meerdere jaren. De laatste jaren zijn ook steeds meer gegevens verzameld over de prestaties van de Drentse leerlingen. Dank zij de medewerking van bijna alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs krijgen wij inzicht in taal- en rekenprestaties van de Drentse scholieren.

De cijfers en de statistieken geven een beeld van de trends. Net als vorig jaar hebben wij een aantal mensen uit de onderwijspraktijk gevraagd om commentaar op de cijfers. Herkent men zich in de cijfers en wat betekenen ze? U vindt hun bijdragen verspreid door het rapport in kaders weergegeven. De statische foto's die door de cijfers zijn gemaakt, worden zo steeds meer omgevormd tot levendige beelden van de onderwijspraktijk.

De bevindingen van de Onderwijsmonitor roepen soms vragen op die een nadere beschouwing verdienen. Zo wordt al een aantal jaren in de monitor beschreven dat de Drentse kinderen op de basisscholen in vergelijking met hun landelijke klasgenootjes heel goed presteren op taal en rekenen. Toch adviseren de Drentse basisscholen minder vaak naar de hogere niveaus in het voortgezet onderwijs dan in de rest van Nederland. En hoe zit het eigenlijk in Drenthe met de kansongelijkheid die door de Inspectie van het Onderwijs vorig jaar werd geconstateerd, waarbij kinderen van lager opgeleide ouders vaker een lager schooladvies krijgen dan kinderen met ouders die hoger zijn opgeleid?

De Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit heeft vorig jaar besloten om extra informatie te verzamelen over de belangrijke overgang van het primaire onderwijs naar het voortgezet onderwijs. Het moment van deze overgang is immers voor een groot deel van de leerlingen bepalend voor de rest van hun onderwijs carrière. Het Ministerie van Onderwijs heeft DUO gevraagd om ten behoeve van de Drentse Onderwijsmonitor extra gegevens te leveren over leerlingen en hun overgang naar het voortgezet onderwijs. Dat is de reden dat deze 11e editie van de Drentse Onderwijsmonitor zwaarder aanvoelt dan eerdere jaren. Het bevat een extra verdiepende analyse over schooladviezen, eindtoetsen en het onderwijsniveau in het voortgezet onderwijs, tot op het moment van het eindexamen.

Om het beeld verder in te kleuren en te verlevendigen is naast het cijfermatige onderzoek, ook een enquête afgenomen onder ouders van kinderen in het Drentse onderwijs, die onlangs de overstap hebben gemaakt van basis- naar voortgezet onderwijs. Bijna 1.000 ouders hebben deze enquête ingevuld! Hoe hebben zij deze overstap ervaren? De resultaten van de enquête verschijnen in een aparte rapportage, gelijktijdig met dit rapport.

In het voorjaar van 2017 willen we nog bijeenkomsten organiseren, zowel met ouders als met leerkrachten in het basisonderwijs. Om gezamenlijk te komen tot een goed beeld van de situatie rondom de overgang naar het voortgezet onderwijs: wat gaat er goed in onze provincie en wat kan er beter?

We zijn, ondanks onze noordelijke bescheidenheid, trots op dit rapport en de aanverwante activiteiten in dit jaar. We zijn er tevens van overtuigd dat we hiermee het onderwijs en de mogelijkheden voor onze leerlingen naar een hoger kwaliteitsniveau tillen.

Er zijn inmiddels veel partijen die een rol spelen in de totstandkoming van de Drentse Onderwijsmonitor. De leveranciers van de gegevens, de scholen en schoolbesturen, ouders en betrokkenen danken wij heel hartelijk voor hun bijdrage. We zijn de afdeling informatieproducten van DUO zeer erkentelijk voor de uitgebreide extra gegevensbestanden die speciaal voor de Drentse Onderwijsmonitor zijn aangemaakt. We hebben dit jaar dankbaar gebruik gemaakt van adviezen, ideeën en waardevolle discussiepunten van een speciaal opgerichte klankbordgroep. De samenstelling van klankbordgroep, vertegenwoordigers uit primair en voortgezet onderwijs, vindt u achterin dit rapport.

Wij gaan dit jaar met diverse partijen, gerelateerd aan het Drentse onderwijs, in gesprek. Bijvoorbeeld tijdens één van de door ons te organiseren bijeenkomsten. We hopen u te ontmoeten, want samen kunnen we iets betekenen voor het Drentse onderwijs en voor onze jongeren.

Eric van Oosterhout,

Voorzitter Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit

Inhoud

Inleiding	5
Conclusies kort samengevat	8
1 Basisonderwijs in Drenthe	16
1.1 De basisscholen in Drenthe.....	16
1.2 Leerlingen op de basisscholen in Drenthe	19
2 Speciaal (basis-)onderwijs in Drenthe	21
2.1 Scholen en leerlingen in het speciaal basisonderwijs	21
2.2 Scholen en leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs	21
2.3 Passend onderwijs.....	22
3 Taal en rekenen in het basisonderwijs	24
3.1 De taal en rekentoetsen	24
3.2 Resultaten van Drentse leerlingen op de toetsen.....	25
3.2.1 De kleutertoetsen: taal en rekenen in groep 2.....	25
3.2.2 Technisch lezen.....	27
3.2.3 Woordenschat	29
3.2.4 Begrijpend lezen	31
3.2.5 Rekenen-wiskunde	32
3.3 De toezichtarrangementen in het basisonderwijs	35
4 De overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs	37
4.1 De adviezen van de school	37
4.1.1 Achtergrondfactoren bij de advisering	40
4.2 De eindtoets in groep 8.....	42
4.3 Het schooladvies en de eindtoets	44
4.3.1 Wat speelt mee bij het verschil tussen schooladvies en eindtoets?	45
4.4 Heroverweging van schooladvies op basis van toetsresultaten	48
4.5 Schooladviezen en vervolgopleiding.....	49
5 Het voortgezet onderwijs in Drenthe	53
5.1 Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs	53
5.2 De schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs	54
6 Taal en rekenen in het voortgezet onderwijs	56
6.1 Referentieniveaus taal en rekenen	56
6.2 Taalverzorging	58
6.3 Nederlands leesvaardigheid.....	59
6.4 Nederlandse woordenschat	61
6.5 Engels leesvaardigheid	61
6.6 Rekenen.....	63
6.7 Wiskunde.....	64

7	Het eindexamen en de rekentoets	65
7.1	Rekentoetsen in het voortgezet onderwijs	65
7.2	De eindexamenkandidaten van 2016 en hun eindexamenuitslag	67
7.2.1	De groep eindexamenkandidaten van 2016	67
7.2.2	Eindexamenresultaten naar onderwijsniveau	68
7.2.3	Eindexamenresultaten vo-scholen Drenthe	69
7.2.4	Eindexamenresultaten jongens versus meisjes	70
7.2.5	Eindexamenresultaten van leerlingen met hoger en lager opgeleide ouders.....	70
7.2.6	Eindexamenresultaten (on)vertraagde leerlingen.....	71
7.2.7	Eindexamenresultaten en de sector- en profielkeuze	71
7.2.8	Eindexamenresultaten in relatie tot adviesniveau basisschool.....	75
7.2.9	Vmbo en havo: examen- en adviesniveau nader bekeken	75
7.2.10	Vmbo en havo: examen- en adviesniveau, voor jongens en meisjes	77
7.2.11	Vmbo en havo: examen- en adviesniveau, naar opleidingsniveau ouders.....	77
7.2.12	Verdeling behaalde diploma's schooljaar 2015-16.....	78
8	Na het voortgezet onderwijs	81
8.1	Leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs	81
8.2	Het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs.....	82
9	Verzuim en schooluitval	86
9.1	Verzuim en thuiszitters	86
9.2	Voortijdig schoolverlaten	88
	Bijlage A: Bevolkingsprognoses onderwijsleeftijden	92
	Bijlage B: Deelnemende besturen en scholen PO	94
	Bijlage C: Toetsen in basisonderwijs van het leerlingen volgsysteem	95
	Bijlage D: Uitslagen Cito toetsen (niveau A t/m E)	96
	Bijlage E: Schooladviezen per gemeente	99
	Bijlage F: Advies en leerjaar 3 per regio van vestiging basisschool	100
	Bijlage G: Eindtoetsen basisonderwijs en best passend brugklatype	101
	Bijlage H: Onderwijssoort in bovenbouw voortgezet onderwijs per gemeente	102
	Bijlage I: Toetsresultaten 2^e jaars leerlingen vo	103
	Bijlage J: Samenstelling klankbordgroep	104
	Definities en afkortingen	105
	Gegevensbronnen	108
	Geraadpleegde literatuur	109

Inleiding

De Drentse Onderwijsmonitor 2016 is tot stand gekomen in opdracht van de Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit. De Regiegroep bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten, provincie, schoolbesturen voor basisonderwijs en scholen voor voortgezet onderwijs. CMO STAMM verzamelt, bewerkt en analyseert de onderwijsgegevens.

Dit is de elfde keer dat de rapportage van de Drentse Onderwijsmonitor verschijnt. Dit jaar in een uitgebreidere versie dan eerdere jaren. Naast de gebruikelijke monitor-gegevens over het Drentse basis, voortgezet, speciaal en vervolgonderwijs, gaan we dit jaar dieper in op de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs. De reden hiervoor is dat de resultaten in eerdere jaren vragen oproepen die nadere verdieping rechtvaardigen. Zo zien we al jaren goede prestaties in het Drentse basisonderwijs in vergelijking met de landelijke cijfers, maar toch geven Drentse scholen lagere adviezen voor voortgezet onderwijs. In 2016 verscheen daarnaast een rapport van de Onderwijsinspectie waaruit blijkt dat er kansongelijkheid bestaat in het adviseringstraject tijdens de overgang van primair naar voortgezet onderwijs. De Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit heeft CMO STAM gevraagd hier nader onderzoek naar te doen.

De Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit heeft opdracht gegeven om naast de veelal kwantitatieve gegevens in de Drentse Onderwijsmonitor, dit jaar extra informatie van betrokken partijen bij de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs te verzamelen. Hiervoor is eind 2016 een enquête verspreid onder alle ouders van kinderen die in 2015-16 in groep 8 van een Drentse basisschool zaten en inmiddels in het eerste jaar van het voortgezet onderwijs zitten. In de enquête wordt de ouders gevraagd naar ervaringen rondom de overgang naar het voortgezet onderwijs. De resultaten van de enquête zijn in het rapport 'Van schooladvies naar schoolkeuze' (maart 2017) beschreven. In het voorjaar van 2017 worden nog een aantal bijeenkomsten georganiseerd met ouders en met betrokkenen uit het basisonderwijs om nader in te gaan op het hele traject van schooladvies naar voortgezet onderwijs.

U vindt de extra analyses in dit rapport vooral in de hoofdstukken 4 en 7. In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op het gehele traject van schooladvies, eindtoetsen en overgang naar het voortgezet onderwijs. We kijken welke achtergrondfactoren van leerlingen hierbij een rol spelen. We vergelijken tevens de schooladviezen met het onderwijsniveau in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. In hoofdstuk 7 kijken we uitgebreid naar resultaten rond het eindexamen. Zo zoomen we in op het examenniveau in relatie tot de schooladviezen.

Voor het verdiepende onderzoek heeft DUO voor de Drentse onderwijsmonitor gegevensbestanden 'op maat' aangeleverd. Het gaat hierbij om drie geanonimiseerde gegevensbestanden. Het eerste bestand bevat gegevens van alle Drentse groep 8 leerlingen, hun schooladviezen, toetsresultaten en een aantal achtergrondfactoren. Het tweede bestand bevat gegevens van alle leerlingen in leerjaar 3 van het Drentse voortgezet onderwijs, inclusief schooladviezen en achtergrondgegevens. In het derde gegevensbestand staan alle jongeren die eindexamen op een Drentse school doen, met (voor vmbo en havo leerlingen) de

schooladviezen en diverse achtergrondgegevens. De bestanden bevatten gegevens voor meerdere jaren.

De gegevens van DUO maken het mogelijk om het hele traject van schooladvies, toetsresultaat, eventuele bijstelling van het schooladvies tot het niveau in leerjaar 3 en het eindexamenjaar in kaart te brengen. We kunnen hiermee uitspraken doen over op- of afstroom ten opzichte van het schooladvies. Een schakel die helaas nog ontbreekt is het niveau waarin de leerling start in het eerste jaar van het voortgezet onderwijs. Of er sprake is van op- of afstroom in de onderbouw is in de huidige analyses derhalve onderbelicht. Ook kunnen geen uitspraken worden gedaan over hoe vaak leerlingen in het eerste leerjaar aanvangen onder het advies van de basisschool. DUO heeft de wil getoond, maar door verschillende oorzaken niet de mogelijkheid gehad om tijdig meer dan globale gegevens over het niveau in leerjaar 1 te kunnen leveren. Inmiddels zijn deze gegevens wel toegezegd.

Net als vorig jaar zijn de cijfers en statistieken in dit rapport aangevuld met voorbeelden en meningen van een aantal mensen uit de praktijk, van scholen en besturen. Zij geven hun visie en gedachten over een aantal onderwerpen en resultaten uit de monitor. Op diverse plaatsen in dit rapport vindt u in tekstkaders deze bijdragen terug.

Voor de Drentse Onderwijsmonitor wordt gebruik gemaakt van een groot aantal gegevensbronnen en gegevensleveranciers. We noemden al DUO, waarvan we dit jaar gegevensbestanden op maat mochten gebruiken. Net als eerdere jaren hebben we voor veel algemene gegevens over het Drentse onderwijs gebruik gemaakt van de 'open data' van DUO. U leest over analyses op deze data onder andere in hoofdstuk 1 over het basisonderwijs, in hoofdstuk 2 over het speciale onderwijs, de hoofdstukken 5 en 7 over voortgezet onderwijs en hoofdstuk 8 over de periode na het voortgezet onderwijs.

Al vele jaren ontvangen wij met medewerking van de schoolbesturen van vrijwel alle Drentse basisscholen resultaten op toetsen van het Cito leerling- en onderwijsvolgsysteem. De Toetsservice van het CED in Rotterdam coördineert de inzameling van de gegevens en bewerkt deze voor. In hoofdstuk 3 kunt u lezen hoe Drentse basisschoolleerlingen presteren op de toetsen.

Door een groot deel van de Drentse scholen voor voortgezet onderwijs worden gegevens aangeleverd van referentietoetsen taal en rekenen in het tweede leerjaar. Examens zijn afgestemd op deze referentieniveaus. Hoofdstuk 6 gaat over prestaties van de Drentse leerlingen op de referentie toetsen.

De Inspectie van het Onderwijs levert gegevens over toezichtarrangementen in het primair onderwijs (zwakke en zeer zwakke scholen) en opbrengsten in het voortgezet onderwijs.

In hoofdstuk 9 staan gegevens over verzuim van Ingrado, de organisatie van afdelingen leerplicht van de gemeenten en de RMC-regio's en gegevens over voortijdig schoolverlaters die zijn verkregen via een door de Rijksoverheid gefaciliteerde website (vsvverkenner.nl).

Als samenstellers van de Drentse Onderwijsmonitor willen we alle gegevensleveranciers, zoals de scholen en de onderwijsgerelateerde instanties hartelijk bedanken. In het bijzonder willen we de medewerkers van DUO informatieproducten bedanken voor de tijdsinvestering om de gegevens op maat te kunnen leveren.

Tot slot een woord van dank voor de plezierige en inspirerende bijeenkomsten met de klankbordgroep die is ingesteld ter begeleiding van het extra verdiepende onderzoeksdeel van de Drentse Onderwijsmonitor 2016, in het bijzonder de ouderenquête die is afgenomen. Van de klankbordgroep hebben wij veel bruikbare adviezen gekregen.

Conclusies kort samengevat

Hoofdstuk 1. Basisonderwijs in Drenthe.

- ✓ *In schooljaar 2016-17 zijn in Drenthe 264 basisscholen met in totaal 270 vestigingen (afname van 3%). Veertig procent heeft minder dan 100 leerlingen.*
- ✓ *Het gemiddelde aantal leerlingen op een Drentse basisschool is 157, landelijk is dit 219. Basisscholen in Assen en Meppel hebben gemiddeld de hoogste leerlingaantallen.*
- ✓ *Het aantal leerlingen in Drenthe is met 1,8% afgenomen ten opzichte van het vorige schooljaar. Deze afname is lager dan voorgaande jaren.*
- ✓ *Drenthe heeft relatief minder gewichtenleerlingen (ouders lager opgeleid) dan landelijk. Het percentage is de laatste jaren afgenomen.*

Hoofdstuk 2. Speciaal (basis-)onderwijs in Drenthe.

- ✓ *Er zijn dit schooljaar minder Drentse leerlingen in het speciaal basisonderwijs dan vorig jaar (bijna 1.000; een afname van 8%). In Drenthe zijn 8 scholen voor speciaal basisonderwijs.*
- ✓ *Er is in schooljaar 2015-16, i.t.t. eerdere jaren, een daling van het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs (nu in so 375 leerlingen en in vso 713 leerlingen). Er zijn in Drenthe 14 voorzieningen voor speciaal onderwijs.*
- ✓ *Steeds meer kinderen vinden een plek in het reguliere basisonderwijs. Het percentage kinderen in het speciaal basisonderwijs is 2,4% (vorig jaar 2,6%). Het percentage in het speciaal onderwijs is net als vorig jaar 1,0%. Landelijk zijn de percentages voor het speciaal basisonderwijs 2,3% en het speciaal onderwijs 1,5%.*

Hoofdstuk 3. Taal en rekenen in het basisonderwijs.

- ✓ *Zestig procent van de Drentse kleuters scoort op de hoogste twee niveaus op de taaltoetsen (landelijk 40%). Dit betekent dat ze ruim boven het landelijk gemiddelde scoren.*
- ✓ *Bijna 60 procent van de Drentse kleuters scoort op de hoogste twee niveaus op de rekentoetsen (landelijk 40%). Dit betekent dat de Drentse kinderen ook bij rekenen ruim boven het landelijk gemiddelde scoren.*
- ✓ *Op technisch lezen scoren Drentse leerlingen in groep 3 en 4 net boven de landelijke norm (in beide gevallen 43% vs. 40% op hoogste niveaus I en II). Leerlingen in groep 5 scoren ruim boven de landelijke norm (50% vs. 40% op hoogste niveaus I en II).*

- ✓ *Ook op woordenschat scoren de Drentse leerlingen in de groepen 3 en 5 boven de landelijke norm (groep 3: 53% vs. 40% en groep 5: 43% vs. 40% op hoogste niveaus I en II). Er wordt iets lager dan vorig jaar gescoord.*
- ✓ *Begrijpend lezen is in de groepen 6 en 8 ruim boven de landelijke norm (zowel groep 6 als groep 8: 46% vs. 40% op hoogste niveaus I en II).*
- ✓ *De rekenprestaties in de groepen 3, 4 en 6 zijn net als eerdere jaren ruim boven de norm (groepen 3 en 4: 50% vs. 40% op hoogste niveaus I en II, groep 6 45% vs. 40% op hoogste niveaus I en II)*
- ✓ *Toezichtarrangementen basisonderwijs (Onderwijsinspectie): het aandeel (zeer) zwakke scholen is hoger dan landelijk. Eind 2016 zijn er 2 zeer zwakke scholen en 11 zwakke scholen (2 minder dan vorig jaar).*

Hoofdstuk 4. De overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs.

- ✓ *Drentse scholen geven, net als eerdere jaren, in schooljaar 2015-16 vaker een vmbo advies en minder vaak een vwo advies dan landelijk (vmbo advies respectievelijk 51% en 46%, vwo advies respectievelijk 17% en 20%).*
- ✓ *Door de jaren heen zijn steeds minder gemengde adviezen afgegeven, deze trend lijkt in 2015-16 te keren (net als landelijk).*
- ✓ *De schooladviezen verschillen per regio. In regio's Zuidoost en Zuidwest wordt veel vaker vmbo geadviseerd. In Noord en Midden Drenthe worden de meeste vwo adviezen gegeven.*
- ✓ *Leerlingen waarvan de ouders lager opgeleid zijn krijgen vaker een vmbo advies. Een havo+ advies (havo en hoger) komt voor bij 45% van de leerlingen met hoger opgeleide ouders, terwijl dit bij leerlingen van lager opgeleide ouders slechts in 16% van de gevallen voorkomt.*
- ✓ *De adviezen voor jongeren woonachtig in gebieden met de hogere sociaal economische scores zijn vaker op niveau havo+ dan voor jongeren woonachtig in gebieden met lagere sociaal economische scores (respectievelijk 44% en 39%).*
- ✓ *Meisjes en jongens krijgen in Drenthe dezelfde schooladviezen.*
- ✓ *Drentse scholen kiezen vaker dan eerdere jaren als eindtoets voor de Route 8 toets (25%) of de IEP toets (21%). De Centrale eindtoets (voorheen Cito eindtoets) is op 58% van de scholen afgenomen. Drentse groep 8 leerlingen hebben vaker dan landelijk een Route 8 of IEP toets gemaakt.*
- ✓ *Zowel landelijk als in Drenthe is de gemiddelde score op de Centrale eindtoets iets lager dan vorig jaar. De Drentse score is iets lager dan het landelijk gemiddelde (respectievelijk 534,6 vs. 534,9). Vijf procent van de Drentse leerlingen behaalde de maximale score van 550 (landelijk 4,8%).*

Hoe vaak is er een verschil tussen het door de school afgegeven advies en het advies o.b.v. de landelijke eindtoets (Cito/Route8/IEP toets)?

- ✓ *In Drenthe is veel vaker dan landelijk (respectievelijk 39% en 25%) het schooladvies lager dan het toets advies. In 27% van de gevallen was het schooladvies hoger (landelijk 38%). In 34% van de gevallen komen het schooladvies en het advies op basis van de eindtoetsuitslag overeen (landelijk 36%).*

In hoeverre spelen achtergrondvariabelen van de leerling (opleidingsniveau ouders, geslacht, woonplaats) een rol in het hele traject van advisering?

- ✓ *Bij leerlingen met lager opgeleide ouders is het schooladvies vaker lager dan het advies op basis van de eindtoets.*
- ✓ *Bij leerlingen woonachtig in een gebied met een hogere sociaal economische statusscore is het schooladvies minder vaak lager dan het toetsadvies.*
- ✓ *Bij de Route 8 toets komen schooladvies en toetsadvies vaker overeen dan bij de andere toetsen. Bij de IEP toets is het schooladvies in de meeste gevallen lager dan het toetsadvies. Bij Route 8 zien we het omgekeerde, de toetsresultaten vallen veel vaker lager uit dan het schooladvies.*

Hoe vaak komt het voor dat een schooladvies op basis van de score op de eindtoets wordt bijgesteld?

- ✓ *In Drenthe wordt het schooladvies minder vaak bijgesteld op basis van de eindtoetscore dan landelijk (in Drenthe is in 18% van de gevallen het schooladvies naar boven bijgesteld, landelijk in 20% van de gevallen). In Meppel is het percentage herziene adviezen het hoogst (50%) en in Tynaarlo, Hoogeveen en Westerveld het laagst (tussen de 6% en 8%).*

In hoeverre komt het onderwijsniveau in leerjaar 3 overeen met het schooladvies?

- ✓ *In Drenthe komt het iets vaker dan landelijk voor dat leerlingen in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs op een lager niveau zitten dan het schooladvies (respectievelijk 31% en 27%). In de helft van de gevallen komen schooladvies en opleiding in het derde leerjaar overeen (zowel landelijk als provinciaal).*

Op welk niveau zitten leerlingen in leerjaar 3 die van de basisschool een dubbeladvies kregen?

- ✓ *Drentse leerlingen met een dubbeladvies (vmbo-havo of havo-vwo) zitten vaker in leerjaar 3 op het lagere niveau dan landelijk.*

In hoeverre spelen achtergrondvariabelen van de leerling een rol als we kijken naar het onderwijsniveau in leerjaar 3 en het schooladvies van de basisschool?

- ✓ *Leerlingen met lager opgeleide ouders zijn in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs vaker afgestroomd ten opzichte van het schooladvies dan leerlingen van hoger opgeleide ouders.*
- ✓ *Leerlingen woonachtig in gebieden met een lagere sociaal economische status zijn in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs vaker afgestroomd ten opzichte van het schooladvies dan leerlingen woonachtig in gebieden met een hogere sociaal economische status.*
- ✓ *Jongens zitten vaker dan meisjes in leerjaar 3 op een lager onderwijsniveau dan het schooladvies aangaf.*
- ✓ *Bij leerlingen die in leerjaar 3 zijn afgestroomd ten opzichte van het schooladvies is ook vaker sprake van vertraging in de onderbouw.*

Hoofdstuk 5. Het voortgezet onderwijs in Drenthe.

- ✓ *Er zijn aan het begin van schooljaar 2015-16 31.097 Drentse jongeren ingeschreven in het voortgezet onderwijs. Dit is iets minder dan een jaar eerder.*
- ✓ *Drentse voortgezet onderwijs leerlingen doen in de bovenbouw vaker (43%) een vmbo opleiding dan landelijk (39%). Het percentage Drentse vwo-ers is 24% (landelijk 30%).*
- ✓ *Landelijk volgt 57% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs een havo of vwo opleiding. In vijf Drentse gemeenten is dit percentage hoger (Tynaarlo, Noorderveld, Aa en Hunze, Westerveld en Meppel).*
- ✓ *Leerlingen op Drentse scholen blijven in de onderbouw minder vaak zitten dan landelijk.*

Hoofdstuk 6. Taal en rekenen in het voortgezet onderwijs.

- ✓ *Wat betreft taalverzorging zitten Drentse vwo-ers, vmbo-gt en vmbo kb leerlingen in leerjaar 2 van het voortgezet onderwijs vaker op het vereiste referentieniveau dan landelijk. De scores van de vwo-ers en vmbo-ers gt en kb zijn vergelijkbaar met vorig jaar, op de overige onderwijsniveaus zijn de scores lager.*

- ✓ *Wat betreft Nederlandse leesvaardigheid zitten vmbo leerlingen vaker op het gewenste referentieniveau dan bij taalverzorging. De gemiddelde scores voor de vmbo bb-ers en kb-ers zijn even hoog of hoger dan vorig jaar, de overige onderwijstypen scoren lager. Vergeleken met landelijke gemiddelden scoren vrijwel alle onderwijstypen lager (het vmbo bb gemiddelde is ongeveer gelijk).*
- ✓ *Alle onderwijsniveaus, behalve vmbo kb scoren op Nederlandse woordenschat lager dan vorig jaar. De Drentse vwo-ers, havo-leerlingen en vmbo gt leerlingen scoren ook lager dan het Nederlandse gemiddelde.*
- ✓ *Voor Engelse leesvaardigheid heeft bijna twee derde van de 2e jaars vmbo-gt en kb leerlingen op de Drentse vo-scholen het vereiste examen-niveau. Alle onderwijsniveaus presteren vergelijkbaar met het vorige jaar. De Drentse scores zijn ook vergelijkbaar met de landelijke scores.*
- ✓ *Vwo-ers en vmbo bb-ers met extra ondersteuning op de Drentse scholen voldoen wat betreft rekenen ongeveer even vaak aan de gestelde niveau-eisen als hun landelijke studiegenoten. Voor vmbo bb, kb of gt leerlingen is dit niet het geval. De meeste onderwijsniveaus scoren op rekenen vergelijkbaar of beter (vwo) dan vorig jaar (vmbo gt en bb scoren lager). In Drenthe hebben vwo-ers en leerlingen vmbo gt, kb en bb (met extra ondersteuning) hogere gemiddelden dan landelijk.*
- ✓ *De vwo-ers en havisten in Drenthe hebben hogere scores voor wiskunde dan vorig jaar. Ook scoren zij gemiddeld hoger dan landelijk.*

Hoofdstuk 7. Het eindexamen en de rekentoets.

- ✓ *Op de Drentse vmbo afdelingen is de eindexametoets rekenen vrijwel overal minimaal op gewenst niveau. De Drentse vwo afdelingen scoren ruim boven het gewenste niveau.*
- ✓ *Ruim 5.500 leerlingen deden in 2016 examen op een Drentse school voor voortgezet onderwijs (93% van deze leerlingen voor de eerste keer, circa 3% voor de tweede keer op hetzelfde niveau, 0,2% op een lager niveau en 3% op een hoger niveau dan eerder).*
- ✓ *Net als eerdere jaren zijn de Drentse slaagpercentages iets hoger dan landelijk. De slaagpercentages zijn het hoogst onder vmbo-ers en het laagst onder havisten.*
- ✓ *Drentse scholieren halen vergelijkbare cijfers als gemiddeld in Nederland, op zowel het schoolexamen als het centraal eindexamen. De scores voor het centraal examen zijn vrijwel overal iets lager dan voor het schoolexamen (m.u.v. vmbo bb), het verschil is echter nergens meer dan 0,2.*

In hoeverre spelen achtergrondvariabelen van de leerling een rol bij de slaagpercentages?

- ✓ *De slaagpercentages voor jongens (94%) en meisjes (93%) zijn min of meer gelijk (in voorgaande jaren was het slaagpercentage voor jongens iets hoger).*
- ✓ *Leerlingen met lager opgeleide ouders slagen in 2016 even vaak voor hun examen als leerlingen met hoger opgeleide ouders (94%). Vorig jaar was het slaagpercentage significant hoger bij kinderen met hoger opgeleide ouders (96% versus 93%).*

Drentse slaagpercentages in het voortgezet onderwijs zijn al een aantal jaren iets hoger dan landelijk.

Zijn er verschillen per sector (vmbo) of profiel (havo/vwo) en doen Drentse leerlingen vaker examen in 'profielen' waarin meer leerlingen slagen?

- ✓ *Drentse vmbo-ers doen vaker een examen in de sectoren landbouw en intersectoraal en minder vaak zorg en welzijn, techniek en economie dan landelijk. Er zijn tussen de sectoren echter geen verschillen in slaagpercentages.*
- ✓ *Drentse havo leerlingen doen (net als in de rest van Nederland) het vaakst examen in het profiel Economie en Maatschappij. De verdeling van examenkandidaten over de diverse profielen verschilt vrijwel niet met landelijk. Drentse havo leerlingen doen niet vaker examen in een profiel met hogere slaagpercentages.*
- ✓ *In Drenthe volgen relatief meer vwo-leerlingen de profielen Economie en Maatschappij en Natuur en Gezondheid dan landelijk. De profielen met de hoogste slaagpercentages worden in Drenthe niet vaker gekozen dan in de rest van Nederland.*
- ✓ *Het slaagpercentage van leerlingen die onder hun vo-advies-niveau examen doen is hoger dan van leerlingen die examen doen voor een opleiding boven het afgegeven schooladvies (97% vs. 89%). Dit geldt zowel in het havo als op vmbo. De verschillen zijn het grootst bij havisten (slaa% bij examen onder adviesniveau 91% en bij examen boven adviesniveau 77%).*

Hoe vaak komt het voor dat Drentse jongeren onder het niveau van het door de basisschool afgegeven advies examen doen?

- ✓ *De helft van alle vmbo-leerlingen op een school in Drenthe doet examen onder het advies van de basisschool. Ongeveer één op de tien doet examen op een hoger niveau dan het schooladvies.*

- ✓ Vier op de tien havo eindexamenleerlingen doen examen onder het advies van de basisschool, bijna 1 op de 5 probeert een diploma te halen op een hoger niveau dan het schooladvies.
- ✓ Jongens doen vaker eindexamen onder het adviesniveau van de basisschool dan meisjes (55% versus 44%).
- ✓ Leerlingen met lager opgeleide ouders doen vaker examen boven adviesniveau van de basisschool dan leerlingen met hoger opgeleide ouders.
- ✓ In Drenthe heeft twee derde van de leerlingen die hun vo-opleiding succesvol afronden, het vmbo-diploma (landelijk 56%), 22% heeft een diploma op havo-niveau (landelijk: 26%) en 11% een diploma op vwo-niveau (landelijk: 18%). Opmerkelijk omdat de eerder afgegeven schooladviezen in Drenthe en Nederland veel meer overeenkwamen.

Hoofdstuk 8. Na het voortgezet onderwijs.

- ✓ Het aantal in Drenthe woonachtige mbo-ers is het laatste jaar iets toegenomen (van 16.321 tot 16.351 in schooljaar 2015/16). De dalende trend van de afgelopen jaren is hiermee -in Drenthe, niet in de rest van Nederland- doorbroken.
- ✓ De meeste mbo-ers volgen een beroep opleidende leerweg (BOL). De verschuiving van BBL (beroepsbegeleidende leerweg) naar BOL van eerdere jaren is gestopt.
- ✓ Zesentwintig procent van de mbo-ers kiest voor een opleiding binnen de sector Techniek, de ambitie is dat de deelname stijgt naar 30% in 2020.
- ✓ Het aantal Drentse jongeren in het hoger beroepsonderwijs is de afgelopen jaren constant (aanvang schooljaar 2015-16 ruim 8.400 studenten). Het aandeel hbo-ers dat voor een technische opleiding kiest is toegenomen ten opzichte van het vorige jaar (van 16% naar 20%). Economie is de meest gekozen richting (33% in Drenthe, 36% Nederland).
- ✓ Mannelijke hbo-studenten kiezen veel vaker techniek en economie dan vrouwelijke studenten. Vrouwelijke studenten hebben een voorkeur voor gedrag en maatschappij, onderwijs en gezondheidszorg.
- ✓ Iets meer dan 1.500 Drentse jongeren volgen in 2015-16 een opleiding aan de universiteit (ongeveer 100 meer dan vorig jaar). De richtingen economie, taal en cultuur, recht en gedrag en maatschappij zijn voor de Drenten het meest geliefd (landelijk staat gedrag en maatschappij bovenaan).
- ✓ Economie, natuur en techniek zijn in het wetenschappelijk onderwijs de meest door mannen gekozen sectoren. De richtingen taal en cultuur, gedrag en maatschappij, recht en gezondheidszorg worden vaker door vrouwen gekozen.

Hoofdstuk 9. Verzuim en schooluitval.

- ✓ *In Drenthe is veel minder absoluut verzuim (leerplichtige jongere is hierbij niet op een onderwijsinstelling ingeschreven). In Drenthe 0,7 per 1.000 en landelijk 2,4 per 1.000.*
- ✓ *Onder Drentse jongeren is er minder relatief verzuim (op een onderwijsinstelling ingeschreven jongeren die 16 uur of meer in 4 aaneengesloten weken niet naar school gaan). In Drenthe 18,4 per 1.000, landelijk 28,9 per 1.000.*
- ✓ *In Drenthe zijn relatief minder vrijstellingen van de leerplicht (op basis van lichamelijke of psychische beperkingen) dan landelijk (respectievelijk 3,4 per 1.000 en 6,1 per 1.000).*
- ✓ *In Drenthe zijn relatief iets meer thuiszitters (jongeren die langer dan 4 weken aaneengesloten thuisblijven) dan landelijk: Drenthe 1,7 per 1.000 en landelijk 1,6 per 1.000. Ook zijn er in Drenthe iets meer langdurige thuiszitters (langer dan 3 maanden) dan landelijk (respectievelijk 1,1 per 1.000 en 0,9 per 1.000).*
- ✓ *Zowel landelijk als in Drenthe geldt dat de meeste thuiszitters leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn.*
- ✓ *Het Drentse percentage voortijdig schoolverlaters (zonder sterkwalificatie oftewel een diploma op minimaal havo of mbo 2 niveau) is lager dan landelijk (1,4% vs. 1,8%).*
- ✓ *De dalende trend in percentage voortijdig schoolverlaters heeft zich dit jaar in Drenthe niet voortgezet. Ten opzichte het jaar ervoor is in 2014-15 een kleine daling in Zuidoost Drenthe, in Noord en Midden Drenthe bleef het percentage gelijk en in Zuidwest Drenthe was er een kleine stijging.*
- ✓ *In 2014-2015 waren in Drenthe ruim 100 nieuwe voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en bijna 500 in het mbo.*
- ✓ *Het voortijdig schoolverlaten is het meest een probleem in het vmbo. Toch blijft het percentage onder de voor het vmbo gestelde norm. In bovenbouw havo/ vwo echter overstijgt het voortijdig schoolverlaten de gestelde norm.*

1 Basisonderwijs in Drenthe

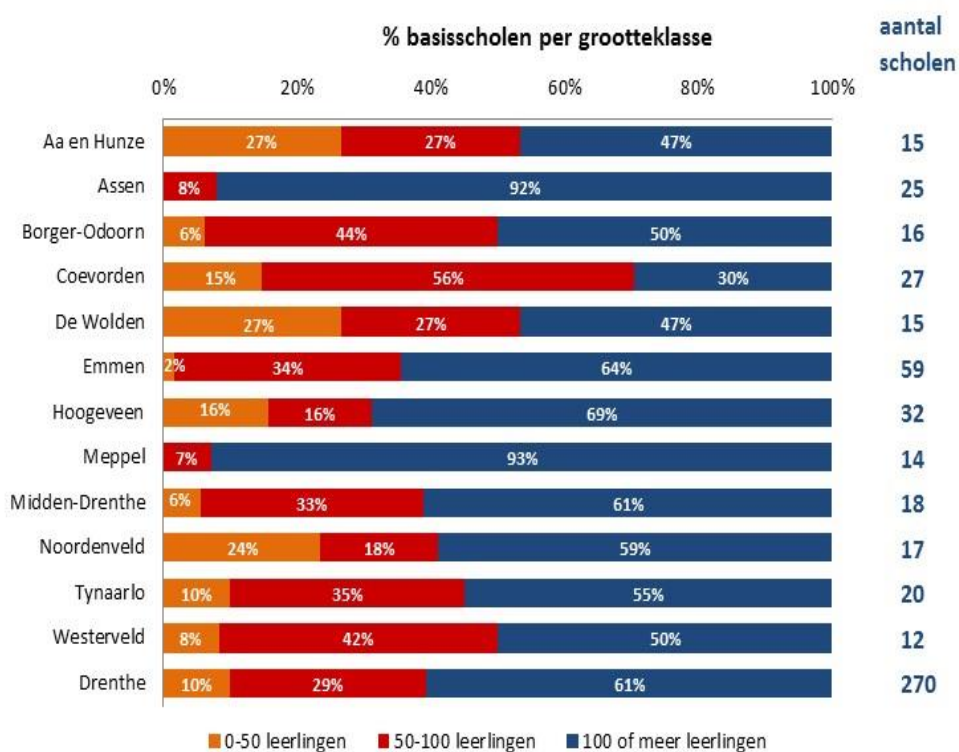
1.1 De basisscholen in Drenthe

In Drenthe relatief veel kleinere scholen.

In het schooljaar 2015-16 gingen 264 scholen (270 vestigingen) van start. Negen vestigingen minder dan het jaar daarvoor: een afname van 3%. Landelijk noteren we 2% minder scholen. Negenendertig procent van de Drentse basisscholen heeft minder dan 100 leerlingen. Alleen in Friesland (48%) en Groningen (40%) zijn meer kleinere scholen.

Figuur 1 laat zien hoeveel kleinere scholen er per gemeente zijn. Assen en Meppel springen eruit met relatief weinig kleine vestigingen, Coevorden heeft er relatief veel. In De Wolden, Aa en Hunze en Noordenveld heeft (ruim) een kwart van de scholen minder dan 50 leerlingen.

Figuur 1

Bron: DUO, 2016

Drentse basisscholen hebben gemiddeld 157 leerlingen, landelijk is het gemiddelde 219.

Drenthe heeft relatief veel kleinere scholen en dat zien we terug in het gemiddelde leerlingenaantal per school. Gemiddeld heeft een Drentse basisschool 157 leerlingen, terwijl een school in Nederland gemiddeld 219 leerlingen telt. Het gemiddelde aantal op de scholen in Assen en Meppel is veel hoger (respectievelijk 257 en 237).

Figuur 2 toont het gemiddeld aantal leerlingen op een basisschool. In oranje staat het gemiddeld aantal leerlingen op een school in Drenthe weergegeven. In het blauw staan de gemeenten die gemiddeld méér leerlingen op een school hebben.

Gemeenten met gemiddeld een lager aantal leerlingen per school hebben een rode achtergrond met cijfers.

Figuur 2 Gemiddeld aantal leerlingen per basisschool voor (de gemeenten van) Drenthe

	Coevorden	Westerveld	De Wolden	Borger-Odoorn	Aa en Hunze	Noordenveld	Midden Drenthe	Emmen	Drenthe	Tynaarlo	Hoogeveen	Meppel	Assen
2016:	110	114	118	119	124	149	150	153	157	157	167	237	257
2015:	107	109	124	113	114	154	150	148	153	150	158	241	264

Bron: DUO, 2016

De gemiddelde afstand tot een school.

De daling van het aantal schoolvestigingen in de afgelopen jaren, door bijvoorbeeld opheffing, fusie of samenwerking, heeft effect op de gemiddelde reisafstand tot een school. De volgende afbeelding laat zien op welke plaatsen de afstand maximaal 2 kilometer tot een school is. Dit zijn de donkergrijze gebieden. Plaatsen op de Drentse kaart die 2 tot 6 kilometer van een basisschool afliggen zijn lichtgrijs gekleurd. De witte vlekken laten zien waar de afstand tot een school meer dan 6 kilometer is. Gemeenten zijn in deze gevallen verantwoordelijk voor een (gedeeltelijke) vergoeding van leerlingenvervoer.

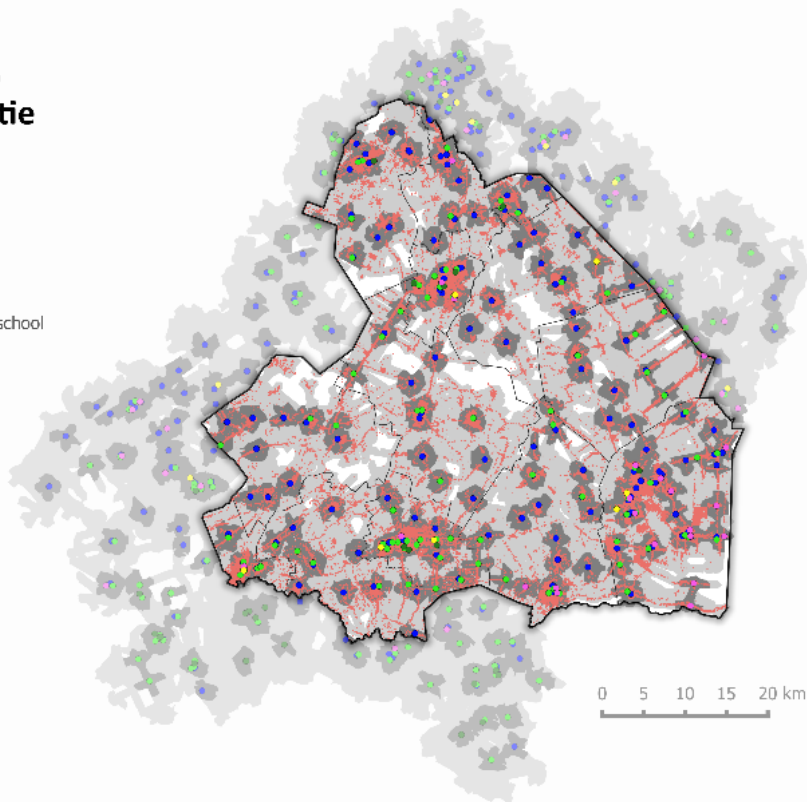
Figuur 3 Afstand tot een basisschool in Drenthe

Scholen in Drenthe, 2015 per denominatie

Legenda

Denominatie

- Openbare school
- Protestants-Christelijke school
- Gereformeerd/Reformatorische school
- Rooms-Katholieke school
- Algemeen bijzondere school
- Maximaal 2 km van school
- Maximaal 6 km van school

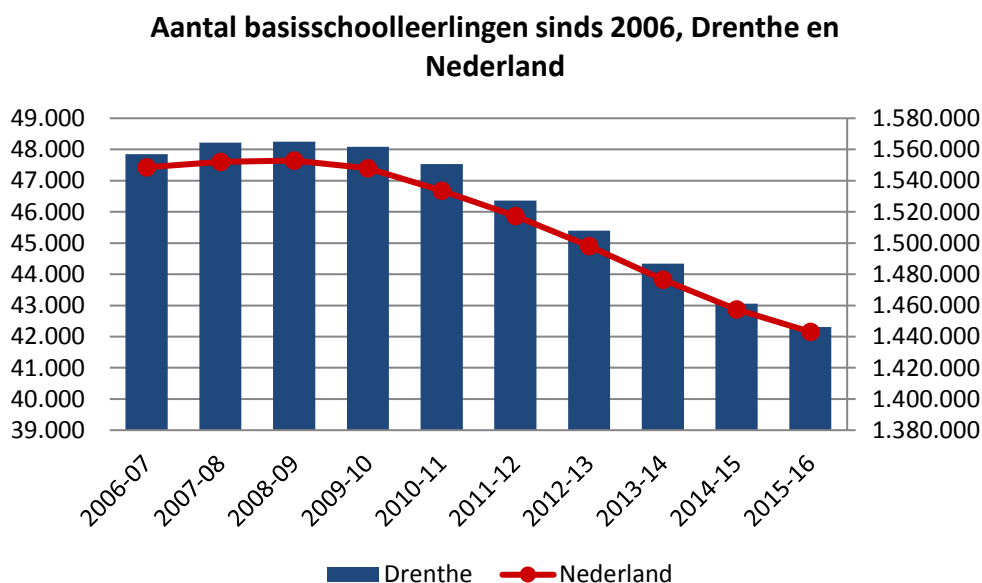
Bron: DUD, 2015
Bewerking: CMO Stamm

1.2 Leerlingen op de basisscholen in Drenthe

Daling aantal basisschoolleerlingen in Drenthe minder snel dan voorgaande jaren.

Het aantal leerlingen in Drenthe is wel afgenomen, maar minder dan voorgaande jaren. De 'afnamepiek' is achter de rug en de jaarlijkse daling van het leerlingenaantal zal de komende jaren naar verwachting steeds iets kleiner worden. Het schooljaar 2015-16 gingen 42.304 leerlingen op de Drentse basisscholen van start. Een afname van 1,8% vergeleken met het jaar daarvoor. Vergeleken met Nederland is het aantal leerlingen in Drenthe de afgelopen 10 jaren bijna twee keer zo snel afgenomen (7% versus 12%).

Figuur 4

Bron: DUO, 2016

Aantal leerlingen Hoogeveen nog in de lift, Coevorden en De Wolden grootste dalers.

Onderstaande tabel toont per gemeente het aantal leerlingen dat op 1 oktober 2015 op een basisschool stond ingeschreven en het jaar daarvoor. De gemeenten Coevorden en De Wolden laten de grootste daling zien. De gemeente Hoogeveen staat als enige in de plus. In Tynaarlo zien we nauwelijks verandering. In Midden-Drenthe zien we evenmin een daling doordat kinderen van de opvang in Oranje hier naar school gaan.

Tabel 1 Aantal leerlingen en aandeel gewichtenleerlingen op de basisscholen, per gemeente, 2014-2015 en 2015-2016

	2015- 2016	2014- 2015	verschil	2015- 2016	2014- 2015	verschil
	aantal leerlingen			% gewichtenleerlingen		
Aa en Hunze	1.864	1.946	-4%	3,2%	3,2%	0,0%
Assen	6.428	6.594	-3%	5,3%	5,7%	-0,4%
Borger-Odoorn	1.902	1.913	-1%	8,2%	8,5%	-0,3%
Coevorden	2.958	3.110	-5%	9,5%	10,2%	-0,7%
De Wolden	1.764	1.857	-5%	6,3%	7,0%	-0,7%
Emmen	9.008	9.168	-2%	13,2%	14,6%	-1,3%
Hoogeveen	5.335	5.225	2%	11,6%	11,8%	-0,2%
Meppel	3.314	3.371	-2%	6,2%	6,3%	-0,1%
Midden-Drenthe	2.693	2.695	0%	6,1%	4,6%	1,4%
Noordenveld	2.534	2.611	-3%	5,1%	5,1%	0,0%
Tynaarlo	3.140	3.155	0%	1,9%	1,9%	0,0%
Westerveld	1.364	1.414	-4%	6,0%	6,9%	-0,9%
Drenthe	42.304	43.059	-2%	8,0%	8,4%	-0,4%
Nederland	1.443.068	1.457.343	-1%	9,3%	10,1%	-0,8%

Bron: DUO, 2016

Onderwijsachterstanden: steeds minder gewichtenleerlingen.

Kinderen van laagopgeleide ouders hebben vaker leerachterstanden. Dit blijkt ook uit de Drentse Onderwijsmonitor 2015. Het opleidingsniveau van de ouders bepaalt het gewicht dat de school toekent aan een (achterstands)leerling. Ouders/voogden van zgn. gewichtenleerlingen hebben een lagere opleiding dan ouders van leerlingen zonder gewicht. Voor deze gewichtenleerlingen krijgt de school extra geld.

Drenthe (8%) heeft minder gewichtenleerlingen dan gemiddeld in Nederland (9%). De laatste jaren is het aandeel gewichtenleerlingen afgenomen, zowel op provinciaal als landelijk niveau. De toename van het aandeel gewichtenleerlingen in Midden-Drenthe is verklaarbaar door de komst van asielzoekerkinderen in Oranje.

Kengetal

% gewichtenleerlingen

2015-16: 8%

2014-15: 8%

2013-14: 9%

2012-13: 9%

2011-12: 10%

2010-11: 10%

2009-10: 11%

2008-09: 12%

2007-08: 14%

2 Speciaal (basis-)onderwijs in Drenthe

2.1 Scholen en leerlingen in het speciaal basisonderwijs

Minder leerlingen op Drentse scholen voor speciaal basisonderwijs.

Voor leerlingen die zich in het regulier basisonderwijs niet optimaal kunnen ontwikkelen is er het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs. Scholen voor speciaal onderwijs zijn er voor leerlingen die lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapt zijn en voor leerlingen die psychische problemen of gedragsproblemen hebben. Het speciaal basisonderwijs is er eveneens voor leerlingen die in het regulier onderwijs niet optimaal gedijen, maar het betreft hier lichtere problematiek dan waar leerlingen op het speciaal onderwijs mee te maken hebben. Leerlingen die naar het speciaal basisonderwijs gaan krijgen extra ondersteuning en les in kleinere klassen.

Drenthe telt 8 scholen voor speciaal basisonderwijs. Op 1 oktober 2015 stonden hier 997 leerlingen ingeschreven. Dat is zo'n 8% minder dan het jaar daarvoor. Evenals in het regulier onderwijs zien we dalende leerlingenaantallen in het speciaal basisonderwijs. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat er minder kinderen in deze leeftijdscategorie zijn (bevolkingsdaling), daarnaast zien we een kleine verschuiving van kinderen die naar het regulier in plaats van speciaal basisonderwijs gaan (zie passend onderwijs).

Tabel 2 Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs, per school, 2014-15 en 2015-16

gemeente	school	aantal	aantal	verschil
		1-10-2014	1-10-2015	
Assen	PC SSBO De Boei	84	78	-6
	SSBO De Meander	222	215	-7
Emmen	SBO De Catamaran	167	150	-17
	SSBO Toermalijn	127	112	-15
Hoogeveen	SSBO De Carrousel	138	137	-1
	SSBO De Kameleon	75	61	-14
Meppel	SSBO Reestoever	145	132	-13
Noordenveld	SSBO t Hoge Holt	122	112	-10
totaal Drenthe		1.080	997	-83 (-8%)

Bron: DUO, 2016

2.2 Scholen en leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs

Na enkele jaren van toename, nu daling van aantal leerlingen in het SO en VSO.

In Drenthe zijn er 14 voorzieningen voor (voortgezet) speciaal onderwijs (v(so); clusteronderwijs). De laatste paar jaren zagen we een toename van het aantal leerlingen in het (v)so. Vergeleken met vorig jaar nam het aantal so-ers echter af met 5% en het aantal vso-ers met 10%. Het totaal aantal leerlingen kwam daarmee op 1.088; 375 in het speciaal onderwijs (so) en 713 in het voortgezet speciaal onderwijs (vso).

Tabel 3 Aantal leerlingen (V)SO, per school, 2014-15 en 2015-16

gemeente	school	soort onder- wijs	cluster	aantal SO op 1-10-2015 (en 2014)	aantal VSO op 1-10-2015 (en 2014)
Assen	V Lieflandschool	SO/VSO	3 / 4	49 (58)	60 (67)
Assen	De Atlas	VSO	3 / 4	-	92 (110)
Assen	De Aventurijn		3 / 4	42	
Emmen	De Atlas	VSO	3 / 4	-	104 (111)
Emmen	Opb. School v. ZMLK	SO/VSO	3 / 4	52 (58)	94 (95)
Emmen	Kentalis T. Marcussch.	SO	2	85 (93)	-
Emmen	De Aventurijn		3 / 4	36	
Hoogeveen	De Atlas	VSO	3 / 4	-	63 (77)
Hoogeveen	GJ vd Ploegschool	SO/VSO	3 / 4	35 (44)	84 (88)
Hoogeveen	De Aventurijn	SO	3 / 4	16 (26)	-
Meppel	De Ambelt Oosterenk	VSO	3 / 4	-	102 (111)
Meppel	Opb. Mackaysch. ZML	SO/VSO	3 / 4	54 (40)	56 (66)
Midden-Drenthe	De Aventurijn	VSO	3 / 4	- (72)	50 (57)
Tynaarlo	Kentalis Guyotsch. B	SO/VSO	2	6 (4)	8 (7)
totaal Drenthe				375 (395)	713 (789)

Bron: DUO, 2016

2.3

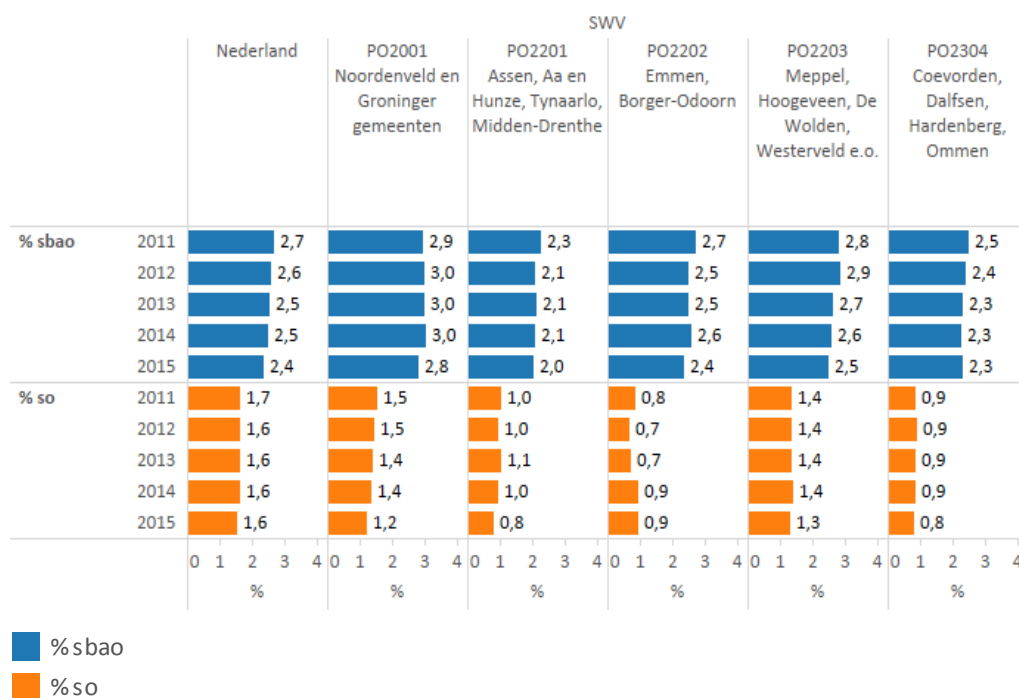
Passend onderwijs

Met de Wet Passend Onderwijs is het de verantwoordelijkheid van scholen om kinderen een passende onderwijsplek te bieden. Daar waar het kan in het regulier onderwijs. Daar waar het nodig is in het speciaal (basis)onderwijs. Daarvoor werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. In Drenthe (en deels daarbuiten) zijn 5 samenwerkingsverbanden actief.

Meer kinderen vinden plek in regulier basisonderwijs.

De volgende figuur laat zien dat, sinds de invoering van de wet in augustus 2014, steeds meer kinderen een plek in het regulier onderwijs vinden. Dat geldt voor alle samenwerkingsverbanden (SWV) waar de Drentse scholen onder vallen. Het aandeel leerlingen in het regulier onderwijs is binnen deze samenwerkingsverbanden even hoog of hoger dan landelijk. Met andere woorden er gaan minder leerlingen naar het speciaal (basis)onderwijs. Binnen het samenwerkingsverband PO2201 (Assen, Aa en Hunze, Tynaarlo, Midden-Drenthe) is het aandeel leerlingen dat naar het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs gaat nog het laagst. SWV PO2001 (w.o. Noordenveld en aantal Groninger gemeenten) laat wat hogere percentages zien, maar het aandeel leerlingen in het regulier onderwijs is vergelijkbaar met de landelijke situatie. Bovendien zijn binnen dit samenwerkingsverband de deelnamecijfers voor zowel het speciaal basisonderwijs als speciaal onderwijs het meest afgenomen (0,2%).

Figuur 5

Bron: DUO/website Passend onderwijs, 2016

In de volgende tabel staat per *woongemeente* welk deel van de kinderen naar het speciaal (basis) onderwijs gaat. In de meeste gemeenten zien we een daling ten opzichte van het jaar daarvoor. Kinderen uit Assen, Hoogeveen en Borger-Odoorn gaan vergeleken met kinderen uit heel Drenthe en Nederland vaker naar het speciaal basisonderwijs (sbao). Kinderen uit Hoogeveen, Meppel en Westerveld gaan vaker dan gemiddeld in Drenthe naar het speciaal onderwijs.

Tabel 4 Percentage kinderen op speciaal (basis)onderwijs, per woongemeente, op 1-10-2014 en 1-10-2015

	% sbao 1-10-2014	% sbao 1-10-2015	% so 1-10-2014	% so 1-10-2015
Aa en Hunze	2,4%	2,5% ↑	0,9%	0,7% ↓
Assen	3,6%	3,3% ↓	1,1%	1,0% ↓
Borger-Odoorn	2,8%	3,0% ↑	1,1%	0,9% ↓
Coevorden	1,8%	1,9% ↑	0,8%	0,7% ↓
De Wolden	2,1%	2,2% ↑	0,9%	0,9% =
Emmen	2,7%	2,4% ↓	0,9%	1,0% ↑
Hoogeveen	3,4%	3,2% ↓	1,5%	1,2% ↓
Meppel	2,4%	2,3% ↓	1,5%	1,7% ↑
Midden-Drenthe	1,8%	1,7% ↓	0,9%	0,7% ↓
Noordenveld	2,2%	1,9% ↓	1,0%	0,8% ↓
Tynaarlo	1,8%	1,3% ↓	0,6%	0,8% ↑
Westerveld	1,6%	1,6% =	1,3%	1,3% =
Drenthe	2,6%	2,4% ↓	1,0%	1,0% =
Nederland	2,5%	2,3% ↓	1,6%	1,5% ↓

Bron: website Passend Onderwijs, bewerking CMO STAMM, 2016

Door ieder kind een passende onderwijsplek te bieden, zouden schooluitval en voortijdig schoolverlaten af moeten nemen. In hoofdstuk 9 meer hierover.

3 Taal en rekenen in het basisonderwijs

Dit hoofdstuk bevat resultaten op taal- en rekentoetsen van Drentse leerlingen in het basisonderwijs. De beschreven toetsen zijn onderdeel van het Cito leerlingvolgsysteem. De Toetsservice van het CED in Rotterdam is ingeschakeld voor de opvraag van de gegevens bij de basisscholen. Ook heeft de Toetsservice de gegevens voorbereid. Aan het eind van dit hoofdstuk presenteren we de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs over de kwaliteit van de basisscholen.

3.1 De taal en rekentoetsen

We beschrijven in dit hoofdstuk taal en rekentoetsen voor kleuters, toetsen voor technisch en begrijpend lezen en woordenschat en toetsen voor rekenen en wiskunde. De toetsen zijn in verschillende groepen van het basisonderwijs afgenomen. De toetsen zijn onderdeel van het leerlingvolgsysteem van het Cito. In bijlage C is meer informatie te vinden over de beschreven toetsen en over het aantal scholen dat de toets heeft afgenomen en het aantal leerlingen dat de toets maakte.

De toetsen zijn opgevraagd bij Drentse basisscholen. Hiervoor is toestemming gevraagd bij alle schoolbesturen. Van de 35 besturen doen 32 mee met de gegevens levering. In totaal zijn van 92% van de Drentse basisscholen toetsgegevens verkregen. De Toetsservice van het CED te Rotterdam is ingeschakeld om bij de scholen de toetsresultaten op te vragen. CMO STAMM bewerkt en analyseert de gegevens.

De gebruikte niveau-indeling

Het Cito gebruikt niveau indicaties I tot en met V en A tot en met E, om aan te geven hoe een leerling scoort ten opzichte van andere leerlingen. In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten aan de hand van de niveaus I tot en met V. In bijlage D staan de resultaten volgens de niveau indeling A tot en met E.

In het volgende overzicht is de betekenis van de niveau indeling I tot en met V te zien (voor de betekenis van de A tot en met E indeling zie bijlage D). De I staat voor het hoogste niveau en de V staat voor het laagste niveau. De verdeling is gebaseerd op een landelijke steekproef. Als een leerling bijvoorbeeld scoort op niveau I dan behoort deze score tot de 20% hoogste scores.

niveaus I tot en met V	
I	20% hoogst scorende leerlingen
II	20% boven het landelijk gemiddelde
III	20% landelijk gemiddelde
IV	20% onder het landelijk gemiddelde
V	20% laagst scorende leerlingen

De individuele vaardigheidsscores worden niet alleen vertaald in een niveau I tot en met V, maar zijn ook omgezet in zogenaamde gestandaardiseerde scores. Hierbij geldt dat het landelijke gemiddelde 50 is en de spreiding (standaarddeviatie) 10. Door deze omzetting is het mogelijk om vergelijkingen in de tijd en over verschillende toetsen te maken. Twee derde van de leerlingen scoort tussen de 40

en de 60 punten. Een score onder de 40 is behoorlijk laag en een score boven de 60 is behoorlijk hoog. Bij een analyse van grote groepen (zoals de totale provincie Drenthe) geldt een verschil van twee punten als betekenisvol.

3.2 Resultaten van Drentse leerlingen op de toetsen

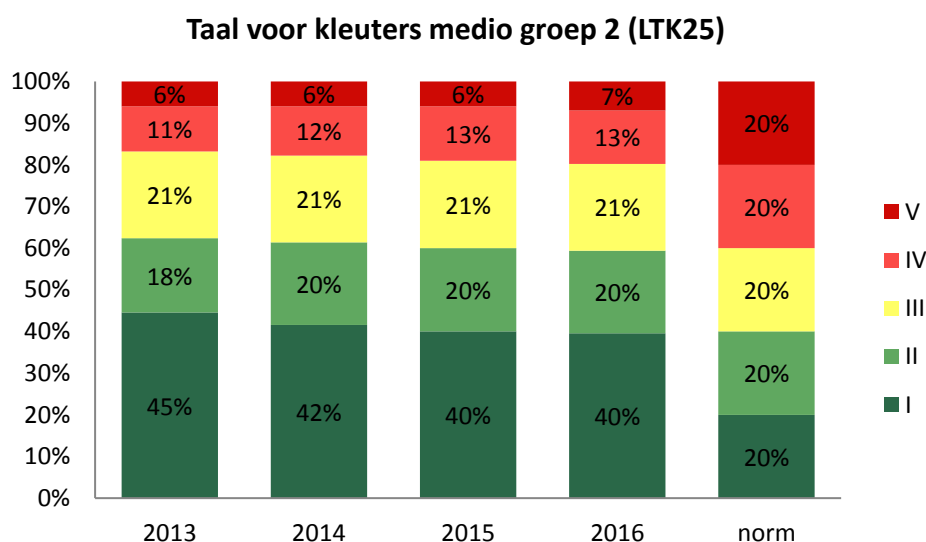
In deze paragraaf presenteren we behaalde resultaten van Drentse basisschoolleerlingen op de eerder genoemde toetsen van het leerlingvolgsysteem. In de figuren staat telkens de scoreverdeling op de niveaus I tot en met V voor dit schooljaar en voor zover beschikbaar, voor eerdere schooljaren. Ook geven we de resultaten per gemeente, omgezet in standaardscores (waarvan het normgemiddelde 50 is).

3.2.1 De kleutertoetsen: taal en rekenen in groep 2

Drentse kleuters ruim boven het gemiddelde bij zowel de taal als de rekentoetsen!

Zestig procent van de Drentse kleuters scoort (ruim) boven het landelijk gemiddelde op de taaltoetsen (landelijk 40%). De prestaties zijn al jaren stabiel. Er zijn relatief veel minder leerlingen in de laagste (risico) categorie V dan landelijk (7% vs. 20%). Drentse kleuters doen het dus behoorlijk goed op de taaltoets.

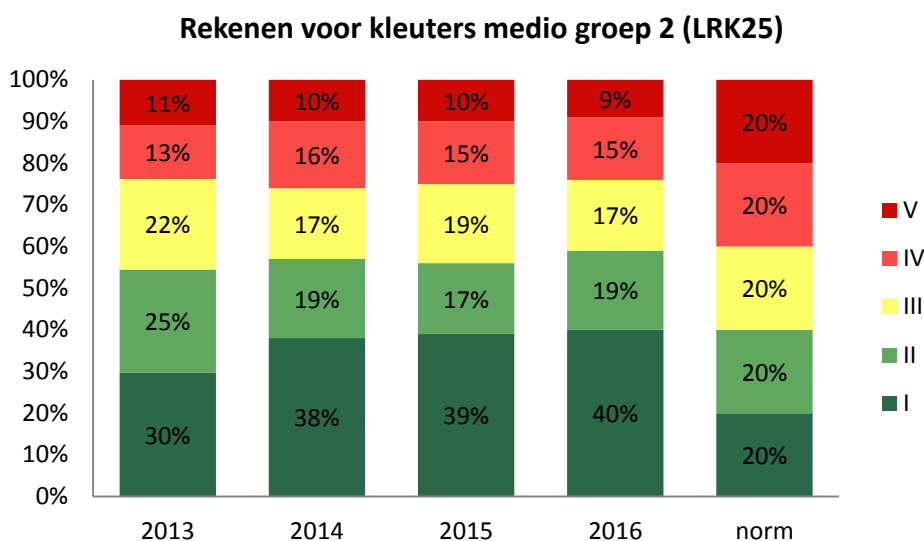
Figuur 6

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2013-2016

Ook het rekenen gaat heel erg goed. Bijna 60% scoort ruim boven het gemiddelde (landelijk 40%). Net als bij taal zijn er veel minder kinderen in de laagste score categorie: 9% van de Drentse kleuters tegen 20% volgens de landelijke norm.

Figuur 7

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2013-2016

Kleutertoetsen taal en rekenen: de scores per gemeente.

In de tabel hieronder staan de standaardscores per gemeente. Telkens is aangegeven of de score ten opzichte van vorig jaar is toegenomen (↑), afgenomen (↓) of gelijk is gebleven (=).

In alle gemeenten wordt ruim boven de landelijke norm gescoord.

Tabel 5 Standaardscores taal voor kleuters en rekenen voor kleuters (medio groep 2), per gemeente, 2015-2016, (norm = 50)

	Taal voor kleuters			Rekenen voor kleuters		
	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15
Aa en Hunze	59	60	↑	56	58	↑
Assen	57	56	↓	54	54	=
Borger-Odoorn	58	60	↑	55	57	↑
Coevorden	56	55	↓	53	54	↑
De Wolden	58	59	↑	56	58	↑
Emmen	55	55	=	54	54	=
Hoogeveen	54	54	=	54	53	↓
Meppel	57	54	↓	53	54	↑
Midden-Drenthe	59	57	↓	57	57	=
Noordenveld	57	56	↓	55	54	↓
Tynaarlo	57	58	↑	56	56	=
Westerveld	57	58	↑	55	57	↑
Drenthe	56	56	=	55	55	=

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2015-2016

Een groot deel van de kleuters in Drenthe scoort op de toetsen Taal voor kleuters en Rekenen voor kleuters boven het landelijk gemiddelde. Ook is de risicogroep kleiner dan landelijk.

Louise Brink, locatiedirecteur OBS Hoeltien Vogelvlucht in Elim zegt hierover:

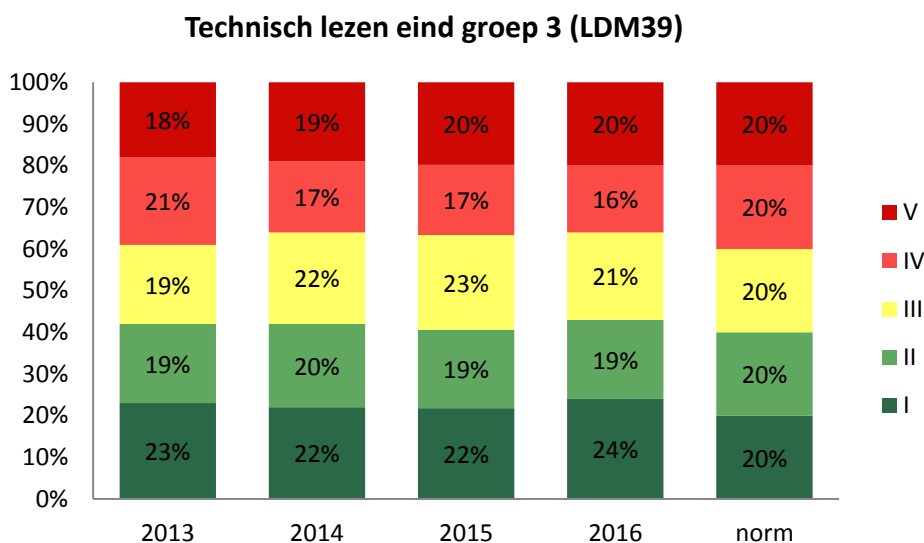
‘Leerkrachten in Drenthe zijn zich bewust van hun taak bij de taal- en rekenontwikkeling van kleuters. Naast het bieden van een rijk en betekenisvol aanbod op beide gebieden weten leerkrachten hoe ze vanuit en aanvullend op het spontane leren kunnen focussen op taal- en rekenvaardigheden bij kleuters. Daarnaast is er een steeds sterker connectie met de voorschoolse instanties, die leiden tot een sterkere doorgaande lijn.’

3.2.2 Technisch lezen

Drentse leerlingen scoren op technisch lezen in groep 3 en 4 net boven en in groep 5 ruim boven de landelijke norm.

Vierenveertig procent van de Drentse groep 3 leerlingen scoort op technisch lezen binnen categorie I en II en daarmee bovengemiddeld (landelijk 40%). Het aandeel leerlingen in de laagste score categorie V is even groot als landelijk (20%).

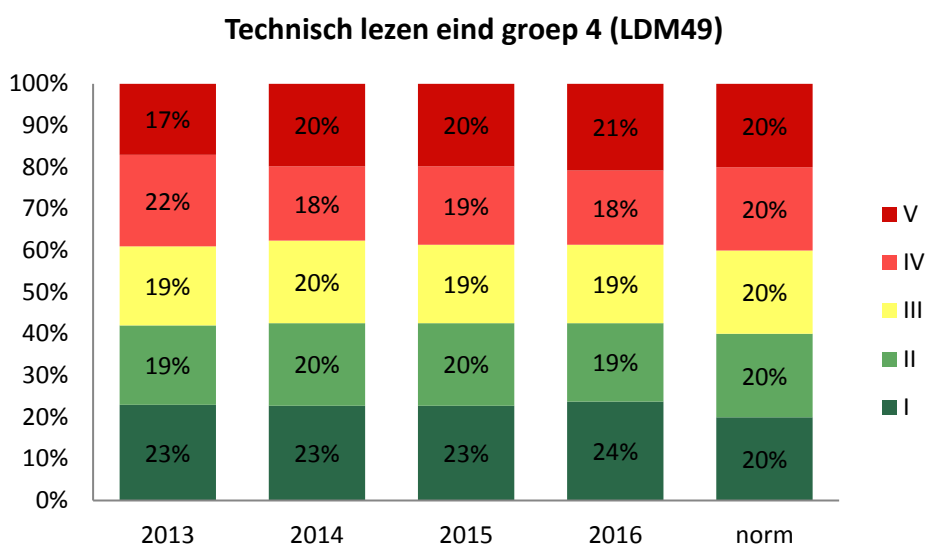
Figuur 8

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/ CMO STAMM, 2013-2016

Voor de groep 4 leerlingen geldt wat betreft technisch lezen vrijwel hetzelfde als voor groep 3. Vierenveertig procent scoort bovengemiddeld (de landelijke norm is 40%). Het aandeel in de laagste categorie V is 1% boven de landelijke norm. Het beeld is stabiel over de jaren.

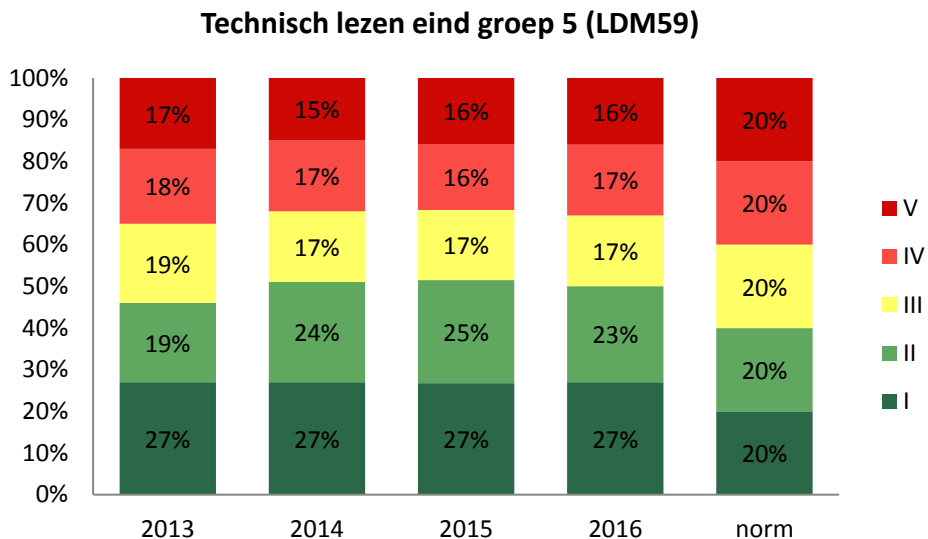
Figuur 9

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2013-2016

De Drentse groep 5 leerlingen scoren op technisch lezen vaker in de hoogste categorieën I en II dan de landelijke norm (respectievelijk 50% en 40%). Het aandeel in de laagste categorie is met 16% lager dan de norm van 20%.

Figuur 10

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2013 -2016

Technisch lezen: de scores per gemeente.

In groep 3 wordt in alle gemeenten voor technisch lezen op of iets boven de landelijke norm gescoord. In groep 4 ligt de score in Borger-Odoorn net onder de norm. In groep 5 wordt vrijwel overal boven de norm gescoord.

Tabel 6 Standaardscores technisch lezen (LDM) eind groepen 3, 4 en 5, per gemeente, 2015-2016 (norm = 50)

	groep 3			groep 4			groep 5		
	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15
Aa en Hunze	51	54	↑	51	50	↓	53	53	=
Assen	51	52	↑	50	50	=	51	51	=
Borger-Odoorn	51	51	=	49	49	=	52	50	↓
Coevorden	51	50	↓	50	51	↑	51	52	↑
De Wolden	52	51	↓	52	52	=	53	54	↑
Emmen	51	51	=	51	50	↓	52	52	=
Hoogeveen	52	52	=	52	52	=	54	54	=
Meppel	53	52	↓	50	52	↑	54	53	↓
Midden-Drenthe	54	51	↓	53	51	↓	56	53	↓
Noordenveld	50	50	=	49	50	↑	52	51	↓
Tynaarlo	50	52	↑	51	50	↓	52	53	↑
Westerveld	52	51	↓	50	51	↑	54	52	↓
Drenthe	51	52	↑	51	51	=	53	52	↓

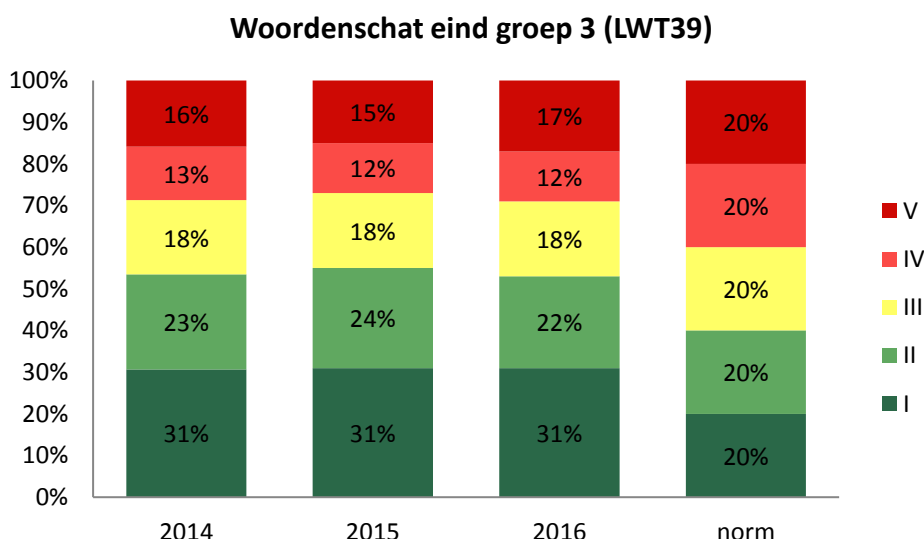
Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2015-2016

3.2.3 Woordenschat

Woordenschat leerlingen in groepen 3 en 5 ruim boven de norm, maar iets lager dan vorig jaar.

Het aandeel groep 3 leerlingen dat boven het landelijk gemiddelde scoort (op I- of II- niveau) is 53% en daarmee groter dan de norm van 40%. Het deel van de leerlingen dat boven het landelijk gemiddelde scoort lag vorig jaar iets hoger, en het aandeel laagst scorende leerlingen iets lager.

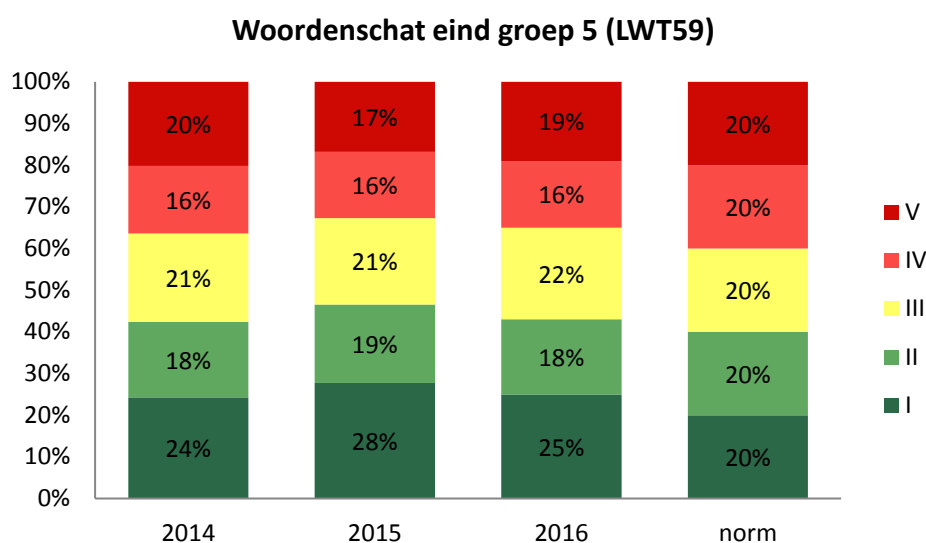
Figuur 11

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2014-2016

Ook in groep 5 is het woordenschatniveau hoger dan de landelijke norm, zij het wat minder dan in groep 3. De prestaties zijn iets afgenomen in vergelijking met vorig jaar.

Figuur 12

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2014-2016

Woordenschat: de scores per gemeente.

In de volgende tabel is te zien dat voor een aantal gemeenten de standaardscores ontbreken, of tussen haakjes staan. Dit heeft te maken met het feit dat de betreffende toetsen niet overal in voldoende mate zijn afgenomen. De score tussen haakjes mag slechts als indicatie worden gezien, of ontbreekt bij een heel lage deelname.

We zien dat in groep 3 op woordenschat bijna overal boven de norm wordt gescoord en soms zelf ruim boven de norm. In groep 5 komt Coevorden net te laag uit en zitten de meeste overige gemeenten net boven de norm.

Tabel 7 Standaardscores woordenschat (LWT) eind groepen 3 en 5, per gemeente, 2015-2016 (norm = 50)

	groep 3			groep 5		
	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15
Aa en Hunze	55	51	↓	54	54	=
Assen	(48)	52	(↑)	49	51	↑
Borger-Odoorn	54	56	↑	55	54	↓
Coevorden	54	53	↓	52	49	↓
De Wolden	57	55	↓	50	52	↑
Emmen	55	56	↑	52	50	↓
Hoogeveen	54	53	↓	51	51	=
Meppel	58	56	↓	(56)	(48)	(↓)
Midden-Drenthe	(62)	-	-	(59)	-	-
Noordenveld	50	50	=	52	50	↓
Tynaarlo	55	58	↑	55	55	=
Westerveld	(52)	-	-	(49)	51	(↑)
Drenthe	54	54	=	52	51	↓

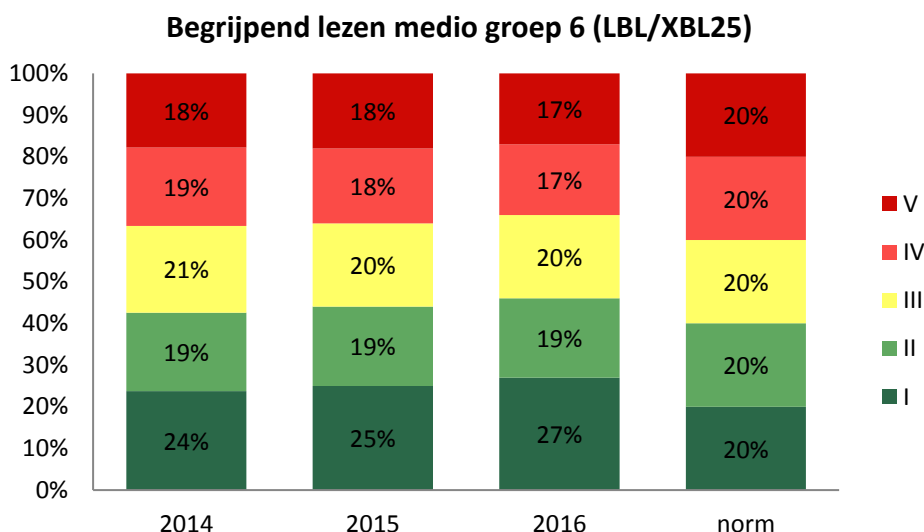
Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2015-2016

3.2.4 Begrijpend lezen

Begrijpend lezen in groepen 6 en 8 ruim boven de landelijke norm.

Zesenvertig procent van de Drentse kinderen in groep 6 scoort bovengemiddeld op begrijpend lezen (landelijke norm 40%). Er is zelfs nog een lichte verbetering ten opzicht van vorig jaar te zien. Het aandeel leerlingen in de laagst scorende categorie V is iets lager dan de landelijke norm.

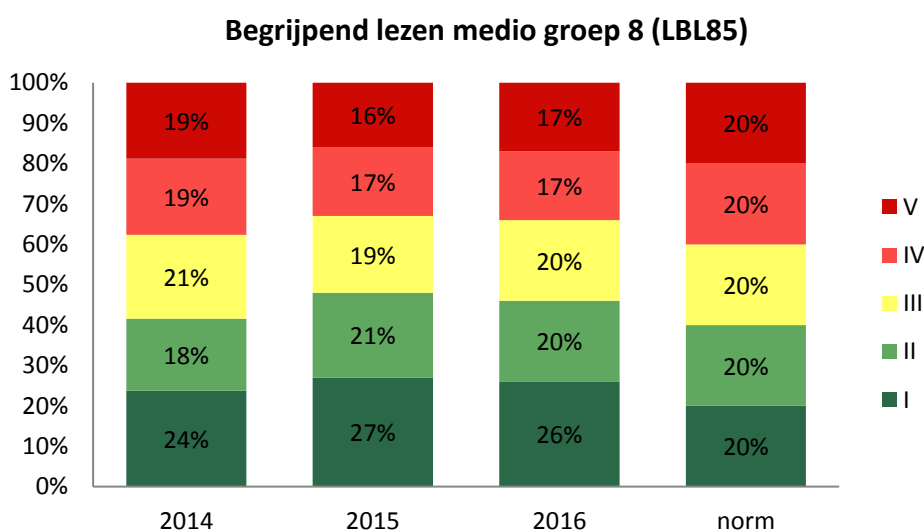
Figuur 13

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetservice/CMO STAMM, 2014-2016

Net als in groep 6 scoort 46% van de Drentse groep 8 leerlingen boven het gemiddelde niveau (landelijk norm 40%). Ook het aandeel in de laagste categorie V komt overeen met groep 6, namelijk 17% (norm 20%).

Figuur 14

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetservice/CMO STAMM, 2014-2016

Begrijpend lezen, de scores per gemeente.

In groep 6 wordt in bijna alle gemeenten op begrijpend lezen boven de norm gescoord. In groep 8 zit Borger-Odoorn daar net onder.

Tabel 8 Standaardcores begrijpend lezen (LBL/XBL) medio groep 6 en 8, per gemeente, 2015-2016 (norm = 50)

	groep 6			groep 8		
	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15
Aa en Hunze	51	55	↑	51	53	↑
Assen	52	52	=	54	52	↓
Borger-Odoorn	52	53	↑	51	49	↓
Coevorden	52	51	↓	52	53	↑
De Wolden	51	51	=	52	52	=
Emmen	50	50	=	50	50	=
Hoogeveen	52	51	↓	52	52	=
Meppel	51	51	=	54	52	↓
Midden-Drenthe	53	55	↑	54	53	↓
Noordenveld	51	53	↑	53	54	↑
Tynaarlo	53	54	↑	57	57	=
Westerveld	52	51	↓	55	52	↓
Drenthe	51	52	↑	52	52	=

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2015-2016

Al een aantal jaren zien we dat leerlingen uit Noordenveld goed scoren op de toetsen begrijpend lezen groep 6 en 8. Welke verklaringen kunnen hiervoor worden gegeven?

Dhr. Albert Eising, algemeen directeur OPO (Openbaar Primair Onderwijs) Noordenveld zegt hierover:

'Ongetwijfeld spelen hierbij factoren mee als het thuismilieu en het ontbreken van veel gewichten leerlingen. Daarnaast is opbrengstgericht werken binnen ons bestuur al vele jaren gemeengoed. Naast goede data analyse en het zo nodig aanpassen van het onderwijsaanbod speelt ook het volgen van specifieke scholing op het terrein van taal/lezen een rol. Een laatste aspect wat waarschijnlijk ook van invloed is, is de goede samenwerking met de bibliotheken. Al vele jaren zijn leescoördinatoren gemeengoed in onze scholen waardoor er jaarlijks veel aandacht is voor een rijk leesprogramma. Sinds een paar jaar werken bijna alle scholen met 'Dbos' (De bibliotheek op school) waarmee de relatie met de bibliotheek nog intenser is geworden. Ik ben benieuwd of we in de komende jaren mede hierdoor de opbrengsten nog verder zien verbeteren.'

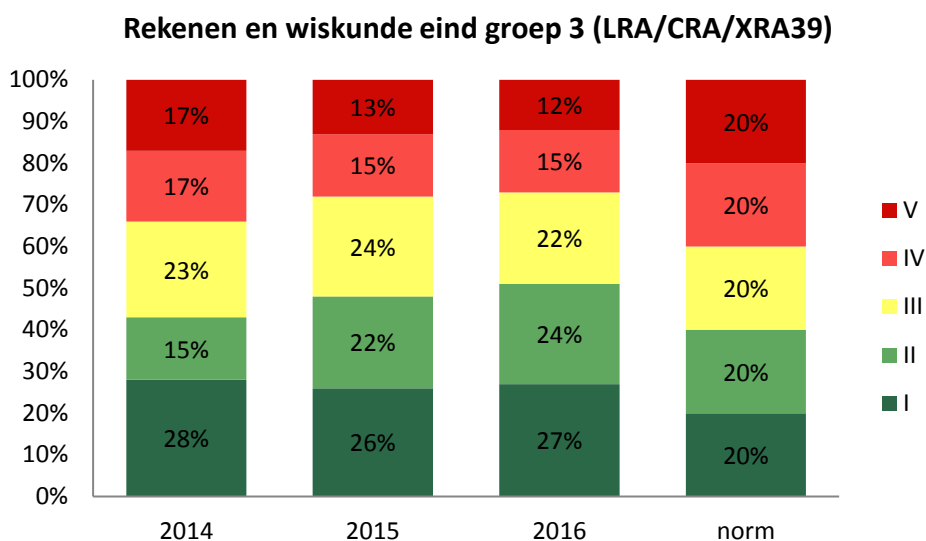
3.2.5

Rekenen-wiskunde

De rekenprestaties in groepen 3, 4 en 6 net als eerdere jaren ruim boven de norm.

Meer dan 50% van de groep 3 leerlingen scoort bovengemiddeld (niveau I en II) op rekenen en wiskunde (landelijke norm 40%). Ook is er nog een jaarlijkse verbetering te zien vanaf 2014. Het aandeel dat in de laagste score categorie valt is veel lager dan landelijk (respectievelijk 12% en 20%).

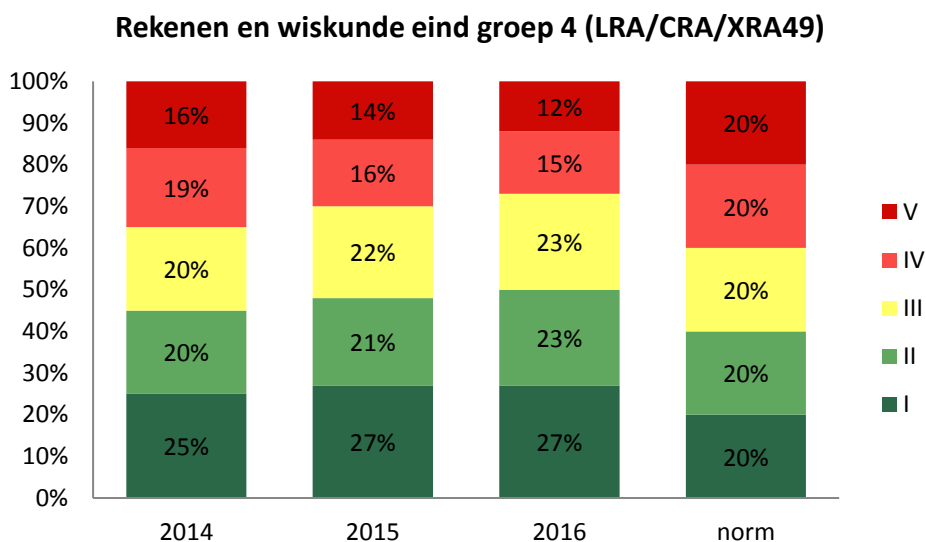
Figuur 15

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2014-2016

In groep 4 hetzelfde beeld als in groep 3: 50% boven het gemiddelde op rekenen en wiskunde (40% landelijke norm) en 12% in de laagste categorie V (landelijk 20%).

Figuur 16

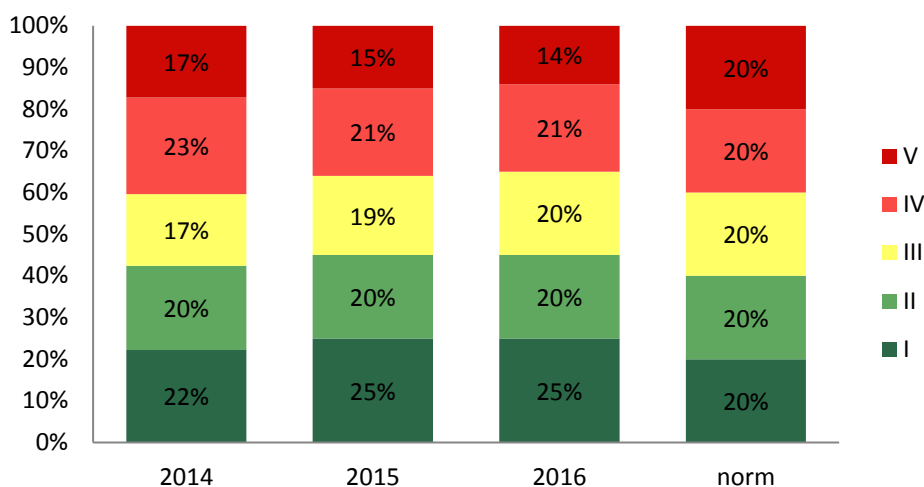

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetsservice/CMO STAMM, 2014-2016

In groep 6 scoort 45% in de top-categorieën I en II (landelijke norm 40%). Ook hier weer een veel lager aandeel kinderen in de laagste categorie V dan de landelijke norm (respectievelijk 14% en 20%).

Figuur 17

Rekenen en wiskunde eind groep 6 (LRA/CRA/XRA69)

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetservice/CMO STAMM, 2014-2016

Rekenen-wiskunde, de scores per gemeente.

Er zijn geen gemeenten waar in de groepen 3 en 4 de score lager is dan de gemiddelde standaardscore van 50. In Emmen komt groep 6 net onder de 50 uit.

Tabel 9 Standaardscores rekenen-wiskunde (LRA/CRA/XRA) eind groep 3, 4 en 6, per gemeente, 2015-2016 (norm=50).

	groep 3			groep 4			groep 6		
	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15	2015	2016	'16-'15
Aa en Hunze	54	55	↑	53	53	=	50	53	↑
Assen	53	54	↑	53	53	=	50	51	↑
Borger-Odoorn	52	52	=	51	51	=	51	50	↓
Coevorden	53	52	↓	53	53	=	51	53	↑
De Wolden	53	54	↑	55	55	=	53	52	↓
Emmen	52	52	=	51	52	↑	49	49	=
Hoogeveen	52	52	=	52	54	↑	54	52	↓
Meppel	54	54	=	51	51	=	52	50	↓
Midden-Drenthe	56	54	↓	55	54	↓	53	52	↓
Noordenveld	51	52	↑	52	52	=	53	53	=
Tynaarlo	56	55	↓	55	52	↓	52	54	↑
Westerveld	53	53	=	54	52	↓	53	52	↓
Drenthe	53	53	=	52	53	↑	51	51	=

Bron: basisscholen Drenthe, bewerking CED Toetservice/CMO STAMM, 2015-2016

3.3

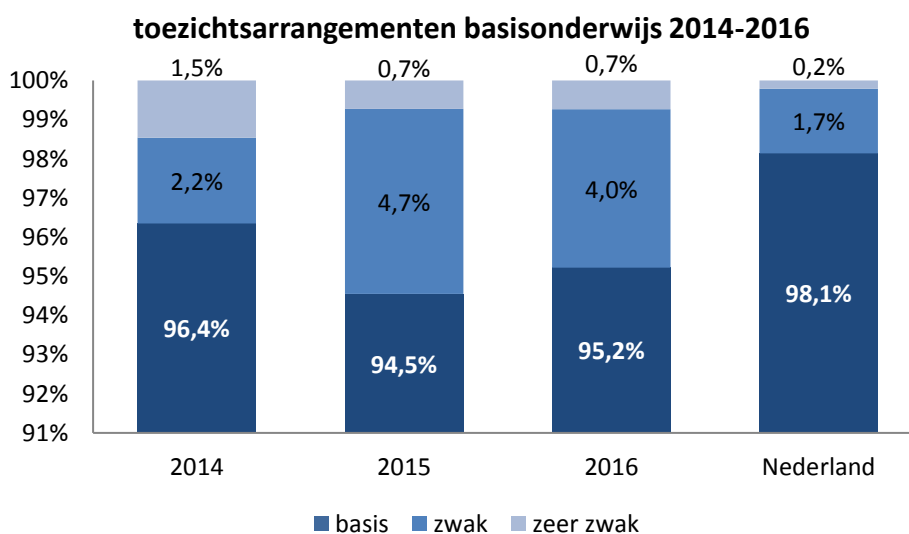
De toezichtarrangementen in het basisonderwijs

De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. Op basis van een aantal kwaliteitsnormen krijgen scholen een *basistoezicht* of een *aangepast toezicht* bij een geconstateerde zwakke kwaliteit of zeer zwakke kwaliteit. De toezichtarrangementen betekenen het volgende:

Basistoezicht: de opbrengsten aan het eind van de basisschool zijn voldoende.
Aangepast toezicht zwakke kwaliteit: de opbrengsten aan het eind van de basisschool en hooguit één normindicator van het onderwijsleerproces zijn onvoldoende. Bij een zwakke school intensiveert de inspectie het toezicht. Zwakke scholen moeten zo snel mogelijk verbeteren.
Aangepast toezicht zeer zwakke kwaliteit: de opbrengsten aan het eind van de basisschool zijn onvoldoende, evenals twee of meer normindicatoren van het onderwijsleerproces. De inspectie plaatst een zeer zwakke school of opleiding onder sterk geïntensiveerd toezicht. Deze moet dan binnen een afgesproken termijn verbeteren.

Het aantal scholen met een toezichtarrangement was in 2009 hoog, namelijk 38. In het Kwaliteitsakkoord Basisonderwijs Drenthe 2010 en 2011 zijn daarom afspraken vastgelegd om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en het aantal (zeer) zwakke scholen te verminderen. Sindsdien is het aantal scholen met toezichtarrangement fors afgenomen, tot in totaal 6 in 2013. In 2014 nam het aantal (zeer) zwakke scholen echter weer toe tot 10 en in 2015 was het aantal 15. De laatste inventarisatie (peildatum eind 2016) laat weer een kleine afname zien: er zijn volgens de meest recente gegevens 2 zeer zwakke scholen en 11 zwakke scholen. In de figuur is de percentuele ontwikkeling te zien vanaf 2014. Het aandeel scholen met speciaal toezichtarrangement is op dit moment een kleine 3 procentpunten hoger dan landelijk. Drenthe heeft van alle provincies relatief de meeste (zeer) zwakke scholen.

Figuur 18

Bron: Inspectie van het Onderwijs 2014, 2015, 2016

In de volgende tabel is te zien dat het aantal zeer zwakke scholen gelijk is gebleven vergeleken met het vorige jaar: er zijn eind 2016 2 *zeer zwakke* scholen in Drenthe,

in de gemeenten Assen en Meppel (het meetmoment is telkens het eind van het jaar). Het aantal *zwakke* scholen is nog steeds hoog in vergelijking met de jaren 2014 en eerder, maar wel met 2 afgenomen ten opzichte van het vorige jaar. Eind 2016 zijn er 11 zwakke scholen in Drenthe.

Tabel 10 Aantal scholen met toezichtarrangement zwak/ zeer zwak, per gemeente, eind 2013, 2014, 2015, 2016

	2013			2014			2015			2016		
	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot	zeer zwak	zwak	tot
Aa en Hunze	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Assen	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1
Borger-Odoorn	2	1	3	1	2	3	-	3	3	-	1	1
Coevorden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
De Wolden	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Emmen	-	-	-	1	-	1	-	2	2	-	4	4
Hoogeveen	-	1	1	1	1	2	1	4	5	-	3	3
Meppel	-	1	1	-	1	1	1	-	1	1	-	1
Mid.-Drenthe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Noordenveld	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tynaarlo	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	1	1
Westerveld	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Drenthe	2	4	6	4	6	10	2	13	15	2	11	13

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013, 2014, 2015, 2016

4 De overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs

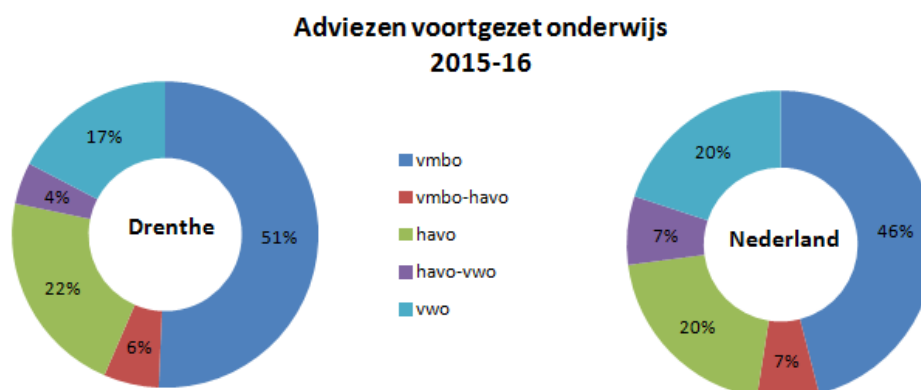
In de Drentse Onderwijsmonitor wordt al een aantal jaren geconstateerd, dat er lagere schooladviezen worden gegeven dan landelijk, terwijl de prestaties in het basisonderwijs veelal niet onderdoen voor de landelijke. Om hier wat gedetailleerder naar te kijken hebben we bij DUO extra gegevens opgevraagd, die de mogelijkheid verschaffen wat dieper op het gehele traject van schooladvisering tot en met het vervolg in het voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk kijken we onder andere naar relaties tussen schooladvies en toets resultaten en naar achtergrondfactoren van leerlingen die mogelijk een rol spelen.

4.1 De adviezen van de school

Drenthe in schooljaar 2015-16 net als eerdere jaren vaker vmbo advies en minder vaak vwo advies dan landelijk.

De Drentse schooladviezen zijn lager dan landelijk. Dit zien we al een aantal jaren. De Drentse scholen geven in 51% van de gevallen een vmbo advies, landelijk krijgt 46% dit advies. Zeventien procent van de Drentse kinderen krijgt een vwo advies. Landelijk krijgt 20% van de groep 8 leerlingen een vwo advies. Het aandeel adviezen op havo-plus niveau (havo, havo-vwo, vwo) is in Drenthe 43% en landelijk 47%.

Figuur 19

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

In de meeste gevallen gaat het bij het vmbo advies om een advies voor de gemengde of theoretische leerweg (v/h mavo). Ongeveer een derde deel betreft advies voor de kaderberoepsgerichte leerweg.

Tabel 11 Onderverdeling vmbo adviezen

	2015-16
vmbo bl	15%
vmbo bl kl	5%
vmbo kl	31%
vmbo kl gl/tl	7%
vmbo gl/tl	42%
totaal	100%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Door de jaren heen steeds minder gemengde adviezen, havo-vwo wordt havo.

Het aandeel gemengde adviezen (vmbo bl-kl, vmbo bl-gl/tl, vmbo kl-gl/tl, vmbo-havo, havo-vwo, vmbo-havo-vwo) is de laatste jaren sterk afgenomen. In 2010-11 was een derde van de Drentse adviezen (33%) een gemengd advies. In 2015-16 is dit nog bij 16% het geval. Hiermee lijkt de dalende trend dit jaar weer te keren, evenals landelijk. Het brede advies vmbo-havo-vwo komt in 2015-16 niet meer voor (5 jaar geleden nog in 3% van de gevallen). Ook het brede advies bl-gl/tl komt niet meer voor.

Het aantal dubbele schooladviezen is de laatste jaren afgenomen.

Hoe komt dit en welke rol spelen po en vo hierin?

Doe je sommige kinderen niet tekort door bij voorbaat gemengde adviezen uit te sluiten?

Reacties vanuit Christelijke Onderwijsgroep Drenthe (COG Drenthe) van De Marke in Gieten, De Lichtbaak, Het Kompas en De Kloostertuin in Assen, De Eshorst in Beilen, De VeenSter in Veenhuizen

'Ik heb hier geen duidelijk antwoord op. Ik denk dat het vooral te maken heeft met duidelijke afspraken rondom verwijzing en daarnaast dat het gesprek met het vo goed is waardoor er een goed advies gegeven wordt.'

'Ik zie geen reden om gemengde adviezen uit te sluiten. Je geeft een advies dat past bij het kind. Sommige kinderen zullen ondanks dat je naar meerdere jaren en meerdere aspecten kijkt, tussen niveaus in zitten. Dat betekent dus m.i. ook een advies dat daarbij past.'

'Ik denk dat er weinig dubbele adviezen worden gegeven, omdat het voortgezet onderwijs dit niet aanbiedt. Sommige scholen hebben wel een vmbo/havo klas. Dit is dan het enige dubbele advies wat gegeven wordt. Niet elk jaar wordt deze mogelijkheid op elke school geboden. Vroeger was er ook eens een havo/vwo groep. Deze is er echter al jaren niet meer.'

'Doordat deze mogelijkheden er niet zijn, doen wij sommige kinderen inderdaad te kort. Vaak wordt er dan het laagste advies gegeven, om het kind een positieve ervaring op het vervolgonderwijs te geven. Misschien moeten wij toch hoger inzetten.'

'Ik vind dat jammer. Een kind wordt al heel vroeg naar een bepaalde verwachting geschoven. Fijn om te horen dat het VO hierop anticipeert, door na het tweede jaar opnieuw een advies uit te brengen.'

'Dakpanklassen vind ik een fijne oplossing voor kinderen die er tussen vallen. Hier kunnen zij zichzelf nog bewijzen.'

'Ik vind dat je een kind gewoon altijd 1 advies moet geven. Je hebt 8 jaar de tijd om een goed beeld te vormen. Het getuigt niet van kundigheid als je dan een dubbeladvies geeft.'

'Zelf zou ik liever geen gemengd advies geven maar een twijfel leerling, na overleg met de leerling en de ouders over de eventuele risico's, willen plaatsen in de hoogste vorm. Een havo/vwo leerling naar het vwo met dus het risico dat er afgestroomd wordt naar de havo. Dan geef je ze pas echt het voordeel van de twijfel!'

'Wij geven juist méér dubbele verwijzingen als we nog twijfelen over bijvoorbeeld de groei van de leerlingen.

Doe je dat niet, dan doe je ze inderdáád tekort. De trend is dus niet onze trend.'

'Ik vind dat je kinderen te kort doet. Daarom blijven wij die adviezen uitbrengen indien wij denken dat het kind deze kans nodig heeft.'

'Dat komt door het gebruik van de plaatsingswijzer vermoed ik. Daardoor komt er heel duidelijk een profiel naar voren. Meestal is dat wat ik ook al denk. Wij gebruiken al enkele jaren de Friese plaatsingswijzer. Wanneer er geen basisprofiel uitkomt geef ik altijd een gemend advies! Dus het valt best mee op de VeenSter. En kan me ook nog herinneren dat er gevraagd werd geen dubbele adviezen te geven. Weet zo niet waar dat weg kwam.'

'Ook is het niet zo dat een kind dat bijvoorbeeld als advies kader krijgt niet de kans krijgt om zich nog te bewijzen. De brugklassen zijn namelijk vaak combiklassen. Bijvoorbeeld, kader/mavo. De kinderen kunnen dan bij goede cijfers opstromen.'

Tot 2016 liepen vo-scholen het risico op een negatief oordeel van de Onderwijsinspectie op het onderbouwrendement, wanneer leerlingen met dubbeladviezen afstroonden naar het lagere niveau, bijvoorbeeld van havo-vwo naar havo. De staatsecretaris heeft dit inmiddels afgeschaft, bij opstroom krijgt een school een positieve score op het onderbouwrendement, bij afstroom blijft een negatieve score achterwege.

Het aandeel vmbo adviezen is sinds 2010-11 gestegen van 43% naar 51%. Het aandeel havo adviezen steeg van 16% naar 21%, terwijl het aandeel vwo adviezen niet is veranderd. Het lijkt er op dat er een toename is van havo adviezen ten koste van de havo-vwo adviezen.

Tabel 12 Schooladviezen Drenthe, periode 2010-11 t/m 2015-16

	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16
vso/pro	1%	1%	1%	1%	1%	1%
vmbo bl	5%	5%	6%	6%	8%	8%
vmbo kl	10%	9%	11%	14%	16%	15%
vmbo gl/tl	19%	19%	22%	23%	22%	21%
havo	16%	16%	18%	22%	22%	21%
vwo	17%	18%	17%	17%	16%	17%
vmbo bl kl	4%	5%	4%	4%	3%	3%
vmbo bl gl/tl	1%	1%	1%	1%	0%	0%
vmbo kl gl/tl	4%	3%	3%	2%	3%	3%
vmbo-havo	10%	9%	8%	6%	6%	6%
havo-vwo	10%	10%	8%	5%	4%	4%
vmbo-havo-vwo	3%	4%	0%	0%	0%	0%
gemengde adviezen	33%	32%	25%	17%	15%	16%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

4.1.1 Achtergrondfactoren bij de advisering

De advisering verschilt per regio.

Er zijn behoorlijke regionale verschillen te zien bij de schooladviezen die door de basisscholen worden gegeven. In de tabel staan de adviezen per Drentse regio (zie bijlage E voor de gegevens per gemeente). In Noord en Midden Drenthe komt de advisering naar havo+ niveau (havo, havo-vwo en vwo) het meest overeen met het landelijke beeld. In Zuidoost en Zuidwest wordt veel vaker vmbo geadviseerd. In Noord en Midden Drenthe wordt het dubbeladvies havo-vwo het minst vaak gegeven.

Tabel 13 Schooladviezen 2015-16 per Drentse regio

	Zuidoost	Zuidwest	Noord en Midden	Drenthe	Nederland
vso/pro	2%	1%	1%	1%	1%
vmbo	53%	51%	47%	50%	45%
vmbo-havo	5%	6%	6%	6%	6%
havo	21%	20%	23%	21%	20%
havo-vwo	5%	5%	3%	4%	7%
vwo	14%	16%	21%	17%	20%
havo+	40%	41%	47%	43%	47%

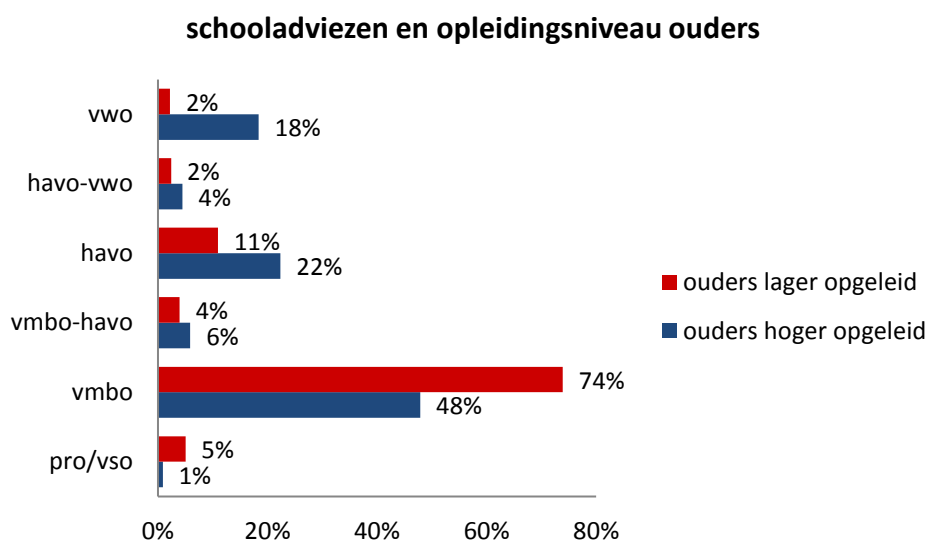
Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Kinderen van lager opgeleide ouders krijgen lagere adviezen.

Leerlingen waarvan de ouders lager opgeleid zijn (zogenaamde gewichtenleerlingen, zie 'Definities en afkortingen') krijgen veel vaker een vmbo advies en veel minder vaak een vwo advies. In 45% van de gevallen krijgt een leerling van hoger opgeleide ouders een havo+ advies, terwijl dit bij leerlingen van lager opgeleide ouders slechts in 16% van de gevallen zo is. In de volgende paragraaf gaan we na of dit (op basis van de eindtoetscores) ook gegrond is. Er zijn vrijwel geen verschillen in de mate waarin dubbeladviezen worden gegeven.

Scholen in Noord- en Midden Drenthe verwijzen vaker door naar vwo dan scholen in de rest van Drenthe

Figuur 20

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Jongeren die in gebieden wonen met een lagere sociaal economische status krijgen lagere adviezen.

Het Sociaal Cultureel Planbureau berekent zogenaamde ‘sociaal economische statusscores’ (SE-score) die aangeven hoe de sociaal economische status van een postcodegebied is, in vergelijking met andere postcodegebieden in Nederland. De sociaal economische status van een wijk is afgeleid van een aantal kenmerken van de mensen die er wonen: hun opleiding, inkomen en positie op de arbeidsmarkt.

We hebben de postcodegebieden ingedeeld in een groep met de 25% laagste SE-scores, de postcodegebieden met de SE-scores rond het gemiddelde en de gebieden met de 25% hoogste SE-scores (zie ‘Definities en afkortingen’). Het lijkt uit te maken of de jongere in een gebied woont met een lagere statusscore (SE-score). Jongeren uit gebieden met een lage SE-score krijgen veel vaker vmbo advies en minder vaak vwo advies. De adviezen voor jongeren uit de gebieden met de hogere SE-scores zijn vaker op niveau havo+ dan bij de gebieden met lagere SE-scores (respectievelijk 44% en 39%).

Tabel 14 Schooladviezen en sociaal economische status

	lage sociaal economische status	middengroep sociaal economische status	hoge sociaal economische status
pro/vso	2%	1%	1%
vmbo	54%	48%	48%
vmbo-havo	5%	4%	7%
havo	21%	22%	22%
havo-vwo	4%	5%	5%
vwo	14%	20%	17%
	100%	100%	100%

Bron: DUO, 2016, SCP, 2016, bewerking CMO STAMM

Adviezen voor jongens en meisjes gelijk.

Meisjes en jongens krijgen in Drenthe overigens dezelfde adviezen. De percentuele verdeling van de diverse adviezen is voor jongens en meisjes helemaal gelijk.

4.2 De eindtoets in groep 8

Vanaf schooljaar 2014-2015 zijn basisscholen verplicht om in groep 8 een eindtoets af te nemen, die de kennis en vaardigheden meet, die leerlingen aan het eind van de basisschool hebben op gebied van rekenen en taal. Facultatief kunnen ook andere onderdelen, zoals wereldoriëntatie worden getest. De eindtoets laat zien in hoeverre leerlingen de referentieniveaus voor taal en rekenen beheersen en welk type vervolgonderwijs bij een leerling past.

De eindtoets wordt afgenomen nadat de school een advies heeft afgegeven voor het niveau van vervolgonderwijs. De eindtoets kan leiden tot een heroverweging van het gegeven schooladvies, wanneer het toets resultaat een hoger niveau aangeeft. In een volgende paragraaf gaan we dieper in op de schooladviezen en de toets resultaten.

Toename van scholen die een alternatieve toets kiezen, in Drenthe vaker dan landelijk.

Vanaf schooljaar 2015-16 zijn scholen gebonden aan een keuze voor één van de volgende drie eindtoetsen: de Centrale Eindtoets (voorheen Cito Eindtoets) van het College voor Toetsen en Examens (CvTE), of de eindtoets Route 8 van A-VISION of de eindtoets IEP van bureau ICE. Vorig jaar koos nog ruim 70% van de scholen voor de Centrale eindtoets, 8% voor de IEP toets en 6% voor de Route 8 toets. Dit jaar is het aandeel van de Centrale eindtoets afgenomen en van de beide andere toetsen gestegen: 58% van de scholen gebruikte de Centrale eindtoets, 25% de Route 8 toets en 21% de IEP toets. In de tabel staat per gemeente het percentage scholen dat van één van de toetsen gebruik maakt.

In schooljaar 2015-16 waren er drie eindtoetsen voor het basisonderwijs waaruit kon worden gekozen. In Drenthe wordt vaker gekozen voor Route 8 en IEP dan landelijk en minder vaak voor de Centrale eindtoets.

De vraag is welke criteria een schoolbestuur of school hanteert voor het kiezen van een geschikte eindtoets.

Waarom zouden we in Drenthe vaker afstappen van de Centrale Eindtoets en kiezen voor Route 8 of IEP?

Voor schooljaar 2016-17 komen er meer toetsen waaruit een keuze gemaakt kan worden. Wordt het daarmee moeilijker goed te kiezen of juist niet?

Sandra Wolken, Directeur Kwaliteit & Onderwijsondersteuning van Primenius zegt dat het bestuur van Primenius er voor gekozen heeft om de scholen vrij te laten in de keuze voor een eindtoets. Bij de keuze is het van belang dat rekening gehouden wordt met de leerling populatie. Voor de ene school zal de Centrale Eindtoets beter aansluiten en voor de andere school bijvoorbeeld Route 8. Van de 33 scholen van Primenius hebben 17 scholen gekozen voor de Route 8. De rest van de scholen heeft de Centrale Eindtoets afgenomen. Er is relatief vaak gekozen voor de Route 8 eindtoets vanwege het adaptieve karakter van deze toets.

Mw. Wolken geeft aan blij te zijn dat voor het komende jaar de AMN eindtoets ook als eindtoets ingezet kan worden. Deze toets is op een aantal scholen de voorgaande jaren ook al afgenomen om te kijken of het past bij de visie van de school en om de toets geaccrediteerd te krijgen. Mw. Wolken verwacht dat deze toets door veel scholen zal worden ingezet. De AMN toets geeft, in combinatie met de bijbehorende Aansluitingstoets, een breder beeld van een kind dan alleen de cognitieve resultaten. Er wordt naast rekenen en taal gekeken naar motivatie en ouderbetrokkenheid. Dat past beter bij de visie van Primenius, waar wordt uitgegaan van de brede ontwikkeling van een kind.

Toch geeft mw. Wolken aan dat ze het liefst zou zien dat er helemaal geen eindtoets afgenomen hoeft te worden. Ze vindt dat het doel voorbij wordt geschoten, als de eindtoets wordt ingezet als meetinstrument voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Als een school de ontwikkeling van een kind goed in beeld heeft is dit voldoende om een goed advies te kunnen geven. Het is van belang om vooral te kijken wat voor leerwinst elk kind op de school heeft gemaakt. Dat zegt meer dan een gemiddelde waarbij er vanuit wordt gegaan dat elk kind moet voldoen aan een 'landelijk norm'.

Landelijk maakte in 2015-16 77% van de leerlingen de Centrale eindtoets, in Drenthe is dit een veel lager deel, namelijk 56% van de leerlingen. Een ander groot verschil is dat in Drenthe veel vaker Route 8 is gemaakt dan landelijk (in Drenthe door 23% van de leerlingen en landelijk door 7% van de leerlingen). Ook voor de IEP toets geldt dat deze in Drenthe door een groter deel van de leerlingen is gemaakt dan landelijk (respectievelijk 22% en 16%).

Tabel 15 Percentage scholen dat CET, Route 8 of IEP toets afneemt, 2015-16

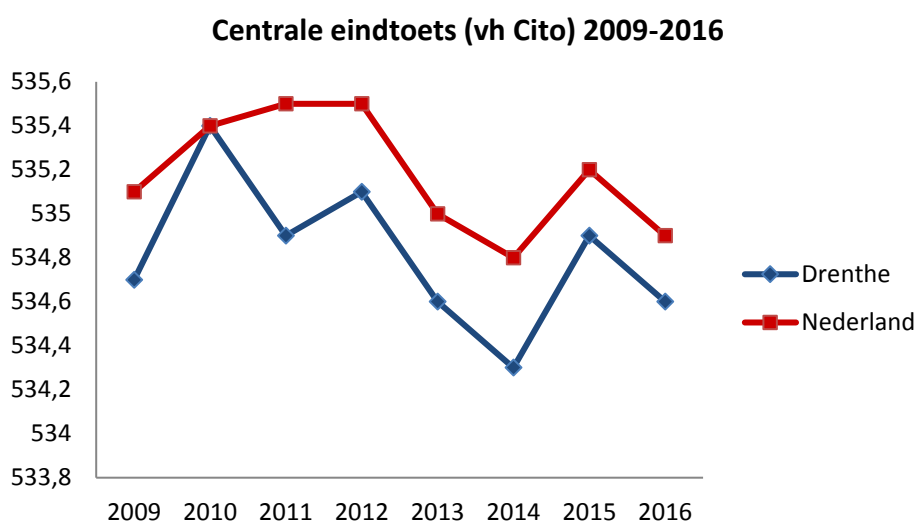
	Centrale eindtoets (CET)	Route 8	ICE Eindevaluatie Primair Onderwijs (IEP)
Aa en Hunze	93%	0%	7%
Assen	40%	12%	56%
Borger-Odoorn	100%	0%	0%
Coevorden	48%	41%	19%
De Wolden	100%	7%	0%
Emmen	56%	42%	5%
Hoogeveen	66%	3%	38%
Meppel	21%	71%	7%
Midden-Drenthe	6%	11%	89%
Noordenveld	76%	6%	18%
Tynaarlo	88%	13%	0%
Westerveld	25%	83%	0%
Drenthe	58%	25%	21%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

De resultaten op de Centrale eindtoets in 2015-16 iets lager dan vorig jaar.

De gemiddelde eindscore op de meest gebruikte toets, de Centrale eindtoets (voorheen Cito eindtoets) staat in de volgende figuur voor Drenthe en Nederland voor de periode 2009 tot en met 2016. Zowel landelijk als in Drenthe is de gemiddelde score iets lager dan vorig jaar. Ook is de Drentse score van 534,6 een fractie lager dan het landelijk gemiddelde van 534,9. Vijf procent van de Drentse leerlingen (155 leerlingen) behaalde overigens de maximale score van 550, landelijk is dit een iets lager percentage, namelijk 4,8%.

Figuur 21

Bron: DUO, 2016

De behaalde gemiddelde scores op de overige toetsen staat in het volgende overzicht. Daarnaast is vermeld welk brugklatype het best past bij de score. Voor het behaalde Drentse gemiddelde op de Centrale eindtoets is dat, evenals in de rest van Nederland vmbo gl/tl/havo. In Drenthe is de IEP toets wat minder gemaakt dan vorig jaar. Het bijbehorende brugklatype is vmbo gl/tl/havo. Vorig jaar was het bij de IEP nog havo. De Route 8 toets is iets beter gemaakt dan vorig jaar. Het bijbehorende brugklatype is onveranderd vmbo tl.

Tabel 16 Gemiddelde scores per type eindtoets, Drenthe en Nederland, 2015-16

toets	score	score	brugklatype Drenthe	score	brugklatype Nederland
	Drenthe 2015	Drenthe 2016		Nederland 2016	
Centr. Eindtoets	534,9	534,6	vmbo gl/tl/havo	534,9	vmbo gl/tl/havo
IEP	83,9	80,6	vmbo gl/ tl/havo	80,0	vmbo gl/tl/havo
ROUTE 8	202,3	203,5	vmbo tl	205,3	vmbo tl

Bron: DUO, 2016

4.3 Het schooladvies en de eindtoets

Wat is het schooladvies en wat zegt de eindtoets? Het schooladvies wordt vanaf schooljaar 2014-15 afgegeven voordat de eindtoets is gemaakt. Basisscholen geven vóór 1 maart een schooladvies. Dit schooladvies is leidend bij de plaatsing in het voortgezet onderwijs. De verplichte eindtoets, die na 1 maart wordt afgenomen fungeert als een 'objectief tweede gegeven'. Als de eindtoets beter wordt gemaakt dan het schooladvies verwachtte, dan moet de school het advies heroverwegen. Dit kan leiden tot een aangepast schooladvies. Als het toetsresultaat minder goed is dan het schooladvies, dan wordt het schooladvies niet aangepast.

Advies Drentse scholen valt lager uit dan advies op basis van eindtoets.

We zien in de tabel hieronder dat de Drentse scholen veel vaker een vmbo advies geven dan dat op basis van de toets als gepast niveau wordt vastgesteld. Het percentage vwo adviezen komt goed overeen. De school geeft veel vaker een havo

advies en veel minder vaak een havo-vwo advies dan de toetsresultaten opleveren. In het algemeen kan gezegd worden dat de Drentse scholen lager adviseren dan op basis van de toets resultaten had gekund.

Tabel 17 Percentuele verdeling schooladvies vergeleken met percentuele verdeling toetsadvies

	2014-2015		2015-2016	
	schooladvies	toetsadvies	schooladvies	toetsadvies
vmbo	52%	37%	51%	42%
vmbo-havo	5%	13%	6%	10%
havo	23%	13%	22%	18%
havo-vwo	4%	17%	4%	12%
vwo	16%	19%	17%	17%
havo+	43%	49%	44%	47%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

In Drenthe is het schooladvies veel vaker lager dan het advies op basis van de toets.

In schooljaar 2015-16 was in 34% van de gevallen het advies van de basisschool gelijk aan het advies op basis van de toets resultaten. Dit verschilt niet veel van het landelijke percentage van 36%. In Drenthe is echter veel vaker dan landelijk het schooladvies lager dan het toets advies, namelijk in 39% van de gevallen (landelijk 25%). In 27% van de gevallen was het schooladvies hoger (landelijk 38%).

Uit de Onderwijsmonitor 2016 blijkt dat in Drenthe in 2 op de 5 gevallen het schooladvies lager is dan de uitslag van de eindtoets. Dit is vaker dan op landelijk niveau, waar 30% van de schooladviezen lager blijkt dan het toetsadvies.

Anne van de Giessen, directeur CBS De Heidevlinder in Zuidwolde zegt hierover:

‘Tijdens mijn jaren in het midden van het land, regio Zeist/Bilthoven, hadden we geregeld te maken met ouders die hun kinderen naar een hoger niveau wilden hebben dan de leerkracht en de toetsgegevens aangaven. De beweegredenen waren divers, de discussie niet altijd makkelijk maar soms zeker met een positief resultaat. Toen ik ruim 15 jaar geleden naar de regio Zuidwest Drenthe kwam was er de verbazing; minder hoge verwachtingen naar de kinderen. ‘Laten we maar gewoon doen en het zekere voor het onzekere nemen.’ Terwijl er toch voldoende talenten en mogelijkheden aanwezig waren èn zijn bij de kinderen. Ook komt er een verhaal van mijn vader in gedachte. Als ‘bovenmeester/hoofd der school’ van een kleine lagere school in Twente heeft hij zich hard gemaakt voor een leerling zodat hij naar de HBS kon. Wij gaan op school het gesprek met ouders én VO aan om de talenten en mogelijkheden van onze kinderen tot hun recht te laten komen. Met heldere beweegredenen, een open discussie en geregeld een positief resultaat.’

4.3.1 Wat speelt mee bij het verschil tussen schooladvies en eindtoets?

In het voorjaar van 2016 verscheen een rapport van de Onderwijsinspectie, waarin werd aangetoond dat leerlingen met lager opgeleide ouders een grotere kans hebben op een lager schooladvies dan leerlingen met hoger opgeleide ouders,

terwijl de prestaties niet verschillen (Inspectie v.h. Onderwijs, 2016). We hebben de verschillen tussen schooladvies en eindtoets resultaat ook in Drenthe bekeken voor een aantal achtergrondfactoren van de leerlingen.

In het volgende overzicht is voor een aantal factoren gekeken in hoeverre er een verschil te zien is tussen schooladvies en toetsadvies. We bekijken de resultaten voor jongens en meisjes, kijken naar de regio (en gemeente) waar de school staat, de denominatie van de school en de sociaal economische status van de woongemeente van de leerling. Wanneer het percentage meer dan 2 procentpunten verschilt met het provinciale gemiddelde dan is dit in de tabel aangegeven door ↑ (hoger) of ↓ (lager).

Tabel 18 Verschil schooladvies en toetsadvies naar achtergrondvariabelen, 2015-16

	schooladvies gelijk aan toetsadvies	schooladvies lager dan toetsadvies	schooladvies hoger dan toetsadvies
provincie	34%	39%	27%
Nederland	36%	25%	38%
jongen	34% =	38% =	28% =
meisje	33% =	40% =	26% =
ouders lager opgeleid	28↓	46%↑	26% =
ouders hoger opgeleid	34 =	38% =	27% =
openbaar	35% =	41% =	24%↓
niet openbaar	33% =	36%↓	31%↑
lagere sociaal economische status*	32% =	41% =	27% =
middengroep sociaal economische status	35% =	39% =	26% =
hogere sociaal economische status	37%↑	34%↓	29% =
Centrale eindtoets	33% =	41% =	26% =
Route 8 toets	42%↑	18%↓	40%↑
IEP toets	29%↓	55%↑	16%↓

*zie 'Definities en afkortingen'

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Leerlingen met lager opgeleide ouders krijgen vaker een lager schooladvies dan de toets aangeeft.

Uit de gegevens van schooljaar 2015-16 blijkt dat bij leerlingen met lager opgeleide ouders (op basis van de gewichtencategorie, zie 'Definities en afkortingen') de adviezen van de school veel minder vaak overeenkomen met de adviezen op basis van de toets. Een hoger schooladvies dan de eindtoets adviseert komt even vaak voor bij kinderen met lager opgeleide ouders als bij kinderen met hoger opgeleide ouders. De leerlingen met lager opgeleide ouders kregen echter vaker een lager schooladvies dan de toets aangaf. In het schooljaar 2014-15 was het beeld ongeveer hetzelfde, met een verschil dat er zowel bij leerlingen met lager als

hogere opgeleide ouders wat vaker sprake was van een lager advies door de school ten opzichte van de toets.

Verskil schooladvies en toetsadvies komt overeen bij jongens en meisjes.

In het overzicht is te zien dat het vrijwel niets uitmaakt of de leerling jongen of meisje is. Jongens en meisjes worden even vaak lager of hoger of overeenkomstig het toets advies geadviseerd door de school.

Klein verschil tussen openbare en niet openbare scholen.

Bij niet-openbare scholen wordt iets vaker hoger geadviseerd dan de toets aangeeft dan bij openbare scholen.

Het maakt uit waar de leerling woont (en daarmee ook welke toets hij/zij maakt).

Bij leerlingen die wonen in een gebied met hogere sociaal economische status komt het minder vaak voor dat het schooladvies *lager* is dan het advies op basis van de toets uitslag. Het omgekeerde een hoger schooladvies komt ongeveer even vaak voor, ongeacht waar de leerling woont.

Voor het vaststellen in hoeverre school- en toetsadvies overeenkomen, maakt het veel uit welke toets de leerling gemaakt heeft. We zien in het overzicht hierboven dat de uitslag van de Centrale eindtoets in een derde van de gevallen overeenkomt met het schooladvies en in ruim 40% van de gevallen het niveau van de leerling hoger schat dan de school dat doet. De Route 8 toets geeft het vaakst een advies dat overeenkomt met het schooladvies. Het komt minder vaak voor dat het schooladvies lager uitvalt dan de Route 8 uitslag aangeeft en het komt vaker voor dat de school hoger adviseert. Bij de IEP toets komt het vaakst voor dat de school lager adviseert dan de toets uitslag aangeeft. De IEP verwijst dus vaker dan de andere toetsen door naar een hoger niveau dan de school aangeeft.

Als we kijken naar de regio waar de school staat en de vestigingsgemeente dan zijn er duidelijk verschillen te zien in de mate waarin schooladvies en toetsadvies afwijken. Eén van de dingen die daarbij een rol speelt is de toets die de school gebruikt, zoals we hierboven al zagen. De vergelijkbaarheid tussen schooladvies en toetsadvies wordt hierdoor bemoeilijkt. Zo geeft bijvoorbeeld de Route 8 toets geen dubbeladviezen. Recentelijk heeft de staatssecretaris in een kamerbrief (1-11-2016) aangekondigd een onderzoek te laten doen naar de vergelijkbaarheid van de toetsen.

In de volgende tabel zijn de verschillen schooladvies en toetsadvies weergegeven per regio en gemeente waar de school gevestigd is. We hebben daarbij in de tabel eveneens voor elke type toets weergegeven, welk percentage leerlingen in de betreffende regio heeft deelgenomen. In Zuidoost wordt het meest nog de CET gebruikt en het minst de IEP toets. In Noord en Midden Drenthe is de Route 8 toets het minst vaak afgenomen. In regio Noord en Midden komt een lager schooladvies dan toetsadvies het meest voor. Het is ook de regio waar het meest de IEP toets wordt afgenomen, waarvan we al zagen dat het vaker hoger adviseert dan het schooladvies.

% leerlingen per toets:

Zuidoost : CET 63%, Route 8 32%, IEP 5%

Zuidwest: CET 43%, Route 8 36%, IEP 21%

Noord en Midden: CET 58%, Route 8 5%, IEP 37%

Tabel 19 Verschil schooladvies en toetsadvies, per regio, 2015-16

	schooladvies gelijk aan toetsadvies	schooladvies lager dan toetsadvies	schooladvies hoger dan toetsadvies
provincie	34%	39%	27%
Zuidoost	36% =	37% =	27% =
Coevorden	43% ↑	34% ↓	23% ↓
Emmen	32% =	37% =	30% ↑
Borger-Odoorn	39% ↑	41% =	20% ↓
Zuidwest	34% =	37% =	29% =
Hoogeveen	27% ↓	54% ↑	19% ↓
Meppel	40% ↑	20% ↓	40% ↑
De Wolden	32% =	35% ↓	34% ↑
Westerveld	44% ↑	22% ↓	34% ↑
Noord en Midden	33% =	42% ↑	25% =
Aa en Hunze	35% =	34% ↓	31% ↑
Assen	29% ↓	42% ↑	28% =
Midden-Drenthe	31% ↓	55% ↑	14% ↓
Noordenveld	34% =	45% ↑	20% ↓
Tynaarlo	38% ↑	33% ↓	29% =

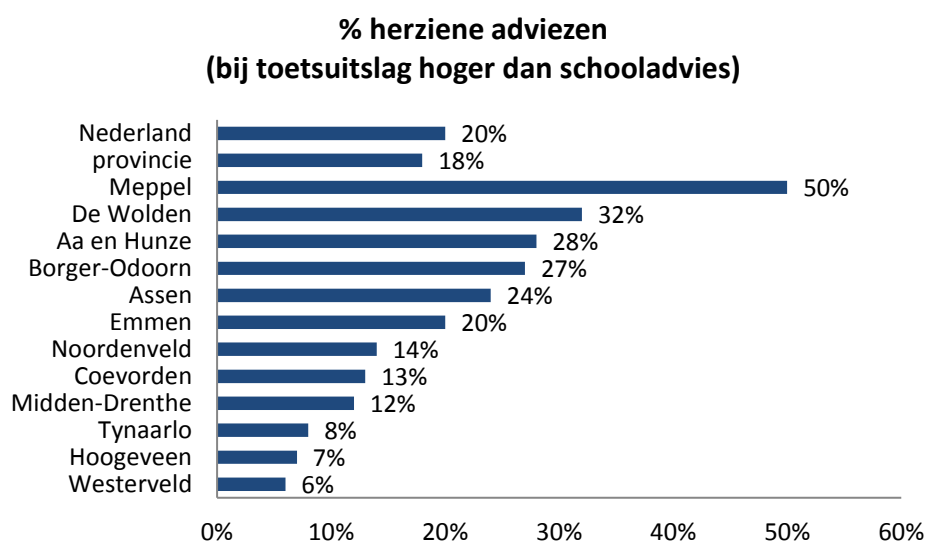
Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

4.4 Heroverweging van schooladvies op basis van toetsresultaten

In Drenthe wordt het schooladvies minder vaak herzien dan landelijk.

Als een eindtoets een hoger resultaat geeft dan het schooladvies moet de school het advies heroverwegen. Het schooladvies kan dan naar boven worden bijgesteld. Van alle schooladviezen die lager waren dan het toets advies is 18% bijgesteld (landelijk 20%). Het maakt hierbij verder niet uit of ouders hoger of lager opgeleid zijn, in beide gevallen is er even vaak sprake van bijstelling van het schooladvies. In de figuur is te zien dat het percentage herziene adviezen behoorlijk verschilt per gemeente. Zo is in Meppel in de helft van de gevallen het advies bijgesteld op basis van een hogere toets uitkomst dan het oorspronkelijke advies. In Tynaarlo, Hoogeveen en Westerveld is dit het minst vaak gebeurd.

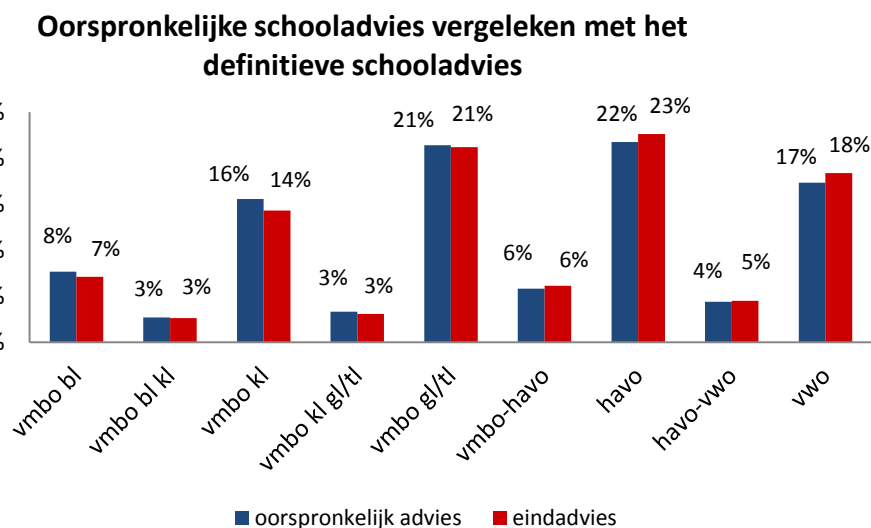
Figuur 22

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

De figuur hierna laat zien wat herziening van het oorspronkelijke schooladvies tot resultaat heeft gehad voor de verdeling van de adviezen. Het percentage havo+ adviezen is in de eindadviezen iets hoger dan bij de oorspronkelijke schooladviezen. Dit is volledig in de lijn van verwachting omdat adviezen alleen naar boven kunnen worden bijgesteld. We zien ook inderdaad een kleine afname van de vmbo-adviezen.

Figuur 23

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

4.5 Schooladviezen en vervolgopleiding

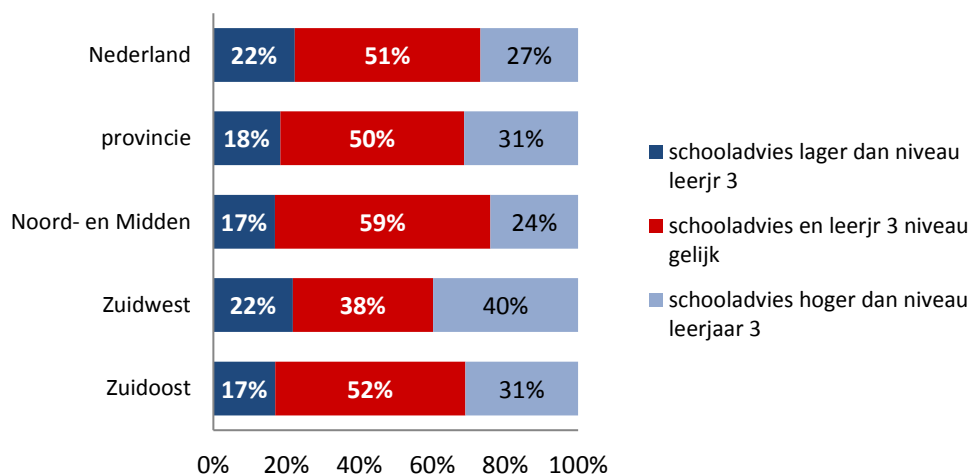
In Drenthe iets vaker dan landelijk leerlingen in leerjaar 3 op lager niveau dan schooladvies.

In de helft van de gevallen zijn leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs terecht gekomen op het onderwijsniveau dat ook voor hen door de

basisschool geadviseerd was (Drenthe in 50% van de gevallen, landelijk in 51% van de gevallen). Landelijk is in 27% van de gevallen sprake van dat het advies van de school hoger was dan het niveau waarop de leerling in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs is terechtgekomen. In Drenthe is hiervan vaker sprake dan landelijk: 31%. Vooral de scholen in Zuidwest Drenthe adviseerden hoger dan het uiteindelijke onderwijsniveau van de leerling.

Figuur 24

schooladvies vergeleken met onderwijsniveau in leerjaar 3

Bron: DUO, 2016, Inspectie v.h. Onderwijs, 2016, bewerking CMO STAMM

Bij dubbeladviezen in Drenthe vaker 'afstroom' naar het lagere niveau dan landelijk.

Leerlingen met een vmbo advies volgen gemiddelde in ongeveer twee derde deel van de gevallen in leerjaar 3 het advies niveau. Voor de vmbo bl adviezen geldt, dat in een derde deel van de gevallen de leerling op een hoger niveau is terechtgekomen. In het geval van een vmbo dubbeladvies (bl/kl) blijkt dat het merendeel (zowel landelijk als in Drenthe rond de 60%) van de leerlingen in leerjaar 3 op het kl niveau les volgt. Bij het dubbeladvies kl/gt is het Drentse beeld precies anders om: de groep die op het gl/tl niveau les volgt is in de minderheid. De Drentse leerlingen met een havo advies zijn in een derde van de gevallen op vmbo terecht gekomen in leerjaar 3. Landelijk komt dit minder vaak voor, namelijk in 1 op de vijf gevallen. Bij de Drentse vwo adviezen is zowel landelijk als provinciaal in ongeveer 1 op de vijf van de gevallen het advies te hoog geweest en is de leerling op het havo terecht gekomen. Bij de dubbeladviezen vmbo/havo en havo/vwo blijkt dat de Drentse leerlingen vaker dan landelijk in leerjaar het lagere niveau volgen.

In de bijlage F staat een overzicht van de schooladvisering en het leerjaar 3 onderwijsniveau per Drentse regio.

Tabel 20 Vergelijking schooladvies en niveau leerjaar 3, per afdeling, 2015-16

		schooladvies (iets) lager dan leerjaar 3	schooladvies gelijk aan leerjaar 3	schooladvies (iets) hoger dan leerjaar 3
vmbo b	Drenthe	32%	68%	nvt
	Nederland	28%	72%	nvt
vmbo b/k	Drenthe	60%	0%	40%
	Nederland	59%	0%	41%
vmbo k	Drenthe	17%	69%	14%
	Nederland	19%	58%	22%
vmbo k / g/t	Drenthe	41%	0%	59%
	Nederland	48%	0%	52%
vmbo g/t	Drenthe	9%	69%	22%
	Nederland	11%	71%	18%
vmbo g/t / havo	Drenthe	31%	0%	69%
	Nederland	40%	0%	60%
havo	Drenthe	11%	57%	32%
	Nederland	22%	56%	22%
havo / vwo	Drenthe	33%	0%	67%
	Nederland	43%	5%	52%
vwo	Drenthe	nvt	80%	20%
	Nederland	nvt	83%	17%

Bron: DUO, 2016, Inspectie v.h. onderwijs, bewerking CMO STAMM

Leerlingen met lager opgeleide ouders zijn in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs vaker afgestroomd ten opzichte van het schooladvies dan leerlingen van hoger opgeleide ouders.

Eerder zagen we al dat leerlingen met lager opgeleide ouders (gemeten door gewichtsfactor leerling, zie 'Definities en afkortingen') ook lagere adviezen kregen (zie paragraaf 4.3.1). Ondanks dat, komt het toch bij deze groep vaker dan bij kinderen met hoger opgeleide ouders voor, dat in leerjaar 3 een lager opleidingsniveau wordt gevolgd dan door de school is geadviseerd.

Iets dergelijks zien we als we kijken naar de sociaal economische status van het woongebied van de leerling. De leerlingen die wonen in de gebieden met de laagste sociaal economische status zijn in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs vaker op een lager niveau onderwijs dan het schooladvies aangaf.

In de volgende tabel is ook te zien dat jongens vaker dan meisjes in leerjaar 3 op een lager niveau les volgen dan het advies van de basisschool. Jongens zijn dus vaker ofwel lager ingestroomd ofwel afgestroomd in de onderbouw.

Tabel 21 Schooladvies vergeleken met niveau leerjaar 3, naar achtergrondkenmerken, 2015-16

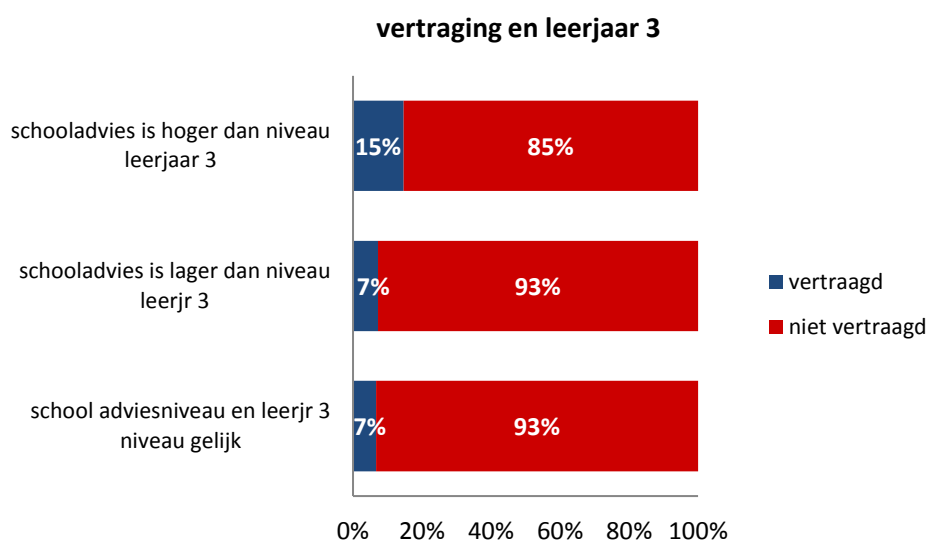
	schooladvies (iets) lager dan niveau leerjaar 3	schooladvies gelijk aan niveau leerjaar 3	schooladvies (iets) hoger dan niveau leerjaar 3
ouders hoger opleidingsniveau	18%	51%	31%
ouders lager opleidingsniveau	15%	42%	43%
lagere sociaal economische status	17%	48%	35%
middengroep sociaal economische status	18%	51%	31%
hogere sociaal economische status	20%	53%	27%
jongens	14%	48%	38%
meisjes	22%	52%	26%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Afstroom ten opzichte van schooladvies gaat vaker samen met vertraging.

De leerlingen die in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zijn terecht gekomen op een lager niveau dan het schooladvies, zijn ongeveer twee keer zo vaak met vertraging (veelal door zitten blijven) in het derde leerjaar terechtgekomen dan leerlingen bij wie het advies van de school ofwel gelijk was, of waarbij sprake was van een lagere advisering dan het leerjaar 3 niveau. Ruim een tiende deel van de leerlingen komt met vertraging in leerjaar 3 terecht.

Figuur 25

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

5 Het voortgezet onderwijs in Drenthe

5.1 Drentse jongeren in het voortgezet onderwijs

Aantal Drentse leerlingen in het voortgezet onderwijs voor het eerst sinds jaren licht gedaald.

Op de teldatum 1 oktober 2015 zijn er 31.097 Drentse jongeren ingeschreven in het voortgezet onderwijs. Dat is een kleine honderd minder dan een jaar eerder. Voor het eerst sinds een aantal jaren is er een kleine afname van voortgezet onderwijsleerlingen, eerdere jaren was er telkens sprake van een lichte stijging van rond de 1%.

Het aantal voortgezet onderwijsleerlingen woonachtig in Borger-Odoorn is vooral afgenomen, namelijk met ruim 100 (een afname van 7%). Westerveld en Aa en Hunze hebben beide te maken met een afname van 3%. Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden Drenthe en Noordenveld hadden nog een toename van het aantal vo-leerlingen.

Prognoses provincie Drenthe:
het aantal jongeren in de voortgezet onderwijsleeftijd neemt de komende 10 jaar met ongeveer 10% af (landelijke afname 5%). De grootse afname wordt verwacht in Aa en Hunze, Borger-Odoorn en Westerveld. Voor Assen voorspelt men een lichte groei (zie bijlage A).

Tabel 22 Aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs, per woongemeente, 2014-15, 2015-16

	2014-2015	2015-2016	% verschil
Aa en Hunze	1.646	1.597	-3%
Assen	4.273	4.341	2%
Borger-Odoorn	1.615	1.504	-7%
Coevorden	2.339	2.333	0%
De Wolden	1.613	1.658	3%
Emmen	6.584	6.444	-2%
Hoogeveen	3.353	3.430	2%
Meppel	2.096	2.082	-1%
Midden-Drenthe	2.166	2.239	3%
Noordenveld	1.995	2.009	1%
Tynaarlo	2.273	2.258	-1%
Westerveld	1.240	1.202	-3%
Drenthe	31.193	31.097	0%

Bron: DUO, 2016

Totaal aantal leerlingen op de Drentse scholen voor voortgezet onderwijs is wel toegenomen.

Terwijl het aantal in Drenthe wonende voortgezet onderwijs leerlingen is afgenomen, is het aantal leerlingen dat voortgezet onderwijs volgt op een Drentse school (dus inclusief buiten Drenthe wonende jongeren) wel toegenomen. In totaal zitten er in 2015-16 7% meer leerlingen op een Drentse school voor voortgezet onderwijs dan in 2011-12. Vooral het aantal leerlingen op Drentse scholen voor praktijkonderwijs en met vmbo tl/gl opleidingen is toegenomen.

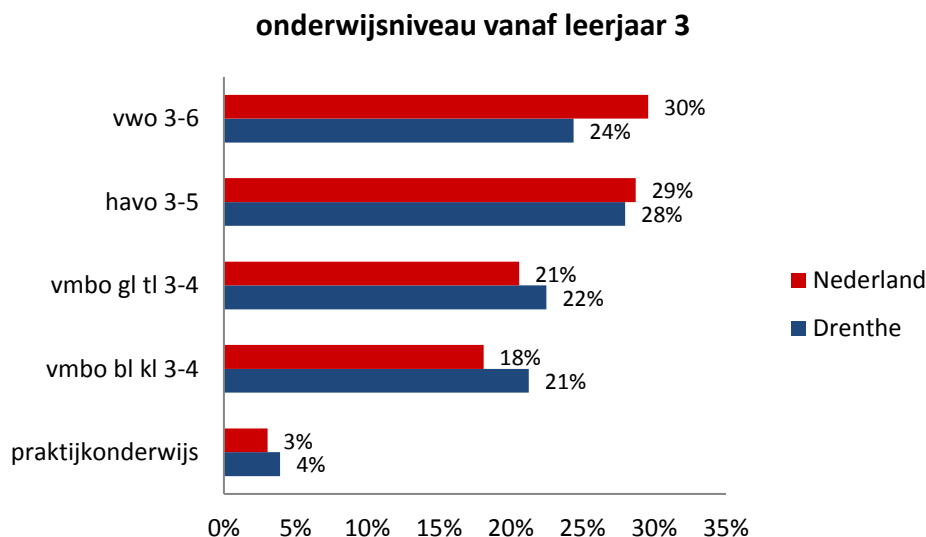
5.2

De schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs

Onderwijsniveau bovenbouw voortgezet onderwijs over de jaren stabiel beeld: Drentse jongeren vaker vmbo dan landelijk.¹

Landelijk doet 39% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs in de bovenbouw een vmbo opleiding. In Drenthe is dit percentage iets hoger, namelijk 43% (vorig jaar 45%). Het percentage vwo-ers in de bovenbouw is landelijk 30% en in Drenthe 24%.

Figuur 26

Bron: DUO, 2016

In vijf Drentse gemeenten is het aandeel leerlingen op minimaal havo niveau hoger dan landelijk.

Landelijk volgt 57% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs een havo of vwo opleiding. In vijf Drentse gemeenten is dit percentage hoger, in Tynaarlo is het zelfs meer dan 10 procentpunten hoger. In Hoogeveen, Emmen en Borger-Odoorn wonen de minste jongeren die havo of vwo volgen. In de bijlage H staan alle onderwijssoorten per woongemeente.

kengetal

vo-type vanaf
leerjaar 3

vwo

2015-16: 24%

2014-15: 24%

2013-14: 25%

2012-13: 25%

2011-12: 26%

havo

2015-16: 28%

2014-15: 27%

2013-14: 28%

2012-13: 29%

2011-12: 29%

vmbo

2015-16: 43%

2014-15: 45%

2013-14: 44%

2012-13: 42%

2011-12: 42%

PrO

2015-16: 4%

2014-15: 4%

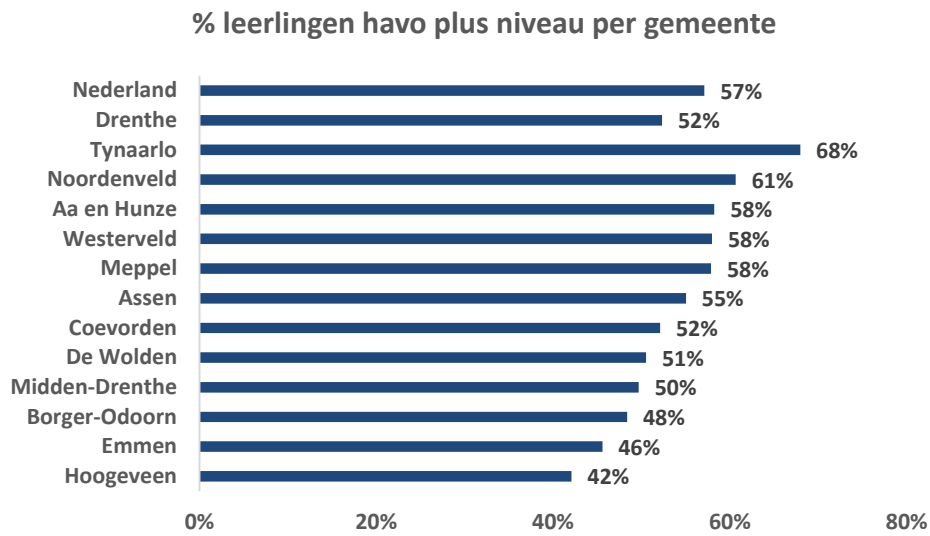
2013-14: 4%

2012-13: 3%

2011-12: 3%

¹ De percentages zijn berekend vanaf leerjaar 3, omdat dan de meeste leerlingen het onderwijsniveau volgen waarin ook examen wordt gedaan.

Figuur 27

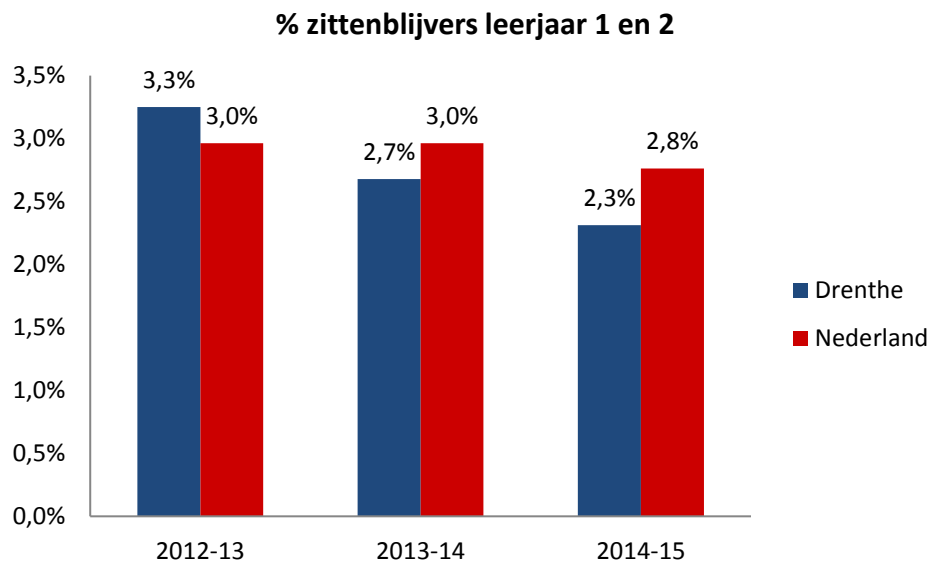

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Leerlingen op Drentse scholen blijven minder vaak zitten in de onderbouw dan landelijk.

In schooljaar 2014-15 waren er in het Drentse voortgezet onderwijs in leerjaar 1 en 2 ongeveer 260 zittenblijvers. Dit is 2,3% van het totaal aantal leerlingen in leerjaar 2 en 3. In het Drentse voortgezet onderwijs blijven de leerlingen relatief minder vaak zitten dan landelijk. In 2013-14 was dit ook zo. Het schooljaar daarvoor bleven leerlingen in de onderbouw op de Drentse scholen vaker zitten dan landelijk. Het zittenblijven is sindsdien met 1 hele procentpunt afgenomen. Het gaat bij de zittenblijvers overigens vooral om leerlingen in leerjaar 2.

Figuur 28

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

6 Taal en rekenen in het voortgezet onderwijs

6.1 Referentieniveaus taal en rekenen

Referentiekader² en referentieniveaus

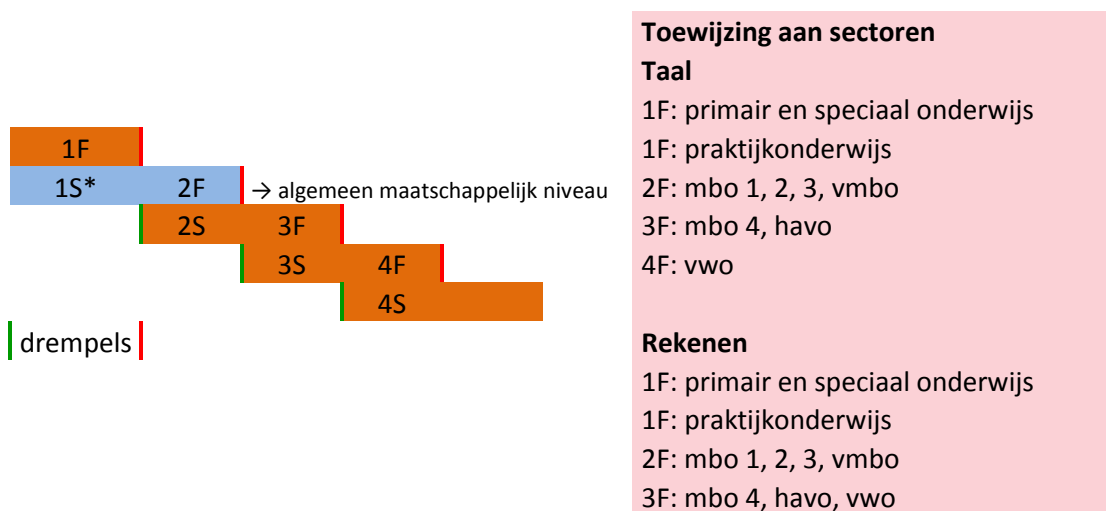
Voor ieder onderwijsniveau is bij wet³ vastgelegd wat een leerling bij het eindexamen moet kunnen en kennen op het gebied van taal en rekenen. In het 'Referentiekader doorlopende leerlijnen taal en rekenen' is voor het hele onderwijs (van de basisschool tot het hoger onderwijs) vastgelegd wat de vereisten zijn als het gaat om Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Men wil hiermee het niveau van taal en rekenen verhogen en programma's van de verschillende schooltypen beter op elkaar aan laten sluiten.

De basiskennis en vaardigheden voor taal en rekenen kunnen leerlingen op verschillende niveaus beheersen. Het referentiekader voor taal en rekenen bestaat uit vier referentieniveaus. In deze niveaus onderscheiden we kwaliteiten: een fundamentele kwaliteit en een streefkwaliteit. Tussen de vier niveaus in het referentiekader is er sprake van overgangen, ook wel drempels genoemd. Het zijn cesuren in de ontwikkeling van leerlingen, die ontstaan door overstappen die leerlingen maken binnen het onderwijssysteem.

Het niveau 2F is het zogenaamde algemeen maatschappelijk niveau. Bijbehorende kennis en vaardigheden zijn (minimaal) vereist om te kunnen participeren in de maatschappij.

Het volgende schema legt de relatie van de referentieniveaus met de verschillende schoolsoorten.

Figuur 29 Referentieniveaus

*streefniveau (S), een uitdaging voor leerlingen die sneller dan gemiddeld de leerstof beheersen.

Zoals uit de figuur blijkt worden er vier niveaus voor taal onderscheiden en drie niveaus voor rekenen/wiskunde.

² Opgesteld door de Commissie Meijerink

³ De wet 'Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen' (augustus 2010)

Toetsen en examens voortgezet onderwijs

Uiteindelijk moet een leerling voor het eindexamen laten zien of het vereiste taal- en rekenniveau is behaald. De examens Nederlands zijn sinds schooljaar 2014-2015 afgestemd op de referentieniveaus.

Omdat niet iedere leerling rekenen/wiskunde in zijn pakket heeft, is een aparte rekentoets in het leven geroepen. Iedere leerling maakt deze toets.

Vanaf het schooljaar 2015-2016 telt het cijfer van de rekentoets voor vwo-leerlingen mee in de kernvakkenregeling van de slaag-zakregeling⁴. Voor vmbo-ers en havisten telt de toets (nog) niet mee voor de einduitslag. De vraag hoe examenleerlingen op Drentse Vo-scholen de rekentoets hebben gemaakt, bespreken we later in dit hoofdstuk (§5.4)

Toets 2 Cito Volgstelsel voortgezet onderwijs

Om het taal- en rekenniveau van een leerling te bepalen, kunnen tussentijds, in verschillende leerjaren van de opleiding, toetsen worden afgenomen. Er zijn verschillende uitgeverij van taal- en rekentoetsen die een vertaalslag maken naar de referentieniveaus. In dit hoofdstuk staan de resultaten op de Cito taal- en rekentoetsen in klas 2 centraal⁵. Hiervoor zijn bij alle Drentse vo-scholen gegevens opgevraagd. In bijlage I staat meer informatie over de opbouw en representativiteit van de gegevens. De hamvraag is of leerlingen in het tweede jaar op koers liggen om het vereiste eindexamenniveau te halen.

Toets 2 wordt halverwege leerjaar 2 afgenomen en geeft inzicht in de ontwikkeling op de kernvaardigheden Nederlands (taalverzorging, leesvaardigheid en woordenschat), Engels, wiskunde en rekenen.

Er zijn drie niveau versies van de toets:

- vmbo bb (basisberoepsgerichte leerweg);
- vmbo kb/gt (kader beroepsgerichte / gemengd theoretische leerweg);
- havo/vwo.

In de volgende paragrafen bespreken we per vaardigheid de behaalde scores van leerlingen in ons databestand. Waar mogelijk vergelijken we de Drentse resultaten met die op landelijk niveau. Hiervoor gebruiken we data van de landelijke benchmark Toets 2 van Cito.

⁴ Een vwo-leerling moet dan ten minste een 5 hebben behaald voor de rekentoets en in het geval van een 5 voor de rekentoets moet voor de andere kernvakken tenminste een eindcijfer 6 behaald zijn. Dit is een voorwaarde om het vwo-diploma te kunnen behalen.

⁵ Toets 2 van het Cito Volgstelsel voortgezet onderwijs

6.2 Taalverzorging

Bij taalverzorging gaat het om de schriftelijke taalproductie van leerlingen inclusief spelling en grammatica.

Op welk referentieniveau zitten leerlingen in klas 2 voor wat betreft taalverzorging? De grafiek hieronder laat per onderwijsniveau het aandeel leerlingen zien dat een bepaald referentieniveau haalt. Vmbo-ers moeten minimaal op niveau 2F zitten, voor havisten is de lat op 3F of hoger gelegd en vwo-ers moeten een niveau 4F bereiken.

In de kolom hiernaast staat per onderwijsniveau nog eens samengevat hoeveel tweedejaars leerlingen het vereiste examenniveau haalt. We zien dat op de Drentse scholen 4 op de 5 vmbo-ers met leerweg gt het vereiste niveau hebben gehaald. Vmbo kb-leerlingen kost dit iets meer moeite en voor vmbo bb-leerlingen is het nog weer een grotere opgave om het niveau 2F te halen. Dat zien we in de cijfers hiernaast terug. Daarin zien we eveneens dat meer dan de helft van de havisten op het vereiste eindexamenniveau zit. Bijna alle vwo-ers halen minimaal niveau 3F. Zij moeten niveau 4F bereiken. Omdat de CITO toetsen 0 tot en met 3 als hoogste score een niveau 3F hanteren, is niet te zeggen hoeveel vwo-leerlingen al het vereiste referentieniveau 4F hebben bereikt.

Halen leerlingen in Drenthe nu vaker het vereiste niveau dan jongeren uit de landelijke benchmark? Voor vwo-, vmbo gt- en vmbo kb-leerlingen is dit inderdaad het geval. De overige onderwijsniveaus scoren juist iets lager.

Vereiste niveau

vwo: 4F
havo: 3F
vmbo: 2F

Kengetal

% leerlingen op 'vereist' niveau in leerjaar 2

DRENTHE:

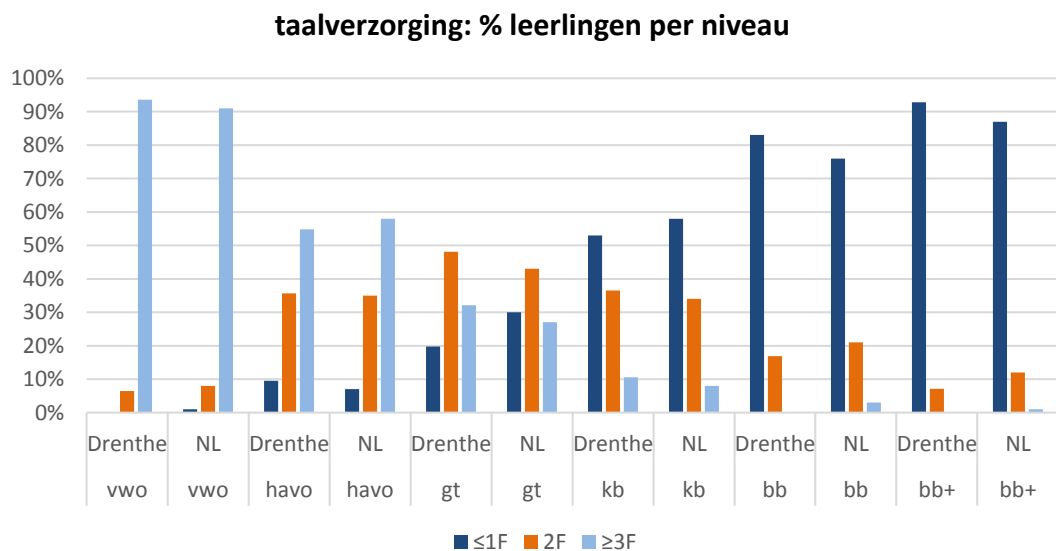
vwo: 94%*
havo: 55%
vmbo gt: 80%
vmbo kb: 47%
vmbo bb: 17%
vmbo<bb: 7%

NEDERLAND:

vwo: 91%*
havo: 58%
vmbo gt: 70%
vmbo kb: 42%
vmbo bb: 24%
vmbo<bb: 13%

*% met niveau $\geq 3F$, vereist niveau is 4F.

Figuur 30

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

Vergeleken met vorig jaar vergelijkbare scores voor vwo-ers en vmbo-ers gt en kb, overige onderwijsniveaus scores lager.

In onderstaande tabel worden de Drentse scores vergeleken met die van vorig jaar én met de landelijke benchmark. Als een score statistisch significant⁶ lager uitvalt dan vorig jaar of de landelijke benchmark, wordt dat aangegeven met een rode pijl omlaag (↓). Een vergelijkbare score herkennen we aan een ≈-teken en een hogere score krijgt een groene pijl omhoog (↑).

Vergeleken met het vorige schooljaar scores vwo-ers en vmbo-ers met de leerweg gt of kb even hoog. Voor de overige onderwijsniveaus zien we lagere vaardigheidsscores.

Drentse scores taalverzorging voor havisten en vmbo bb-leerlingen lager dan die van Nederland. Leerlingen op de overige onderwijsniveaus scores minimaal vergelijkbaar.

De gemiddelde score voor taalverzorging in Drenthe is voor vmbo gt leerlingen hoger dan de landelijke benchmark. Havisten en vmbo bb leerlingen op de Drentse vo-scholen halen gemiddeld lagere scores. Leerlingen op de overige onderwijsniveaus presteren vergelijkbaar met studiegenoten in Nederland.

Tabel 23 Gemiddelde scores voor taalverzorging, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	275	274	≈	274	274	≈
havo	251	249	↓	249	251	↓
vmbo gt	240	240	≈	240	237	↑
vmbo kb	226	226	≈	226	225	≈
vmbo bb	218	212	↓	212	216	↓
vmbo <bb	213	210	↓	210	210	≈

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

6.3 Nederlands leesvaardigheid

Bij Nederlands leesvaardigheid gaat het om het begrijpend lezen van zakelijke en fictionele, narratieve en literaire teksten.

Vereiste niveau

vwo: 4F

havo: 3F

vmbo: 2F

Wat direct opvalt is dat vmbo-ers voor het onderdeel Nederlandse leesvaardigheid veel vaker het vereiste niveau halen dan voor taalverzorging (zie vorige paragraaf). Dat zien we in de Drentse data en de landelijke benchmark terug.

⁶ T-toets (p<0,05).

Kengetal

% leerlingen op
'vereist' niveau
in leerjaar 2

DRENTHE:**vwo: 85%*****havo: 50%****vmbo gt: 91%****vmbo kb: 75%****vmbo bb: 58%****vmbo<bb: 42%****NEDERLAND:****vwo: 92%*****havo: 61%****vmbo gt: 95%****vmbo kb: 80%****vmbo bb: 63%****vmbo<bb: 48%**

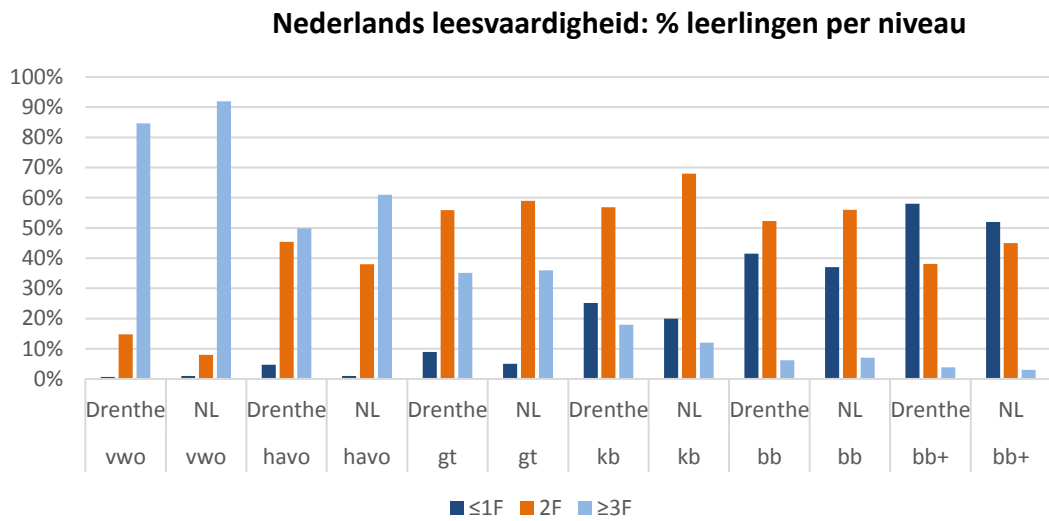
*% met niveau

≥3F, vereist

niveau is 4F.

Vergeleken met de landelijke benchmark wordt het vereiste niveau iets minder vaak gehaald door de leerlingen op de Drentse vo-scholen.

Figuur 31

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

Door naar de gemiddeld behaalde vaardigheidsscores te kijken kunnen we een vergelijking maken in de tijd en met de landelijke benchmark.

Gemiddelde scores voor leesvaardigheid vaak lager dan vorig jaar. Vmbo-ers met leerweg bb en kb scoren even hoog of hoger.

Voor de meeste onderwijsniveaus zien we dat leerlingen gemiddeld lagere scores halen dan hun studiegenootjes vorig jaar. Vmbo-ers met de leerweg kb en bb uitgezonderd. De vmbo kb-ers scoren juist hoger.

Drentse scores leesvaardigheid in vrijwel alle gevallen lager dan landelijke benchmark.

Alleen de vmbo bb-ers (met en zonder extra steun) evenaren de scores uit de landelijke benchmark. Op de overige onderwijsniveaus in Drenthe vallen de gemiddelde scores lager uit.

Tabel 24 Gemiddelde scores voor Nederlands leesvaardigheid, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	267	263	↓	263	266	↓
havo	250	245	↓	245	250	↓
vmbo gt	240	238	↓	238	240	↓
vmbo kb	225	226	↑	226	228	↓
vmbo bb	220	218	≈	218	221	≈
vmbo <bb	218	213	↓	213	215	≈

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

6.4 Nederlandse woordenschat

Bij Nederlandse woordenschat gaat het om de mate waarin leerlingen in staat zijn de juiste betekenis aan Nederlandse woorden te geven.

Voor woordenschat zijn de vaardigheidsscores niet vertaald naar een referentieniveau.

Een vergelijking met vorig jaar: behalve vmbo kb scoren alle onderwijsniveaus lager.

Op bijna alle onderwijsniveaus zijn de gemiddelde scores lager dan in 2014-15.

Alleen op het vmbo kb scoren leerlingen vergelijkbaar met een jaar eerder.

Drentse scores voor Nederlands woordenschat op vwo, havo en vmbo gt lager dan de Nederlandse benchmark.

Dit jaar zijn de gemiddelde scores voor vwo, havo en vmbo gt lager dan de landelijke benchmark. Vmbo-ers met leerweg kb en bb halen vergelijkbare scores als hun studiegenoten in Nederland.

Tabel 25 Gemiddelde scores voor Nederlands woordenschat, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	273	270	↓	270	274	↓
havo	257	254	↓	254	258	↓
vmbo gt	251	247	↓	247	250	↓
vmbo kb	240	239	≈	239	239	≈
vmbo bb	232	225	↓	225	229	≈
vmbo <bb	226	223	↓	223	223	≈

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

6.5 Engels leesvaardigheid

Vereiste niveau

vwo:	C1
havo:	B2
vmbo gt:	B1
vmbo kb:	A2
vmbo bb:	A2

De scores voor Engels leesvaardigheid kunnen eveneens worden vertaald naar een bepaald indicatieniveau. Hiervoor bestaat het Europees Referentiekader (ERK). Het ERK beschrijft wat je in een vreemde taal precies moet kunnen om aan te tonen dat je deze taal op een bepaald niveau beheerst. A1 is het laagste niveau, C2 is het hoogste niveau van de 'near native speaker' met een academisch denkniveau. Deze niveaus kun je voor alle talen gebruiken en betekenen in alle landen hetzelfde.

Het ERK onderscheidt zes niveaus, die in het volgende schema zijn samengevat:

Tabel 26 De zes ERK-niveaus voor vreemde talen

basisgebruiker	onafhankelijke gebruiker	vaardige gebruiker
niveau A1	niveau B1	niveau C1
niveau A2	niveau B2	niveau C2

Kengetal

% leerlingen op
'vereist' niveau
in leerjaar 2

DRENTHE:

vwo: *
havo: *
vmbo gt: 64%
vmbo kb: 62%
vmbo bb: 41%
vmbo<bb: 36%

NEDERLAND:

vwo: *
havo: *
vmbo gt: 67%
vmbo kb: 70%
vmbo bb: 49%
vmbo<bb: 34%

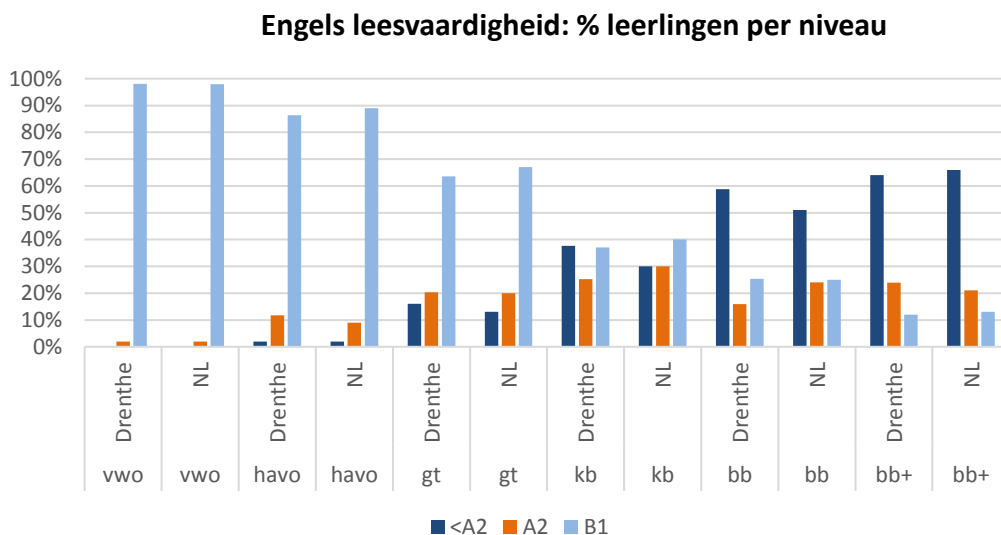
*niet te zeggen,
vereist niveau is
hoger dan B1.

Met de Cito 2 toetsen worden de vaardigheidsscores voor Engels leesvaardigheid vertaald naar drie niveaus: <A2, A2 of B1.

De behaalde referentieniveaus voor Engels leesvaardigheid zijn voor Drenthe en Nederland in onderstaande figuur samengevat.

De tabel hiernaast laat zien welk ERK-niveau is vereist om het eindexamen goed te maken. Omdat Toets 2 van Cito de behaalde vaardigheidsscores vertaalt naar de ERK-niveaus <A2, A2 en B1 en de vereiste niveaus voor havo en vwo hoger liggen, is niet goed te zeggen in hoeverre havo- en vwo-leerlingen voor dit onderdeel 'op koers liggen'. Voor vmbo-ers kan dat wel. Zo haalt bijna tweederde van de vmbo-gt-leerlingen op de Drentse vo-scholen in het tweede leerjaar het vereiste examen-niveau. Een fractie minder dan het landelijke aandeel. Dat geldt ook voor de overige vmbo-richtingen in Drenthe.

Figuur 32

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

Prestaties Engels leesvaardigheid op alle onderwijsniveaus vergelijkbaar met vorig jaar.

Tweedejaars leerlingen op de Drentse vo-scholen halen op alle onderwijsniveaus vergelijkbare scores als tweedejaars leerlingen een jaar eerder deden. De kleine verschillen die we zien zijn niet significant.

Vergelijkbare scores voor Engels leesvaardigheid op vo-scholen in Drenthe en de landelijke benchmark.

Er is geen significant verschil in score voor Engels leesvaardigheid op Drentse vo-scholen en de landelijke vergelijkingsgroep. Dat geldt voor alle onderwijsniveaus.

Tabel 27 Gemiddelde scores voor Engels leesvaardigheid, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	267	270	≈	270	270	≈
havo	251	249	≈	249	249	≈
vmbo gt	239	238	≈	238	237	≈
vmbo kb	222	223	≈	223	223	≈
vmbo bb	211	209	≈	209	213	≈
vmbo <bb	204	202	≈	202	205	≈

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

6.6

Rekenen

Bij rekenen gaat het om kennis en vaardigheden in de volgende vier subdomeinen: getallen, verhoudingen, verbanden en meten en meetkunde. De scores voor rekenen behaald op de Drentse scholen zijn in de volgende figuur samengevat.

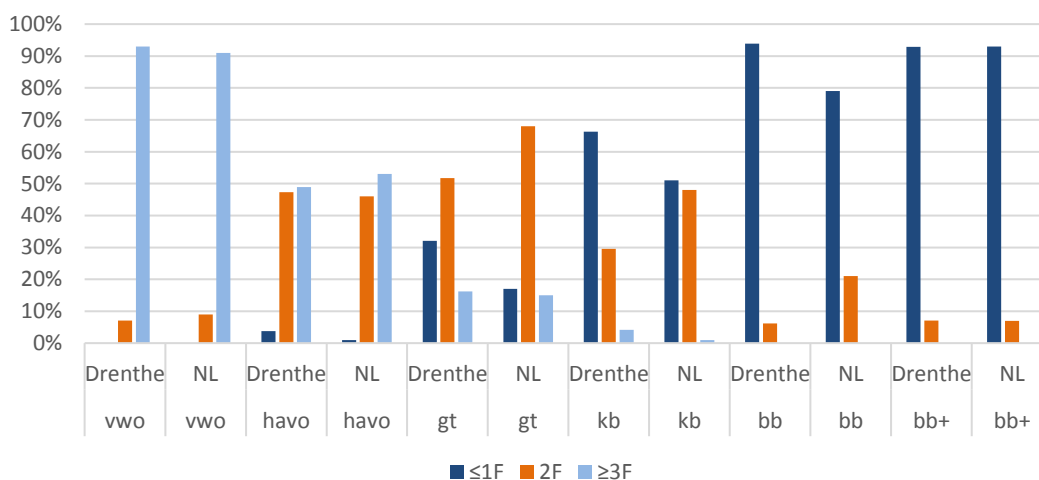
Voor zowel havo als vwo dient voor het onderdeel rekenen in de eindexamenklassen een niveau van 3F te zijn gehaald. Vmbo-ers moeten dan minimaal op niveau 2F zitten.

Bijna alle vwo-ers halen op de toets in het tweede leerjaar het vereiste niveau. Voor havisten is dat moeilijker, de helft haalt niveau 3F.

De vwo-ers en vmbo bb-ers met extra ondersteuning op de Drentse scholen voldoen ongeveer even vaak aan de gestelde niveau-eisen als studiegenoten uit de landelijke benchmark. Voor vmbo-ers uit ons databestand met de leerweg bb, kb of gt is dit niet het geval, zij halen minder vaak het vereiste referentieniveau.

Figuur 33

rekenen: % leerlingen per niveau

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

Vereiste niveau

vwo: 3F

havo: 3F

vmbo: 2F

Kengetal

% leerlingen op 'vereist' niveau in leerjaar 2

DRENTHE:

vwo: 93%

havo: 49%

vmbo gt: 68%

vmbo kb: 34%

vmbo bb: 6%

vmbo<bb: 7%

NEDERLAND:

vwo: 91%

havo: 53%

vmbo gt: 83%

vmbo kb: 49%

vmbo bb: 21%

vmbo<bb: 7%

Meeste onderwijsniveaus scoren op rekenen vergelijkbaar of beter (vwo) dan vorig jaar. Vmbo richtingen gt en bb scoren lager.

Vergeleken met vorig jaar hebben de vwo leerlingen een hogere score gehaald. De vmbo leerlingen met de leerwegen gt of bb scoren lager dan studiegenootjes het jaar daarvoor. Voor de overige onderwijsniveaus zijn de behaalde scores vergelijkbaar met 2014-15.

Drentse leerlingen doen het op rekenen in de meeste gevallen beter dan de Nederlandse benchmark.

Op bijna alle onderwijsniveaus presteren leerlingen in Drenthe beter dan hun studiegenootjes in de landelijke steekproef. Voor havo en vmbo bb zijn de scores vergelijkbaar.

Tabel 28 Gemiddelde scores voor rekenen, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	274	278	↑	278	272	↑
havo	251	251	≈	251	249	≈
vmbo gt	233	231	↓	231	230	↑
vmbo kb	214	215	≈	215	212	↑
vmbo bb	206	197	↓	197	200	≈
vmbo <bb	194	195	≈	195	191	↑

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

6.7

Wiskunde

Havisten en vwo-ers hebben in hun Citotoets versie ook kennis en vaardigheden op het gebied van de pure wiskunde kunnen testen. Het gaat dan om algebra, formules en grafieken, meetkunde en statistiek en kansrekening. De vragen vormen een eigen vaardigheidsschaal.

De behaalde vaardigheidsscores staan hieronder weergegeven. Voor wiskunde zijn geen referentieniveaus gedefinieerd.

Vwo-ers en havisten scoren hoger op wiskunde dan vorig jaar.

De scores voor wiskunde in Drenthe zijn vergeleken met vorig jaar hoger dan de landelijke benchmark. De gegevens staan in de tabel hieronder.

Leerlingen op havo en vwo niveau scoren boven de benchmark voor wiskunde.

Vergeleken met de landelijke benchmark scoren zowel havo- als vwo-leerlingen in Drenthe hoger voor wiskunde.

Tabel 29 Gemiddelde scores voor wiskunde, een vergelijking in de tijd en met de Nederlandse benchmark

	Drenthe			2015/16		
	2014/15	2015/16	ontwikkeling	Drenthe	NL	Drenthe vs NL
vwo	224	227	↑	227	223	↑
havo	210	210	↑	210	208	↑

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO Groningen, 2016

7 Het eindexamen en de rekentoets

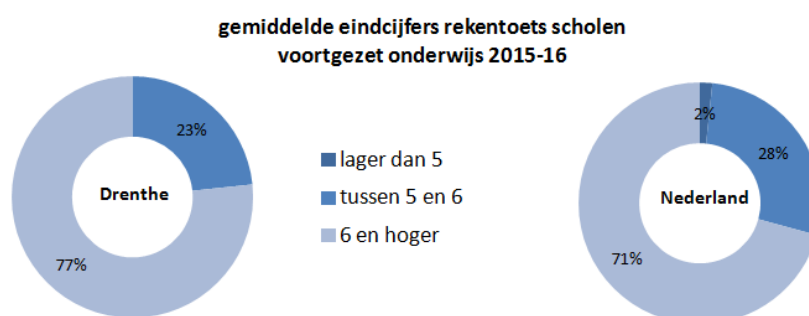
7.1 Rekentoetsen in het voortgezet onderwijs

De rekentoets is vanaf schooljaar 2014-2015 een verplicht onderdeel van het eindexamen. Er is veel kritiek op de rekentoetsen, zowel vanuit de politiek als vanuit diverse onderwijsorganisaties, omdat veel leerlingen de toets niet halen en daardoor, zo zegt men, het slachtoffer worden van slecht rekenonderwijs. Er is vooralsnog afgesproken dat alle leerlingen de rekentoets moeten maken, maar dat het cijfer vanaf het lopende schooljaar alleen in het vwo meetelt voor het halen van een diploma. Uit de resultaten blijkt dat in 2014-15 de toets iets beter gemaakt is dan het jaar ervoor. Het gemiddelde cijfer was een 6,1, in 2013-14 was dat nog 5,9. De voorlopige cijfers voor 2015-2016 zijn inmiddels beschikbaar. We presenteren de resultaten in deze paragraaf.

Drentse scholen scoren relatief even vaak een 6 of hoger dan landelijk.

Voor schooljaar 2015-16 zijn van alle scholen gemiddelde eindcijfers op de rekentoetsen beschikbaar per onderwijsniveau. De Drentse scholen voor voortgezet onderwijs doen het beter dan in de rest van het land⁷. Landelijk scoort 71% van de schoolafdelingen een 6 of hoger, in Drenthe is dit 77%. Een gemiddelde onder de 5 komt in Drenthe niet voor (Nederland 2%). Vorig jaar was er overigens eveneens geen enkele Drentse school die lager scoorde dan een 5. De laagste gemiddelde score in Drenthe is een 5,0. Landelijk is dit een 3,0.

Figuur 34

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

De resultaten op de rekentoetsen per schoolniveau staan in de volgende tabellen. Naast een onderscheid in opleidingsniveau, is er ook een onderscheid in soort toets die er is afgenomen. In paragraaf 6.1 staat een uitleg over de referentieniveaus. Voor rekenen moet een havo of vwo examenkandidaat niveau 3F behalen. Een vmbo kandidaat moet minimaal niveau 2F beheersen. Er is van beide toetsniveaus ook een versie voor leerlingen met ernstige rekenproblemen, zoals bijvoorbeeld dyscalculie. In de tabellen staan voor al deze toetsmogelijkheden de resultaten. In de tabellen is ook te zien dat een aantal vmbo-leerlingen de toets op 3F-niveau heeft gemaakt. Bij de 3F op vmbo niveau en de ER toetsen moet in acht worden genomen dat het om een beperkt aantal leerlingen gaat. Overigens geldt de rekentoets dit schooljaar alleen op het vwo mee voor de uitslag van het eindexamen.

⁷ De zogenaamde ER-toetsen voor leerlingen met ernstige rekenmoeilijkheden, zijn buiten beschouwing gelaten, vanwege de lage aantallen en ontbreken van gewogen gemiddelden.

Eindexametoets rekenen Drentse vmbo afdelingen vrijwel allemaal minimaal op gewenst niveau. Alle vwo afdelingen scoren ruim boven het gewenste niveau.

Op de Drentse vmbo bl, gl en tl afdelingen komen geen gemiddelde resultaten beneden de 5 voor. Dit geldt voor alle toetsversies, zelfs de 3F versies, die boven het vereiste niveau zijn. Op de Drentse kl afdelingen komt een enkele keer een score beneden de 5 voor op de ER versie van de toets.

Tabel 30 Resultaten eindexamen rekenen 2015-16 vmbo, per leerweg en toets, voor Drenthe en Nederland

		rekentoets	% gemiddelde lager dan 5	% gemiddelde tussen 5 en 6	% gemiddelde 6 en hoger
vmbo bl	Drenthe	2F	0%	50%	50%
		2ER	0%	50%	50%
		3F	0%	50%	50%
	Nederland	2F	5%	48%	46%
		2ER	14%	44%	41%
		3F	17%	33%	50%
vmbo kl	Drenthe	2F	0%	13%	88%
		2ER	33%	67%	0%
		3F	0%	0%	100%
	Nederland	2F	2%	36%	62%
		2ER	18%	41%	41%
		3F	15%	40%	45%
vmbo gl	Drenthe	2F	0%	14%	86%
		2ER	0%	0%	100%
		3F	0%	0%	100%
	Nederland	2F	1%	3%	96%
		2ER	0%	16%	84%
		3F	4%	14%	82%
vmbo tl	Drenthe	2F	0%	0%	100%
		2ER	0%	50%	50%
		3F	0%	33%	67%
	Nederland	2F	0%	1%	99%
		2ER	7%	20%	73%
		3F	4%	27%	69%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

Op de havo afdelingen komt alleen een score beneden de 5 voor op de ER versie van de toets.

Tabel 31 Resultaten eindexamen rekenen 2015-16 havo, per toets, voor Drenthe en Nederland

		rekentoets	% gemiddelde lager dan 5	% gemiddelde tussen 5 en 6	% gemiddelde 6 en hoger
havo	Drenthe	3F	0%	50%	50%
		3ER	80%	0%	20%
	Nederland	3F	1%	65%	34%
		3ER	27%	28%	45%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

De vwo afdelingen in Drenthe (en in de rest van Nederland) scoren allemaal op het gewenste niveau. Er zijn dus geen eindexamenkandidaten die niet geslaagd zijn doordat de rekentoets onvoldoende is gemaakt.

Tabel 32 Resultaten eindexamen rekenen 2015-16 vwo, per toets, voor Drenthe en Nederland

		rekentoets	% gemiddelde lager dan 5	% gemiddelde tussen 5 en 6	% gemiddelde 6 en hoger
vwo	Drenthe	3F	0%	0%	100%
		3ER	0%	0%	100%
	Nederland	3F	0%	0%	100%
		3ER	0%	26%	74%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

7.2 De eindexamenkandidaten van 2016 en hun eindexamenuitslag

Hoe doen de eindexamenkandidaten het op de Drentse scholen en zijn er verschillen tussen verschillende groepen leerlingen? In hoeverre komt het diploma van de eindexamenkandidaten overeen met het eerder afgegeven schooladvies? In de volgende paragrafen zoomen we uitgebreid in op de groep eindexamenkandidaten van 2016.

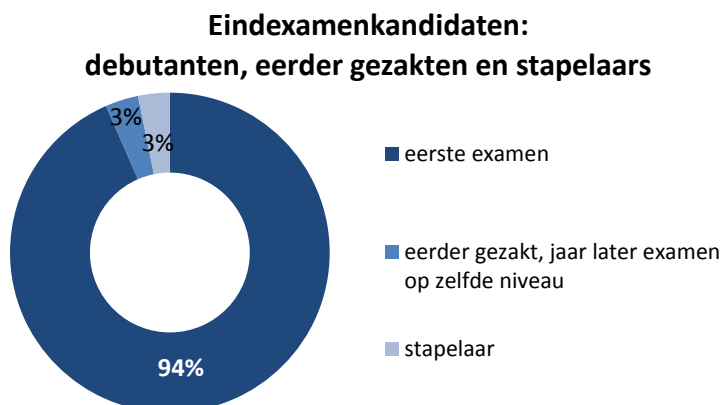
7.2.1 De groep eindexamenkandidaten van 2016

93% van alle eindexamenkandidaten in 2016 deed voor de eerste keer examen.

Hoeveel leerlingen deden examen op een vo-school in Drenthe?

In 2016 deden ruim 5.500 leerlingen examen op een school voor voortgezet onderwijs in Drenthe. Voor 93% van deze leerlingen was dit hun eerste examen in het voortgezet onderwijs. Circa 3% is een jaar eerder gezakt en doet examen op hetzelfde niveau. Een klein aandeel (0,2%) heeft een jaar eerder zonder succes examen gedaan en doet nu examen op een *lager* niveau. De overige 3% zijn de zogenaamde stapelaars. Ze hebben al een diploma op zak en doen later examen op een 'hoger' niveau. Het beeld is hetzelfde als het jaar ervoor. De volgende figuur toont de verdeling van examenkandidaten naar 'debutanten', 'eerder gezakten' en 'stapelaars'.

Figuur 35

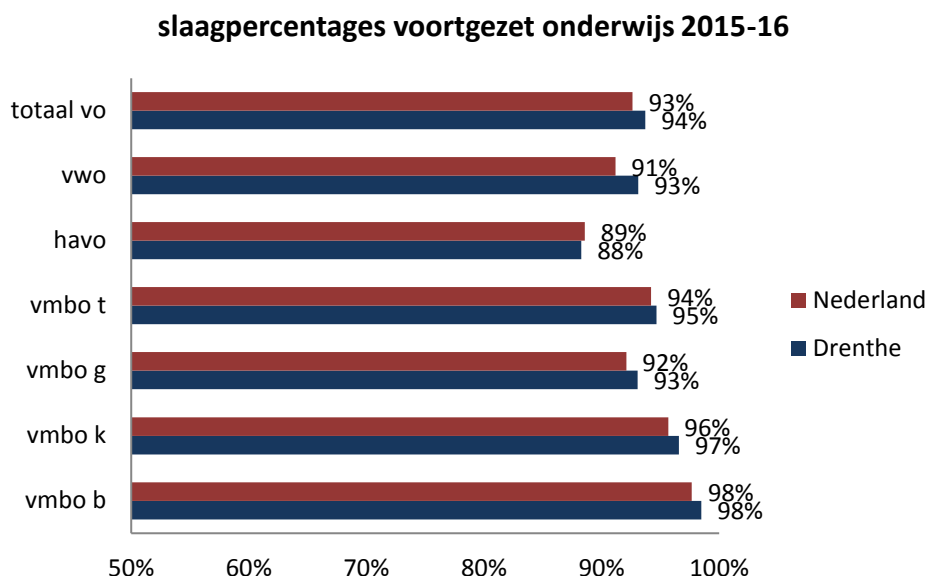
Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.2 Eindexamenresultaten naar onderwijsniveau

Slaagpercentages al jaren fractie hoger dan landelijk.

Evenals het voorgaande jaar is in 2016 94% van de examenkandidaten geslaagd voor het examen. De slaagpercentages zijn al jaren het hoogst onder vmbo-ers en het laagst onder havisten. Evenals voorgaande jaren slagen op de Drentse vo-scholen relatief iets meer leerlingen dan gemiddeld in Nederland. Dat geldt voor praktisch alle opleidingsniveaus.

Figuur 36

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Eindcijfers schoolexamen en centraal examen Drentse vo-scholen vergelijkbaar met rest van Nederland.

Het eindexamen in het voortgezet onderwijs bestaat uit het door scholen zelf opgesteld schoolexamen (se) en het centraal schriftelijk examen (ce) aan het eind van het laatste schooljaar. De Inspectie van het Onderwijs hanteert als norm dat de score voor het schoolexamen op schoolniveau voor alle vakken en leerlingen gemiddeld niet meer dan een half punt hoger mag zijn dan de score van het centraal examen. Hoewel deze norm niet meer meegenomen wordt in de beoordeling van onderwijsresultaten, blijft het verschil se-ce belangrijk in verband met (handhaving op) de examenlicentie (artikel 29, Wet op het voortgezet onderwijs).

In de volgende tabel staan de behaalde gemiddelde eindcijfers op de verschillende onderwijsniveaus. De Drentse scholieren halen door de bank genomen vergelijkbare cijfers als gemiddeld in Nederland, zowel op het schoolexamen als het centraal examen. De verschillen tussen schoolexamen en centraal examen zijn nooit meer dan 0,2 punt. De scores voor het centraal examen zijn vrijwel overal iets lager dan voor het schoolexamen. Alleen op vmbo bl is het gemiddeld eindcijfer voor het centraal examen hoger.

De gemiddelde cijfers op de eindlijsten van vmbo tl, havo en vwo zijn in Drenthe 0,1 punt lager dan landelijk. Leerlingen vmbo bl scoren in Drenthe juist 0,1 punt hoger.

Tabel 33 Gemiddeld eindcijfer per onderwijsniveau schoolexamen, centraal examen en eindcijfer in schooljaar 2015-2016, Drenthe en Nederland.

	gemiddeld eindcijfer schoolexamen		gemiddeld eindcijfer centraal examen		gemiddeld eindcijfer eindlijst	
	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland
vmbo bl	6,5	6,4	6,7	6,7	6,7	6,6
vmbo kl	6,5	6,5	6,3	6,4	6,5	6,5
vmbo gl	6,5	6,5	6,3	6,2	6,5	6,5
vmbo tl	6,5	6,5	6,4	6,4	6,5	6,6
havo	6,4	6,4	6,3	6,4	6,4	6,5
vwo	6,7	6,7	6,5	6,5	6,7	6,8

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.3 Eindexamenresultaten vo-scholen Drenthe

In de volgende tabel staan de slagingspercentages van scholen voor voortgezet onderwijs in Drenthe:

Tabel 34 Slaagpercentages 2015-16, voor vo-scholen in Drenthe

	vmbo b	vmbo k	vmbo g	vmbo t	havo	vwo
AOC Terra ASSEN	99%	99%	98%			
AOC Terra EELDE	97%	98%	90%			
AOC Terra EMMEN	100%	96%	95%			
AOC Terra MEPPPEL	97%	97%	94%			
Carmelcollege EMMEN	100%	98%		90%	84%	88%
Chr SGM Dingstede MEPPPEL				91%	84%	86%
Chr SGM Vincent van Gogh ASSEN	88%	89%		92%	94%	94%
Chr SGM Vincent van Gogh BEILEN	100%	97%		98%		
Gomarus College ASSEN			100%	96%		
Greijdanus College MEPPPEL	100%	100%		98%	93%	
Hondsrug College EMMEN	100%	97%	92%	95%	90%	84%
Opb SGM Dr Nassau College ASSEN	100%	93%	100%	94%	92%	100%
Opb SGM Dr Nassau College BEILEN				100%		
Opb SGM Dr Nassau College GIETEN				100%		
Opb SGM Dr Nassau College NORRG				97%		
Opb SGM Esdal College BORGGER	100%	100%		96%		
Opb SGM Esdal College EMMEN	97%	98%	100%	99%	89%	93%
Opb SGM Esdal College KLAZIENAVEEN	100%	100%	100%	100%		
Opb SGM Esdal College OOSTERHESS.	100%	82%		96%		
Roelof van Echten College HOOGEVEEN	97%	100%	89%	99%	92%	98%
RSG de Borgen RODEN			100%	96%		
RSG Stad en Esch DIEVER				92%	90%	
RSG Stad en Esch MEPPPEL	100%	96%		94%	76%	94%
RSG Wolfsbos HOOGEVEEN	100%	98%		94%	87%	97%
Sgm de Nieuwe Veste COEVORDEN	100%	96%	82%	88%	82%	94%
Zernike College ZUIDLAREN				96%		

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

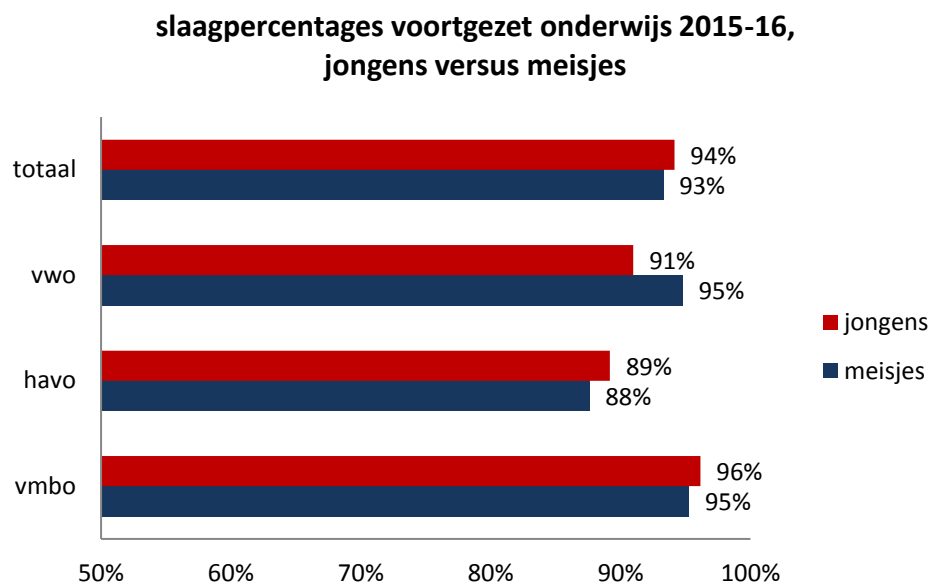
7.2.4 Eindexamenresultaten jongens versus meisjes

Jongens slagen dit jaar even vaak als meisjes. In tegenstelling tot de drie voorgaande jaren waarin jongens iets vaker succesvol waren dan meisjes.

De slaagpercentages voor jongens (94%) en meisjes (93%) zijn min of meer gelijk. In de drie voorgaande jaren zagen we kleine, maar significante verschillen tussen beide groepen en was het slaagpercentage voor jongens iets hoger.

Ook als we kijken naar de verschillende opleidingsniveaus, slagen jongens en meisjes ongeveer even vaak. Het grootste verschil zien we nog voor het vwo, waar meer meisjes (95%) dan jongens (91%) slagen. De (kleine) verschillen zijn niet significant.

Figuur 37

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.5 Eindexamenresultaten van leerlingen met hoger en lager opgeleide ouders

In 2016 is het slaagpercentage voor leerlingen met hoger opgeleide ouders even hoog als voor leerlingen met lager opgeleide ouders.

Leerlingen met lager opgeleide ouders⁸ slagen even vaak voor hun examen als leerlingen met hoger opgeleide ouders (94%)⁹.

Vorig jaar waren de verschillen tussen beide groepen significant groter, in het voordeel van kinderen met hoger opgeleide ouders (96% versus 93%).

⁸ De zogenaamde gewichtenleerlingen

⁹ Omdat DUO pas sinds 2011 het leerlinggewicht registreert is van veel vwo-eindexamenkandidaten van 2016 het opleidingsniveau van de ouders niet bekend.

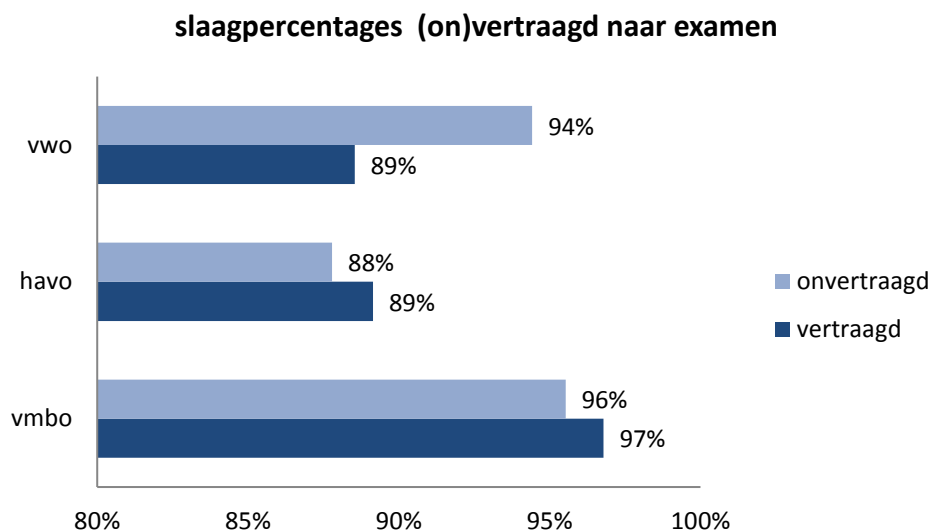
7.2.6 Eindexamenresultaten (on)vertraagde leerlingen

Onvertraagde vwo-leerlingen slagen vaker dan vertraagde vwo-leerlingen. Voor vmbo en havo zijn slaagpercentages van beide groepen leerlingen gelijk.

Slagen leerlingen die in één keer, onvertraagd, hun diploma halen vaker dan leerlingen die vertraging hebben opgelopen? Die vertraging kan bijvoorbeeld veroorzaakt zijn door zitten blijven, opstroom of doordat de leerling eerder is gezakt voor een examen.

De volgende figuur laat zien dat het voor de slaagpercentages niet uitmaakt of de leerling vertraagd of onvertraagd examen heeft gedaan voor vmbo of havo. Op vwo-niveau zien we wel verschillen: het slaagpercentage van onvertraagde leerlingen is hoger dan van leerlingen die vertraging hebben opgelopen. Wanneer we de examenresultaten van een jaar eerder bekijken, zien we een vergelijkbaar beeld. Waarom op vwo-niveau de slaagpercentages voor beide groepen leerlingen verschillen en op havo- of vmbo-niveau is een nog onbeantwoorde vraag.

Figuur 38

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.7 Eindexamenresultaten en de sector- en profielkeuze

In deze subparagraaf beantwoorden we twee vragen:

1. Zijn er verschillen in slaagpercentages per sector (vmbo) of profiel (havo/vwo)?
2. Doen Drentse leerlingen misschien relatief vaker examen in 'profielen' waarin doorgaans meer leerlingen slagen?

We zetten in deze paragraaf telkens het Drentse deelname percentage per sector of profiel af tegen de landelijke slaagpercentages.

Drentse vmbo scholieren doen niet bij uitstek examen in een sector met een hogere slaagkans. De sector Economie laat de hoogste Drentse slaagpercentages zien.

Leerlingen die een vmbo opleiding volgen, kiezen in de onderbouw van hun opleiding voor een richting waarin zij zich willen specialiseren en examens doen. Zij kiezen voor een 1 van de 10 profielen. Deze profielen zijn onder te verdelen in 5 verschillende sectoren. De volgende tabel toont het Drentse deelname percentage per sector van de vmbo eindexamen leerlingen. De meeste vmbo-ers deden eindexamen in de sectoren Landbouw en het Intersectoraal programma. Volgens de ranking zijn de landelijke slaagpercentages in alle sectoren gelijk. Dus de Drentse vmbo-ers doen niet vaker examens in een profiel met een hogere slaagkans. In de tabel is eveneens te zien dat er grote verschillen zijn in deelname percentage tussen Drenthe en Nederland. Techniek en Zorg en Welzijn zijn landelijk veel populairder dan in Drenthe.

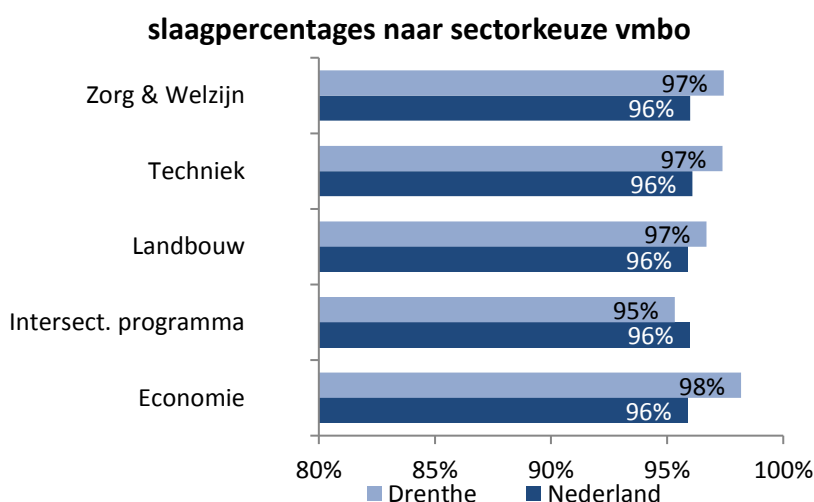
Tabel 35 Deelname eindexamen per vmbo sector, Drenthe en Nederland, een vergelijking met landelijke slaagpercentages

vmbo sectoren	deelname % Drenthe	ranking landelijke slaagpercentages	deelname % landelijk
Landbouw	37%	1 (96%)	14%
Intersectoraal programma	34%	1 (96%)	22%
Techniek	11%	1 (96%)	22%
Zorg en Welzijn	11%	1 (96%)	23%
Economie	8%	1 (96%)	19%

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Onderstaande figuur vergelijkt de Drentse met de landelijke slaagpercentages per sector. De slaagpercentages in bijna alle vmbo-leerwegen zijn in Drenthe hoger. In de sector Economie (de minst gekozen examen richting in Drenthe) zijn de Drentse slaagpercentages het hoogst.

Figuur 39

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Drentse havo scholieren doen niet bij uitstek examen in een profiel met een hogere slaagkans.

Havo-leerlingen kiezen uit 4 profielen om examens in te doen. Sommige leerlingen combineren 2 profielen. In de hierna volgende tabel staat het Drentse deelnamepercentage aan de havo examens per profiel. Het meest wordt examen gedaan in het profiel Economie en Maatschappij en Natuur en Gezondheid. Te zien is dat dit niet de profielen zijn met de hoogste slaagpercentages. Dus de Drentse havo leerlingen doen niet vaker examen in een profiel met een hogere slaagkans. In de tabel is eveneens te zien dat er niet veel verschil is in deelnamepercentages tussen Drenthe en Nederland.

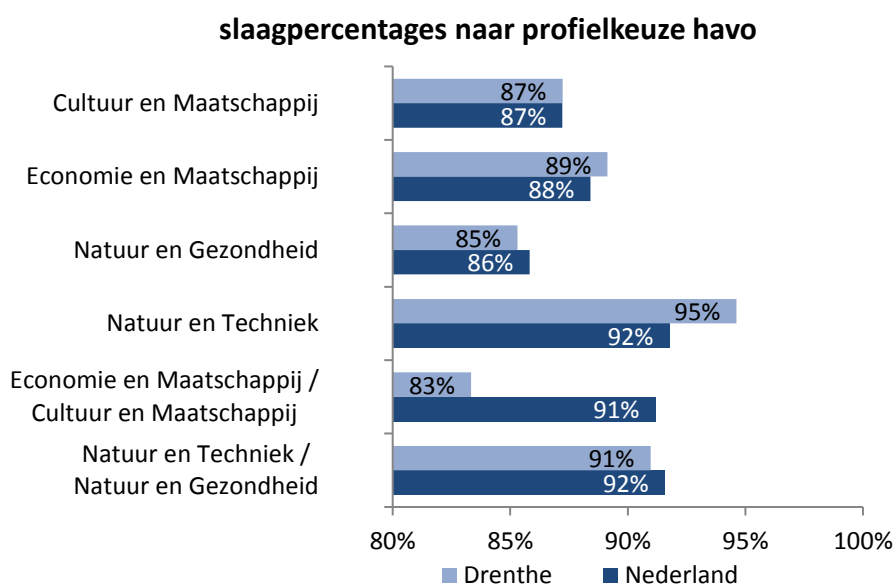
Tabel 36 Deelname eindexamens per havo profiel, Drenthe en Nederland, een vergelijking met landelijke slaagpercentages

havo profielen	deelname % Drenthe	ranking landelijke slaagpercentages	deelname % landelijk
Economie en Maatschappij	38%	3 (88%)	41%
Natuur en Gezondheid	27%	5 (86%)	21%
Cultuur en Maatschappij	14%	4 (87%)	11%
Natuur en Techniek / Natuur en Gezondheid	11%	1 (92%)	14%
Natuur en Techniek	7%	1 (92%)	7%
Econ. en Maatsch. / Cult. en Maatschappij	3%	2 (91%)	5%

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

De volgende figuur laat zien dat de Drentse slaagpercentages voor Natuur en Techniek en Natuur en Techniek gecombineerd met Natuur en Gezondheid het hoogst zijn. Dit zijn de profielen die bijna onderaan de lijst met meest populaire profielen in Drenthe staan.

Figuur 40

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Drentse vwo scholieren doen niet bij uitstek examen in een profiel met een hogere slaagkans.

Vwo-leerlingen maken in het derde leerjaar een profielkeuze. De volgende tabel laat zien in welke profielen en door hoeveel leerlingen in 2016 vwo-examen is gedaan. Het meest is gekozen voor het combinatieprofiel Natuur en Techniek/ Natuur en Gezondheid en voor Economie en Maatschappij. We kunnen aan de ranking van de landelijke slaagpercentages zien dat de Drentse vwo-ers niet hebben gekozen voor de profielen met de meeste slaagkans. De landelijke en Drentse voorkeuren voor profielkeuze komen overigens redelijk overeen.

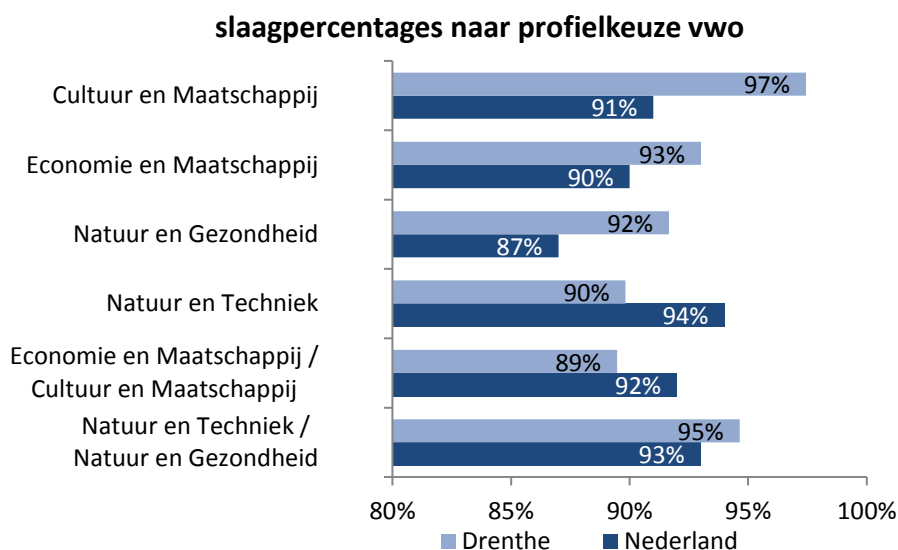
Tabel 37 Deelname eindexamen per vwo profiel, Drenthe en Nederland, een vergelijking met landelijke slaagpercentages

vwo profielen	deelname % Drenthe	ranking landelijke slaagpercentages	deelname % landelijk
Natuur en Techniek / Natuur en Gezondheid	27%	2 (93%)	33%
Economie en Maatschappij	23%	5 (90%)	18%
Natuur en Gezondheid	19%	6 (87%)	15%
Cultuur en Maatschappij	12%	4 (91%)	9%
Natuur en Techniek	9%	1 (94%)	8%
Econ. en Maatsch. / Cult. en Maatschappij	9%	3 (92%)	15%

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Als we kijken naar de slaagpercentages per profiel, dan zien we dat Cultuur en Maatschappij in Drenthe het hoogste slaagpercentage heeft. Wat betreft deelname percentage komt dit profiel op de 4^e plaats in Drenthe.

Figuur 41

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

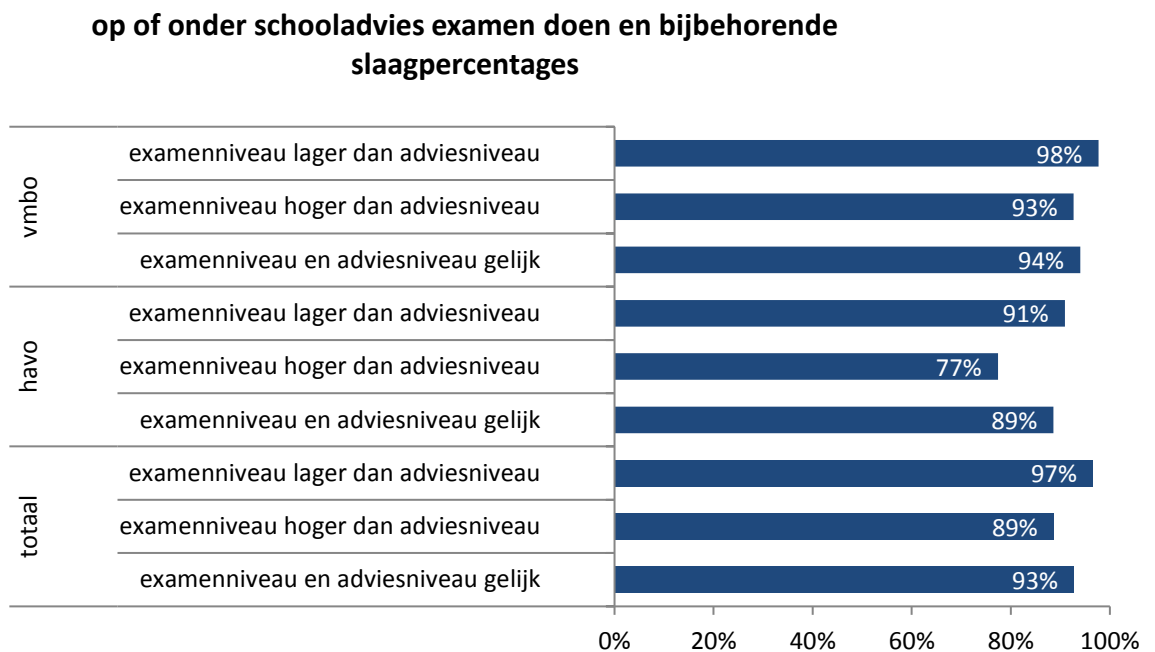
7.2.8 Eindexamenresultaten in relatie tot adviesniveau basisschool

DUO registreert sinds 2011 de schooladviezen van de basisschool. Dat betekent dat we van eindexamenkandidaten vmbo en havo die in 2016 eindexamen hebben gedaan ook het schooladvies hebben. Van de examenkandidaten vwo ontbreken deze gegevens. Hoe vaak het voorkomt dat jongeren onder het schooladvies eindexamen doen, kunnen we voor deze laatste groep dus niet beantwoorden.

Hogere slaagpercentages voor leerlingen die onder adviesniveau examen doen.

Het slaagpercentage van leerlingen die een eerste examen afleggen onder hun 'vo-advies-niveau' is hoger dan van leerlingen die examens doen voor een opleiding boven het afgegeven schooladvies (97% versus 89%). Dat geldt zowel voor vmbo-ers als havisten, maar bij de laatstgenoemde groep zijn de verschillen nog het grootst. Havisten die onder hun adviesniveau examens doen slagen in 9 van de 10 gevallen. Van de havisten die boven het schooladviesniveau examens doen slaagt ruim driekwart.

Figuur 42

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.9 Vmbo en havo: examen- en adviesniveau nader bekeken

Hoe vaak komt het nu voor dat jongeren onder het niveau van het door de basisschool afgegeven advies examens doen op een vo-school in Drenthe?

Helft vmbo-ers doet examen onder adviesniveau van de basisschool en 4 op de 10 havisten doen examens onder adviesniveau.

Van alle vmbo-leerlingen op een school in Drenthe die voor de eerste keer examens doen, doet de helft examens onder het meegekregen advies van de basisschool. Iets meer dan één op de tien doet examens op een hoger niveau dan het advies van de

basisschool. Dit beeld zien we ook als we kijken naar de examengegevens van een jaar eerder.

Overigens is het aandeel leerlingen dat onder het niveau van het schooladvies examen doet het grootst onder vmbo bb-ers . Bijna twee derde van deze eindexamenleerlingen (64%) kreeg ooit een hoger schooladvies. Voor de overige vmbo-leerwegen is dit circa 48%.

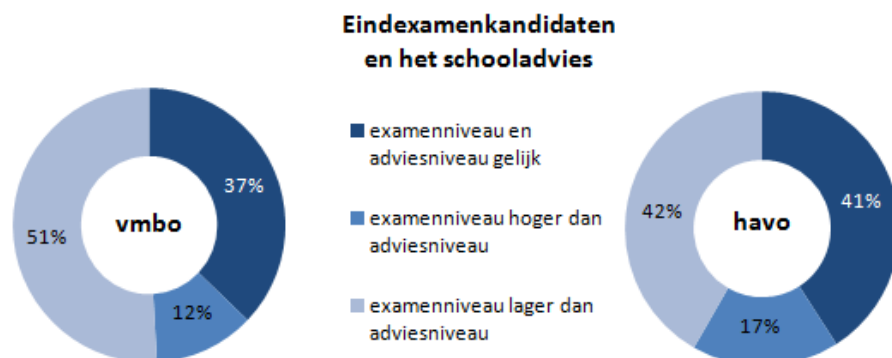
Ongeveer de helft van de vmbo-ers doet eindexamen onder het niveau van het schooladvies, dit geldt vooral voor vmbo bb leerlingen.

Is dit herkenbaar? Is het zo dat de theoretische leerstof voor veel leerlingen moeilijkheden oplevert en dat deze leerlingen liever met hun handen werken? Is de overgang po-vo te groot of hebben deze leerlingen vooral moeite met plannen? Hier een reactie vanuit het voortgezet onderwijs.

Bert Benjamins, coördinator basisonderwijs van SGM Vincent van Gogh, locatie Salland herkent de cijfers niet. Op zijn schoollocatie is ongeveer 17% van de vmbo bb leerlingen onder het adviesniveau. Hij beaamt dat de bb en kb leerlingen inderdaad de ‘praktische’ leerlingen zijn, die het liefst met hun handen werken. De school geeft de leerlingen hiervoor ruim de kans door veel uren praktijk te bieden. Het geldt voor een deel van de leerlingen dat ze moeite hebben met theoretische leerstof. Hierbij spelen volgens dhr. Benjamins niet alleen cognitieve aspecten mee. Ook leervaardigheden, gedragscomponenten en sociaal-emotionele omstandigheden spelen een rol. Sommige leerlingen van de theoretische leerweg kiezen op een later moment bewust voor een praktische kb leerweg. Dhr. Benjamins is van mening dat de overgang van po naar vo slechts voor een klein deel van de leerlingen te groot is. Er wordt veel gedaan om de overgang soepel te laten verlopen, zoals kennismakingsmiddagen, een introductieweek, etc. De school doet veel aan studievoordigheden en hulp bij planning door extra ondersteuning en mentorlessen.

Van de havo eindexamenleerlingen doen 4 op de 10 examen onder het advies dat was meegegeven in groep 8 van de basisschool. Krap 1 op de 5 probeert een diploma te halen op een hoger niveau dan het meegekregen schooladvies.

Figuur 43

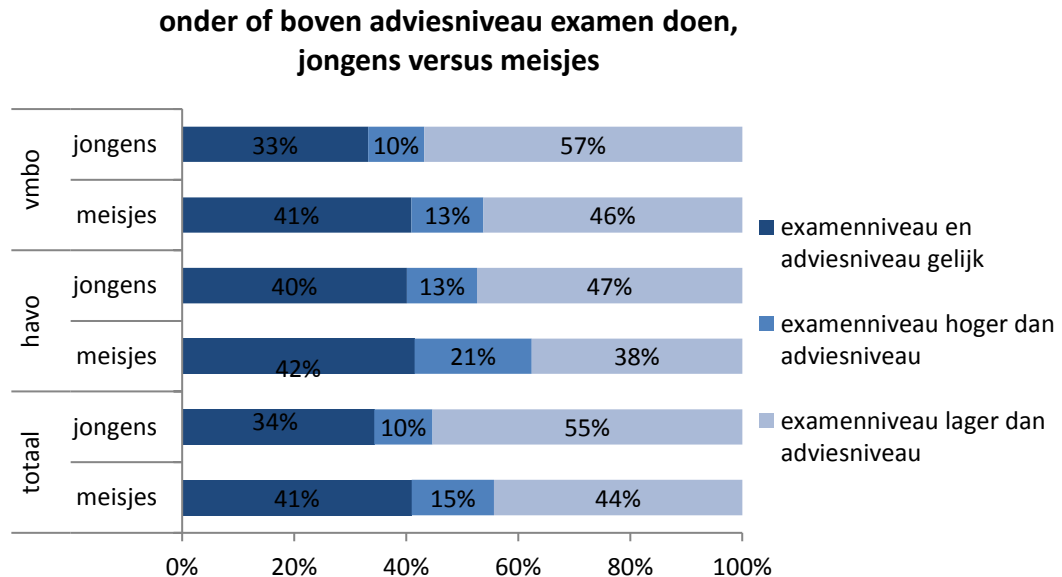
Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.10 Vmbo en havo: examen- en adviesniveau, voor jongens en meisjes

Jongens doen vaker examen onder adviesniveau dan meisjes.

Jongens doen vaker eindexamen onder het adviesniveau van de basisschool dan meisjes (55% versus 44%). De verschillen zijn significant. Vorig jaar zagen we hetzelfde met 56% voor de jongens en 44% voor de meisjes.

Figuur 44

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.11 Vmbo en havo: examen- en adviesniveau, naar opleidingsniveau ouders

Leerlingen met lager opgeleide ouders doen vaker examen boven adviesniveau dan leerlingen met hoger opgeleide ouders.

Leerlingen met hoger opgeleide ouders doen vaker examen op het adviesniveau van de basisschool dan leerlingen met lager opgeleide ouders. Daarnaast zien we dat de laatste groep leerlingen vaker examen doet boven het eerder afgegeven advies van de basisschool (17% versus 12% voor de groep vmbo- en havo-leerlingen samen).

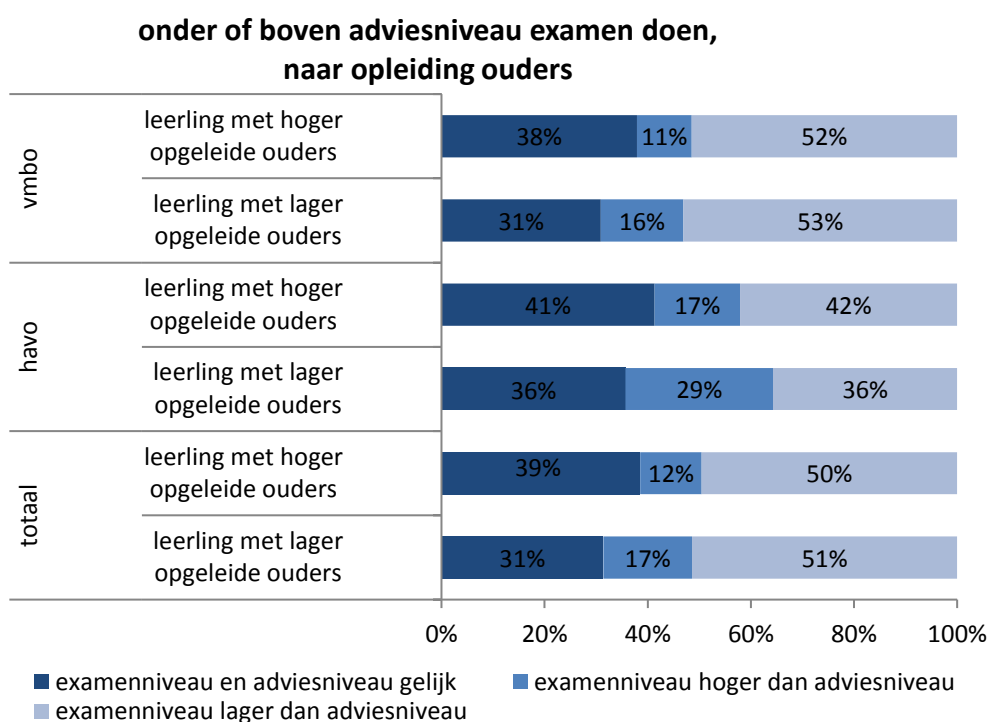
Eerder constateerden we in hoofdstuk 4 dat leerlingen met lager opgeleide ouders vaker een schooladvies krijgen dat lager ligt dan de uitslag van de eindtoets, dan leerlingen met hoger opgeleide ouders. We zagen ook dat leerlingen met lager opgeleide ouders vaker in het derde leerjaar onder hun adviesniveau zaten, dan leerlingen met hoger opgeleide ouders. Kortom: tijdens de onderbouw van het voortgezet onderwijs zijn de verschillen tussen beide groepen leerlingen (met hoger en lager opgeleide ouders) alleen maar toegenomen. Hoe kan het dan dat leerlingen met lager opgeleide ouders vaker examen doen boven adviesniveau dan leerlingen met hoger opgeleide ouders?

Blijkbaar is een deel van de leerlingen met lager opgeleide ouders echt te laag geadviseerd en doen ze uiteindelijk, bijvoorbeeld door diploma's te stapelen,

examen op het niveau dat ze aankunnen. Waarom deze groep leerlingen in de onderbouw vaker afstroomt of niet opstroomt, kan te maken hebben met een ‘gebrek aan vertrouwen dat ze meer aankunnen’, immers de leerkracht van school of de ouders hadden ook lagere verwachtingen (selffulfilling prophecy).

Daarnaast is het zo dat ouders naarmate leerlingen ouder worden steeds minder invloed hebben op de prestaties van hun kinderen door bijvoorbeeld te begeleiden bij het huiswerk. Leerlingen willen en moeten steeds zelfstandiger werken naarmate ze ouder worden. Het voordeel dat leerlingen met hoger opgeleide ouders in de onderbouw mogelijk meer ondersteund worden dan leerlingen met lager opgeleide ouders, valt dan weg in de bovenbouw.

Figuur 45

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

7.2.12 Verdeling behaalde diploma's schooljaar 2015-16

In Drenthe halen leerlingen op een middelbare school vaker een vmbo-diploma en minder vaak een havo- of vwo-diploma dan landelijk. Terwijl de verdeling van schooladviezen toen deze groep begon voor Drenthe en Nederland nog enigszins vergelijkbaar was.

Een van de conclusies in dit rapport en in een aantal voorgaande jaren is dat Drentse jongeren vaker een vo-advies op vmbo-niveau krijgen en minder vaak op havo- en vwo-niveau dan landelijk. Het aandeel vmbo-adviezen steeg in Drenthe van 43% in 2010/11 naar 51% in 2015/16. Op landelijk niveau was het aandeel vmbo-adviezen in het voorgaande schooljaar lager, namelijk 46%. We weten dus de geschatte potentie van leerlingen als ze het basisonderwijs verlaten en starten in het voortgezet onderwijs. Wat is nu het onderwijsniveau van eindexamen-

kandidaten als ze met een diploma op zak de opleiding verlaten? En zien we verschillen tussen Drenthe en Nederland?

Onderstaande tabel laat zien dat in Drenthe twee derde van de leerlingen die hun vo-opleiding succesvol afronden, het vmbo-diploma op zak heeft (landelijk is dat 56%), 22% heeft een diploma op havo-niveau (landelijk: 26%) en 11% een diploma op vwo-niveau (landelijk: 18%).

Tabel 38 Verdeling examenleerlingen die diploma hebben gehaald naar onderwijsniveau, Drenthe versus Nederland

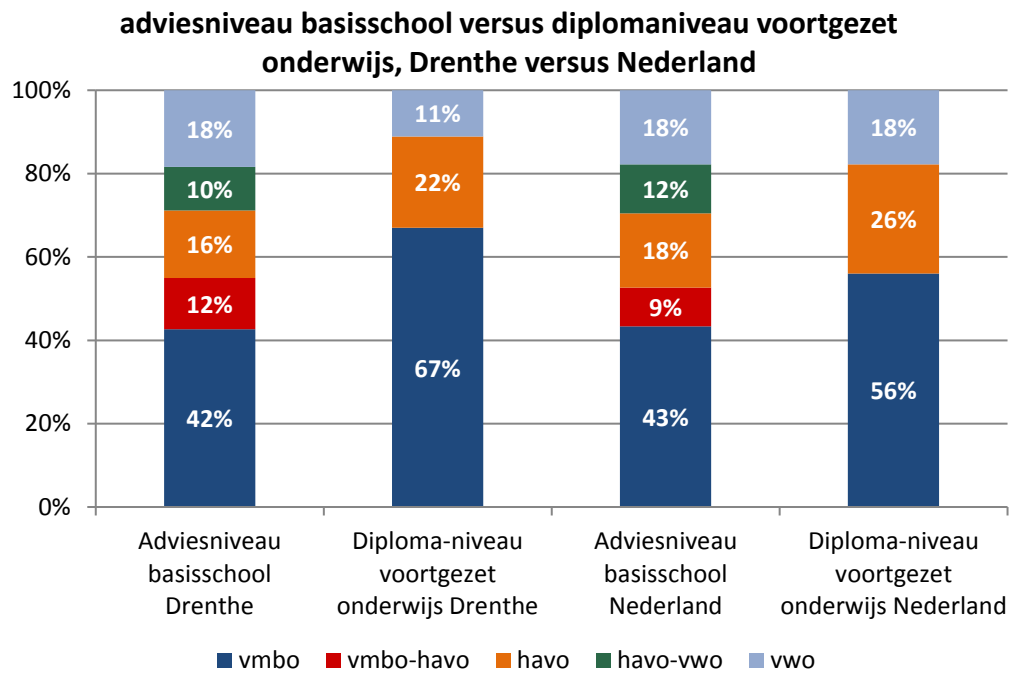
diploma	Drenthe	Nederland
vmbo b	14%	11%
vmbo k	18%	15%
vmbo g	8%	4%
vmbo t	27%	26%
vmbo totaal	67%	56%
havo	22%	26%
vwo	11%	18%

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

Een vergelijking tussen instroom- en uitstroomgegevens (lees: niveau eerste leerjaar vo versus diploma-niveau) geeft ons inzicht in hoe leerlingen het doen op het voortgezet onderwijs in Drenthe. Idealiter zouden we dan willen weten op welk niveau in het voortgezet onderwijs de eindexamenkandidaten van 2015-16 zijn gestart. Deze exacte instroomgegevens in leerjaar 1 heeft DUO ons niet (tijdig) kunnen verschaffen. Wat we wel kunnen doen is een vergelijking maken tussen het advies- en diplomaniveau van leerlingen. Eerder in dit rapport vermeldden we reeds dat DUO sinds 2011-12 de schooladviezen van leerlingen verzamelt. Dat betekent dat we voor leerlingen die langer dan vijf jaar geleden op het voortgezet onderwijs zijn gestart (zoals de groep vwo-eindexamenkandidaten) niet weten wat hun vo-advies is geweest. Ervan uitgaande dat er niet hele grote verschillen zijn met een jaar eerder, kijken we hoe de verdeling van vo-adviezen in schooljaar 2011-12 is geweest. Zowel voor Drenthe als Nederland. Dat geeft een aardige indicatie over op- en afstroom in het voortgezet onderwijs, provinciaal en landelijk.

In de volgende figuur zijn het onderwijsniveau van de behaalde diploma's en de eerder afgegeven schooladviezen in één figuur naast elkaar gezet. Was de verdeling van schooladviezen tussen Drenthe en Nederland nog enigszins gelijk, op het diploma waarmee de leerlingen een middelbare school in Drenthe verlaten staat vaker 'vmbo' en minder vaak 'havo' of 'vwo' dan landelijk.

Figuur 46

Bron: DUO 2016, bewerking CMO STAMM

8 Na het voortgezet onderwijs

8.1 Leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs

Aantal Drentse mbo-ers licht gestegen.

Het afgelopen jaar is het aantal mbo-ers woonachtig in de provincie Drenthe iets toegenomen. Van 16.321 studenten in 2014/15 tot 16.351 in schooljaar 2015/16. De afgelopen jaren zagen we juist een daling. Die dalende trend zien we nog steeds op landelijk niveau.

Geen verdere verschuiving van BBL naar BOL.

De afgelopen jaren zagen we een verschuiving in de leerwegkeuze van studenten. Van beroepsbegeleidende leerweg (BBL) naar beroepsopleidende leerweg (BOL). In de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) in het mbo staat lerend werken centraal. De meeste BBL-studenten volgen een leerroute waarbij zij vier dagen werken bij een leerbedrijf en 1 dag naar school gaan. De afgelopen jaren bleek de deelname aan deze leerweg flink gedaald. De belangrijkste oorzaak was de economische crisis waardoor er minder leerbanen beschikbaar waren. Aangezien mbo-ers alleen een BBL-opleiding kunnen volgen als ze een leerbaan hebben, kiezen meer jongeren voor een beroepsopleidende leerweg (BOL). Als BOL-student ga je vier of vijf dagen per week naar school. Een deel van de opleiding loop je stage (beroepspraktijkvorming) bij een erkend leerbedrijf.

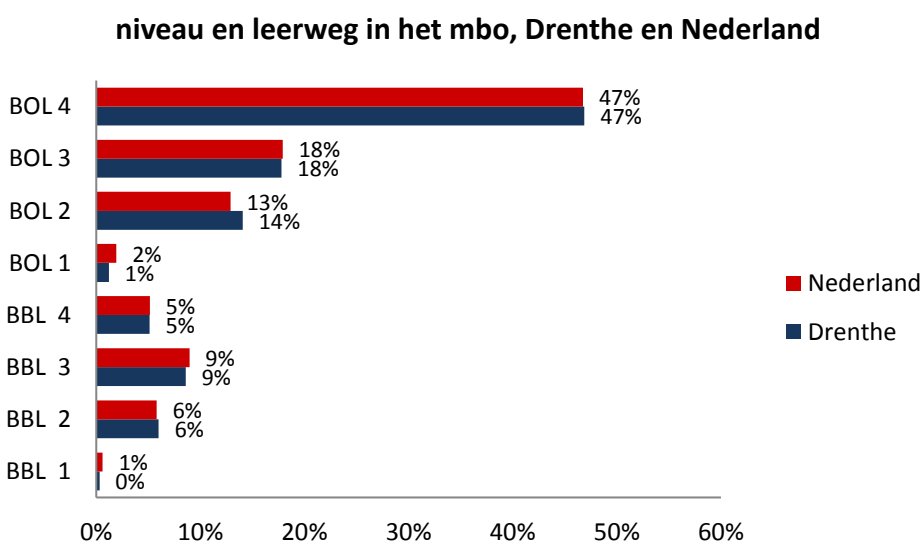
Die verschuiving van BBL naar BOL heeft het afgelopen jaar niet doorgezet. Zowel in 2014/15 als 2015/16 volgde op provinciaal en op landelijk niveau rond de 20% van de mbo-ers een BBL-opleiding. Dit komt doordat het aantal leerbanen weer iets is toegenomen door de aantrekkende economie. Bepaalde sectoren kampen nog steeds met een tekort aan leerbanen, zoals zorg en welzijn. En opleidingen binnen deze sector zijn juist het meest favoriet in Drenthe. Ruim een derde kiest een opleiding in de zorg en welzijnshoek.

Kengetal

meest gevolgde
opleiding mbo

2015-16: BOL4: 47%
2014-15: BOL4: 46%
2013-14: BOL4: 42%
2012-13: BOL4: 39%
2011-12: BOL4: 40%
2010-11: BOL4: 40%
2009-10: BOL4: 40%
2008-09: BOL4: 44%

Figuur 47

Bron: DUO, 2016

Het aandeel studenten per sector is al jaren constant. Zo kiest 26% voor techniek, daarin is de afgelopen vijf jaar nauwelijks iets veranderd. Volgens het SBB¹⁰ is het aantal leer(banen) in deze sector over het algemeen wel voldoende. Dat zou een stijging van het aantal leerlingen dat voor techniek kiest dus niet in de 'weg moeten staan.' Het Techniepact Noord-Nederland¹¹ beoogt juist meer jongeren te laten kiezen, leren en werken in de techniek. Voor 2020 is de ambitie geformuleerd 'dat 30% van de jongeren voor een technische beroepsopleiding in het MBO kiest'.

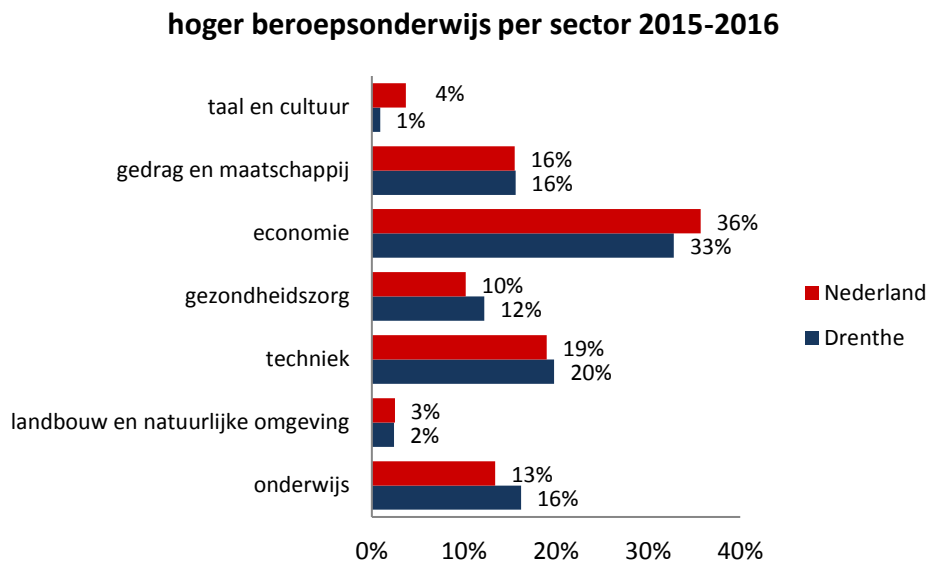
8.2 Het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs

Meer jongeren in Drenthe kiezen techniek-onderwijs.

Het aantal jongeren dat in Drenthe woont en hoger beroepsonderwijs volgt is de afgelopen jaren constant. In oktober 2015 volgden ruim 8.400 studenten dit type onderwijs. Er zijn wel verschuivingen te zien in de onderwijsrichting die studenten kiezen. Een op de vijf jongeren kiest voor techniek. Dat is meer dan vorig jaar (16%) en ook meer dan het aandeel op landelijk niveau. In het Techniepact Noord-Nederland is de ambitie geformuleerd dat in 2020 30% van de hbo-jongeren voor een technische beroepsopleiding kiest.

Het aandeel studenten op economie en onderwijs is iets gedaald. Economie is nog wel steeds de meest populaire richting onder hbo-studenten.

Figuur 48

Bron: DUO, 2016

¹⁰ Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, Kans op werk en Kans op stage, gegevens 2016

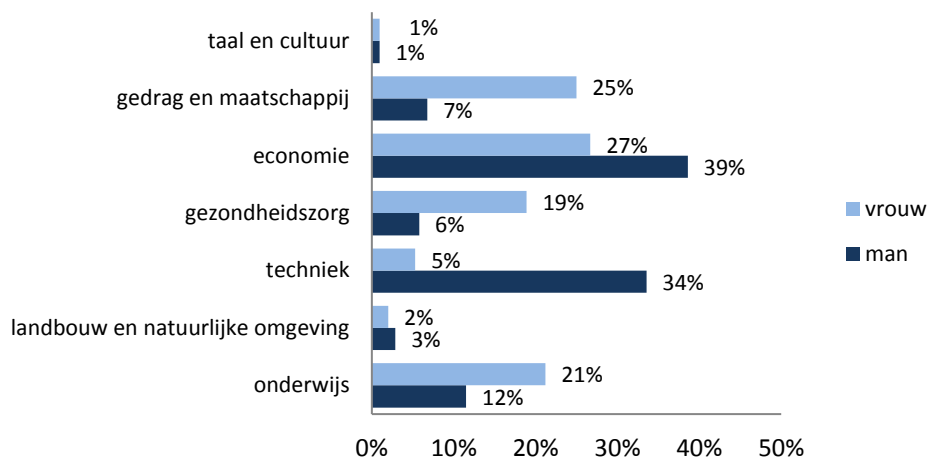
¹¹ Groningen, Friesland, Drenthe

De volgende grafiek laat zien dat de populariteit van bepaalde studierichtingen nogal verschilt voor vrouwelijke en mannelijke hbo-studenten die in Drenthe wonen. Mannelijke studenten kiezen duidelijk veel vaker voor techniek en economie. Vrouwelijke studenten geven in vergelijking met hun mannelijke medestudenten vaker de voorkeur aan een studie op het gebied van gedrag en maatschappij, onderwijs en gezondheidszorg.

Deze verschillen qua studierichting zien we ook terug op landelijk niveau.

Figuur 49

sectorkeuze hbo-studenten, vrouwen versus mannen, 2015-16

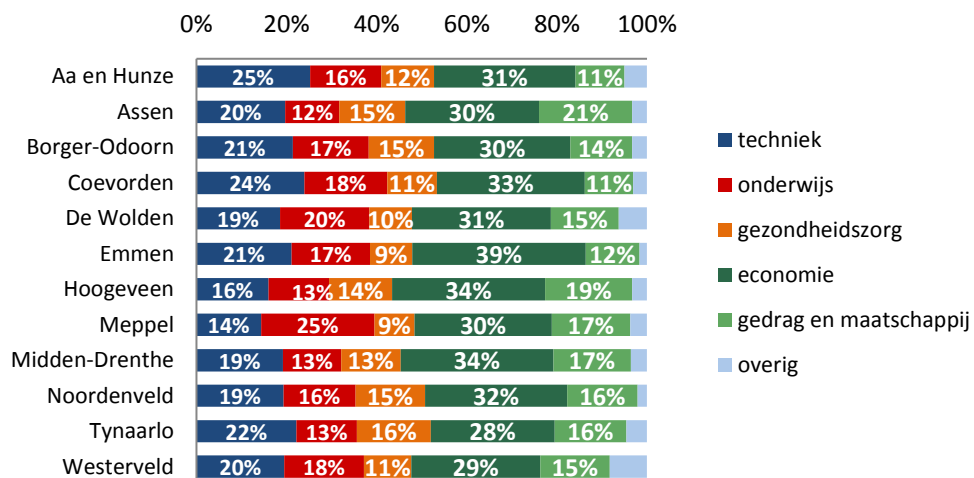

Bron: DUO, 2016

Voor wat betreft de sectorkeuze zijn er wel verschillen tussen gemeenten. Een kwart van de hbo-studenten uit Aa en Hunze bijvoorbeeld volgt een techniekopleiding. Voor hbo-ers uit Meppel en Hoogeveen is dit aandeel veel lager (respectievelijk 14% en 16%).

Figuur 50

sectorkeuze hbo-studenten naar woongemeente 2015-16

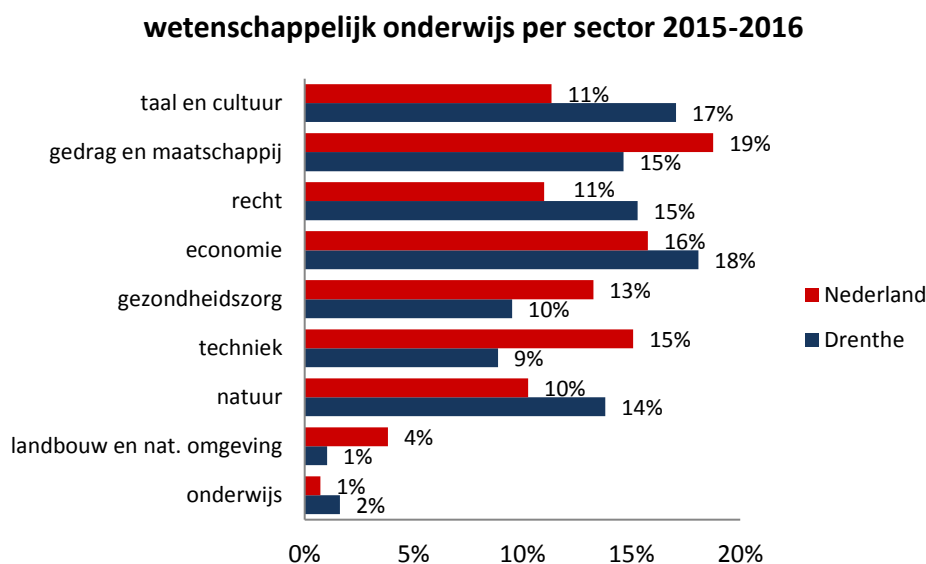
Bron: DUO, 2016

Drentse jongeren aan de universiteit kiezen vaker voor techniek.

Iets meer dan 1.500 in Drenthe wonende jongeren volgen een opleiding aan de universiteit. Vorig jaar stond de teller op net geen 1.400. Opleidingen in de richtingen economie, taal en cultuur, recht en gedrag en maatschappij zijn de afgelopen jaren het meest geliefd. Landelijk gezien worden andere keuzes gemaakt. Gedrag en maatschappij staat bovenaan de keuzelijst, gevolgd door economie en techniek. Techniek is onder de Drentse thuiswonende jongeren minder populair. Toch zien we, evenals bij de hbo-ers, meer jongeren die voor een opleiding in deze richting kiezen. Bijna 1 op de 10 studenten kiest voor techniek en dat is meer dan de 6% van vorig jaar en de 5% in 2013-14. In heel Nederland is het aandeel techniek-studenten niet toegenomen.

Voor 2020 is de ambitie geformuleerd dat, ten opzichte van 2013, 10% méér jongeren zullen kiezen voor een techniek master (Techniepact Noord-Nederland).

Figuur 51

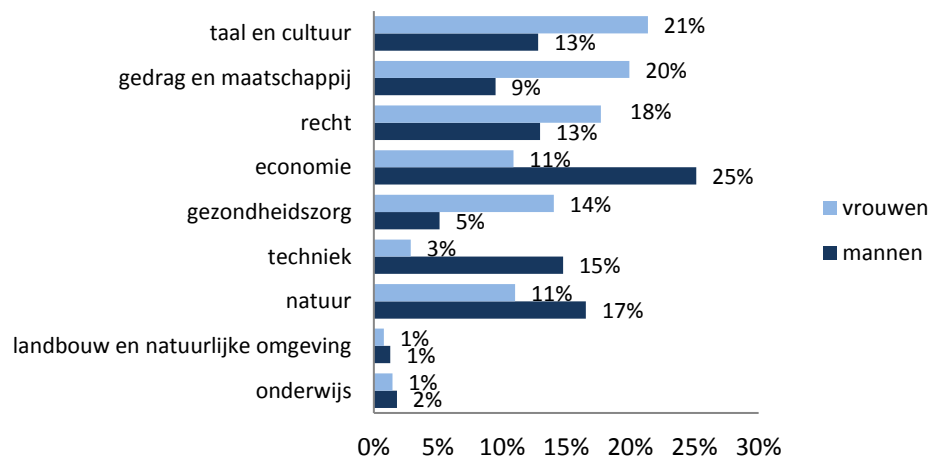

Bron: DUO, 2016

De top 3 van meest gevolgde opleidingen verschilt voor mannen en vrouwen. Economie, natuur en techniek zijn meest gekozen sectoren onder de mannen. Studies taal en cultuur, gedrag en maatschappij en recht spreekt de vrouwen meer aan. Vrouwen kiezen dus nog steeds minder vaak voor techniek. We zien deze verschillen in studiekeuze niet alleen voor de in Drenthe wonende studenten. Ook in Nederland als geheel zien we dat bepaalde studies populairder zijn bij mannen als vrouwen, en andersom.

Figuur 52

sectorkeuze wo-studenten, vrouwen versus mannen, 2015-16

Bron: DUO, 2016

9 Verzuim en schooluitval

9.1 Verzuim en thuiszitters

Jongeren moeten volgens de huidige leerplichtwet verplicht naar school vanaf hun 5e tot en met het schooljaar waarin ze 16 jaar worden (de volledige leerplicht). Na de volledige leerplicht geldt de kwalificatieplicht. Dit houdt in dat alle jongeren tot hun 18e jaar onderwijs moeten volgen, tenzij ze een startkwalificatie (minimaal havo of mbo-2 niveau) hebben.

In Drenthe veel minder absoluut verzuim dan landelijk.

We spreken over *absoluut verzuim* als leerplichtige jongeren niet op een onderwijsinstelling zijn ingeschreven en ook geen vrijstelling hebben. Het aantal Drentse absoluut verzuimers is in 2014-2015 gelijk aan vorig jaar, het gaat om 50 jongeren*. Landelijk zijn er op elke 1000 leerplichtige jongeren 2,4 absoluut verzuimers. In Drenthe is dit lager: 0,7 per 1000 leerplichtigen.

absoluut verzuim

Drenthe	0,7 per 1.000
Nederland	2,4 per 1.000

Drentse jongeren spijbelen minder vaak dan landelijk.

Van *relatief verzuim* is sprake als ingeschreven jongeren in 4 aaneengesloten weken 16 uur of meer spijbelen van school. Het aantal spijbelaars is in schooljaar 2014-2015, in vergelijking met een jaar eerder, met ruim 300 afgenomen tot 1.343*. Per 1.000 leerplichtigen gaat het om 18,4 verzuimers, landelijk is dit 28,9 per 1000.

relatief verzuim

Drenthe	18,4, per 1.000
Nederland	28,9 per 1.000

In Drenthe relatief minder vrijstellingen van de leerplicht dan landelijk.

Jongeren kunnen ook een vrijstelling van de leerplicht krijgen, bijvoorbeeld als jongeren vanwege lichamelijk of psychische redenen niet naar school kunnen. Het aantal vrijstellingen (totaal leerplicht en vervangende leerplicht op grond van alle artikelen) is in 2014-2015 met 14 toegenomen ten opzichte van het schooljaar ervoor, er zijn nu 249 vrijstellingen*. Per 1000 leerplichtigen is dit in Drenthe 3,4 en landelijk 6,1.

vrijstelling leerplicht

Drenthe	3,4, per 1.000
Nederland	6,1 per 1.000

In Drenthe relatief iets meer thuiszittende jongeren dan landelijk.

Het aantal jongeren dat langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zit ('thuiszitters'), is in de provincie Drenthe* met 2 afgenomen, van 128 in schooljaar 2013-2014 tot 126 in schooljaar 2014-2015. Deze leerplichtige jongeren zijn wel op een school ingeschreven maar verzuimen zonder vrijstelling. Relatief gezien zijn er in Drenthe iets meer thuiszitters dan landelijk.

thuiszitters

Drenthe	1,7 per 1.000
Nederland	1,6 per 1.000

*Van de gemeente Borger-Odoorn zijn geen gegevens voorhanden

In Drenthe relatief meer jongeren die langer dan 3 maanden thuiszitten dan landelijk.

Het aantal jongeren dat langer dan 3 maanden aaneengesloten thuis zit, is in de provincie Drenthe toegenomen van 55 in schooljaar 2013-2014 tot 83 in schooljaar 2014-2015. Deze leerplichtige jongeren zijn wel op een school ingeschreven maar verzuimen zonder vrijstelling. Relatief gezien zijn er in Drenthe meer langdurig thuiszitters (1,1 per 1.000 leerplichtigen) dan landelijk (0,9 per 1.000 leerplichtigen).

thuiszitters > 3mnd

Drenthe	1,1 per 1.000
Nederland	0,9 per 1.000

In Drenthe zijn relatief iets meer thuiszitters (jongeren die langer dan 4 weken aaneengesloten niet naar school gaan) dan landelijk. Ook is er een toename van het aantal jongeren dat langer dan 3 maanden niet naar school gaat.

Is er een verklaring te geven voor de toename of hebben we het aantal thuiszitters beter in beeld?

Welke maatregelen kunnen effectief zijn om het aantal thuiszitters terug te dringen?

We hebben deze vragen voorgelegd aan **Dhr. Erik Van de Waeter, directeur SWV VO 2203, Meppel e/o** (samenwerkingsverband voortgezet onderwijs voor de gemeenten Hoogeveen, Steenwijkerland, Meppel, Westerveld en De Wolden).

Over de toename zegt dhr. Van de Waeter dat het goed mogelijk is dat de stijging te verklaren is doordat de thuiszittende jongeren steeds beter in beeld komen. De betrokken partijen, zoals scholen, leerplichtambtenaren/jeugdartsen en samenwerkingsverbanden zijn steeds beter gaan samenwerken en de verzuimgegevens worden steeds beter met elkaar gedeeld. Voor het feit dat in Drenthe relatief meer thuiszitters zijn dan landelijk heeft hij geen directe verklaring. Dhr. Van de Waeter voegt hier nog aan toe dat er bij de gegevensverzameling betreffende verzuim wel enkele lastige factoren zijn, zoals privacy regels en het feit dat de gegevens opvraag vanuit meerdere kanten apart worden opgevraagd. Scholen sturen hun verzuimgegevens naar DUO terwijl de Onderwijsinspectie dezelfde gegevens ook opvraagt.

Over eventuele effectieve maatregelen zegt dhr. Van de Waeter dat er geen eenduidige oplossingen zijn. Er wordt vaak gekozen voor tijdelijke maatwerktrajecten, in samenwerking met ketenpartners, om de leerling weer in beeld te krijgen en terug op de rails te zetten. Dit zijn tijdrovende processen. Dhr. Van de Waeter benadrukt het belang van het eerder ingrijpen en van preventie. Het thuiszitterspact tussen de 4 grote gemeenten ziet hij als een mogelijke aanleiding om te komen tot een goed landelijk registratiesysteem, waarbij overeenstemming is over definiëring: 'wat en hoe te meten'. Dan pas is het mogelijk om goede vergelijkingen te maken.

Net als in de rest van Nederland zijn de meeste thuiszitters voortgezet onderwijsleerlingen.

We zien in de figuren dat de meeste thuiszitters voorkomen in het voortgezet onderwijs. Zowel in Drenthe als in Nederland is 52% van de thuiszitters

ingeschreven op het voortgezet onderwijs. Iets meer dan een tiende deel van de thuiszitters zijn leerlingen van het (speciaal) basisonderwijs.

Figuur 53

Bron: Leerplichttelling 2014 en 2015: VSV Kompas (Ingrado, 2016), bewerking CMO STAMM

9.2 Voortijdig schoolverlaten

Jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, worden voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)¹² genoemd. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo of mbo-niveau 2. Jongeren zonder startkwalificatie hebben het vaak moeilijker op de arbeidsmarkt. Zo heeft in maart 2016 48% van de jongeren tot 27 jaar die bij UWV als werkzoekende staan ingeschreven geen startkwalificatie (UWV/SBB, 2016).

Het door het kabinet gestelde doel voor schooljaar 2014-2015 was een maximum van 25.000 vsv-ers. Dat doel is bereikt want in dit schooljaar 2014-2015 zijn er in Nederland 24.353 voortijdig schoolverlaters geteld. Dit is een afname ten opzichte van het jaar ervoor met bijna 5%. Het gaat hierbij om 19.467 schoolverlaters in het mbo en 4.886 in het voortgezet onderwijs (inclusief 708 in het vavo).

In Drenthe een lager percentage voortijdig schoolverlaters dan landelijk.

Er zijn in Drenthe, net als vorig jaar, relatief minder (1,4%) voortijdig schoolverlaters dan landelijk (1,8%). De provincie heeft drie samenwerkingsverbanden die zich bezig houden met het voorkomen van voortijdig schoolverlaten; de zogenaamde regionale meld- en coördinatiepunten (RMC's): Noord- en Midden Drenthe¹³, Zuidoost Drenthe¹⁴ en Zuidwest Drenthe.¹⁵ In alle drie de samenwerkingsverbanden is het percentage voortijdig schoolverlaters lager dan het landelijke percentage van 1,8%.

¹² Het gaat om het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters dat er in een jaar bij komt

¹³ Voor de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden Drenthe, Tynaarlo en Noordenveld.

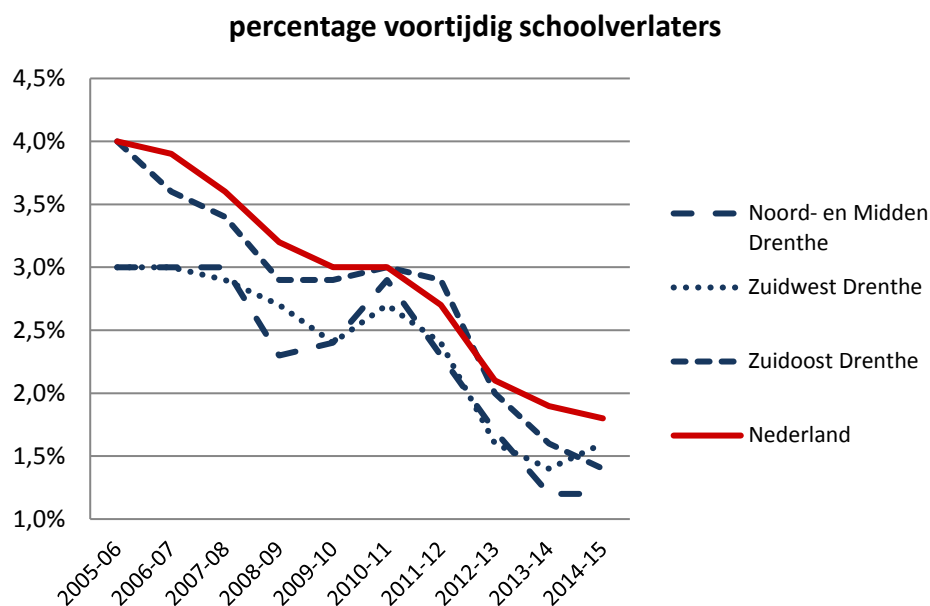
¹⁴ Voor de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen.

¹⁵ Voor de gemeenten De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Westerveld.

Dalende trend vsv-ers niet doorgezet in Drenthe.

In de volgende figuur is te zien dat er tot 2013-2014 sprake was van een dalende trend wat betreft voortijdig schoolverlaten. De meest recente cijfers laten een breuk zien in deze ontwikkeling. In Zuidoost Drenthe is het percentage vsv-ers in 2014-2015 1,4% en daarmee iets lager dan een jaar eerder (1,6%). In Noord en Midden Drenthe is het percentage vsv-ers echter gelijk aan het vorige jaar, namelijk 1,2%. In Zuidwest Drenthe daarentegen is in 2014-2015 het percentage voortijdig schoolverlaters 1,6% en daarmee iets hoger dan een jaar eerder (toen 1,4%).

Figuur 54

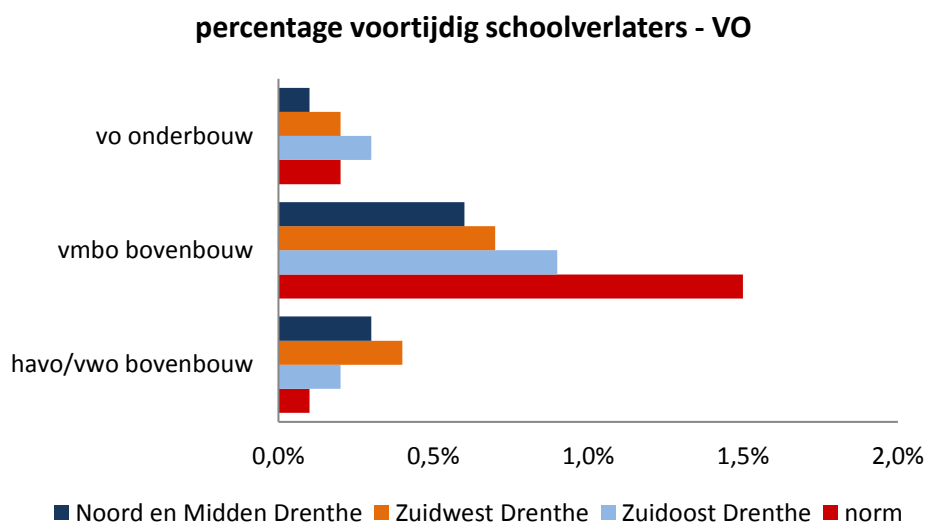
Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016

Het voortijdig schoolverlaten komt meer voor in het middelbaar beroepsonderwijs dan in het voortgezet onderwijs. In aantallen gaat het in 2014-2015 in Drenthe om ruim 100 schoolverlaters in het voortgezet onderwijs en bijna 500 in het mbo.

Voortijdig schoolverlaten bovenbouw havo/ vwo boven gestelde norm.

In het voortgezet onderwijs is het voortijdig schoolverlaten het meest een probleem in het vmbo. In de volgende figuur is dat te zien. Het hoogste percentages vsv-ers is te zien in de bovenbouw van het vmbo. Dit geldt voor alle Drentse regio's. Wel blijft het percentage overall onder de gestelde norm van 1,5%. In de onderbouw is het percentage in Noord en Midden Drenthe net onder de norm, in Zuidwest Drenthe precies op de norm en in Zuidoost Drenthe net boven de norm. In de bovenbouw havo/ vwo is het percentage in alle regio's hoger dan de norm van 0,1%.

Figuur 55

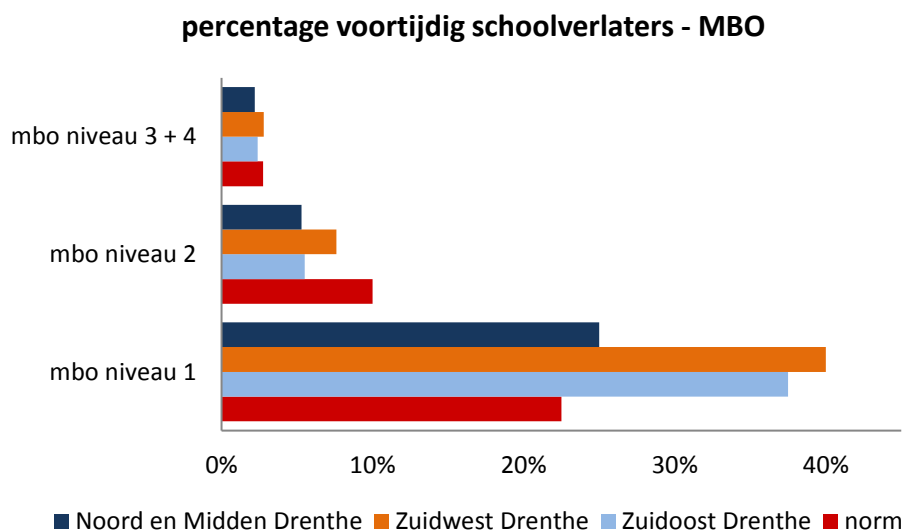

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016

Voortijdig schoolverlaten mbo-1 boven de norm.

Het schoolverlaten op het mbo niveau 2, 3 en 4 is vrijwel overal in Drenthe onder de landelijk gestelde norm, zoals te zien in de volgende figuur. Het hoogste vsv percentage is in het mbo niveau 1. Alle Drentse regio's zitten boven de gestelde landelijke streefnorm van 22,5%. In regio Noord en Midden Drenthe is het percentage iets hoger, namelijk 25%, maar in Zuidoost Drenthe en Zuidwest Drenthe zijn de percentages veel hoger (respectievelijk 37,5% en 40%).

Figuur 56

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016

In de helft van de gemeenten minder schooluitval dan vorig jaar.

In de volgende twee tabellen zijn percentages voortijdig schoolverlaters per gemeente te zien. De eerste tabel laat zien hoe de totale percentages zijn, in vergelijking met vorig jaar. In 6 van de 12 gemeenten is het percentage vsv-ers lager dan vorig jaar.

Tabel 39 Percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters, naar RMC regio en gemeente in Drenthe, in 2013-2014 en 2014-2015

	<i>totaal</i> 2013-14	totaal 2014-15	<i>VO</i> 2013-14	<i>VO</i> 2014-15	<i>mbo</i> 2013-14	<i>mbo</i> 2014-15
Noord en Midden Drenthe	1,20%	1,20% =	0,20%	0,30% ↑	3,70%	3,30% ↓
Noordenveld	1,30%	1,10% ↓	0,30%	0,20% ↓	3,80%	3,40% ↓
Tynaarlo	1,30%	1,00% ↓	0,20%	0,40% ↑	4,70%	2,90% ↓
Assen	1,60%	1,40% ↓	0,30%	0,40% ↑	4,40%	3,80% ↓
Aa en Hunze	0,30%	0,60% ↑	0,10%	0,30% ↑	1,00%	1,60% ↑
Midden Drenthe	1,20%	1,30% ↑	0,10%	0,10% =	3,40%	3,70% ↑
Zuidwest Drenthe	1,40%	1,60% ↑	0,30%	0,40% ↑	4,00%	4,40% ↑
Westerveld	1,00%	1,60% ↑	0,30%	0,50% ↑	2,90%	4,50% ↑
Meppel	1,50%	2,00% ↑	0,20%	0,40% ↑	5,10%	6,40% ↑
De Wolden	1,20%	0,80% ↓	0,30%	0,30% =	3,30%	1,80% ↓
Hoogeveen	1,70%	1,80% ↑	0,50%	0,40% ↓	4,10%	4,60% ↑
Zuidoost Drenthe	1,60%	1,40% ↓	0,30%	0,40% ↑	4,40%	3,60% ↓
Borger-Odoorn	1,30%	1,10% ↓	0,30%	0,30% =	3,50%	2,80% ↓
Coevorden	1,70%	1,00% ↓	0,50%	0,30% ↑	4,50%	2,80% ↓
Emmen	1,70%	1,70% =	0,20%	0,50% ↑	4,70%	4,10% ↓

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016

In de volgende tabel staat voor elke gemeente het percentage vsv-ers uitgesplitst naar vo onderbouw en bovenbouw vmbo en bovenbouw havo/vwo en voor de niveaus in het mbo. In de tabel is rood aangegeven of een waarde boven de gestelde norm is. Te zien is dat vooral bij havo/vwo bovenbouw en mbo 1 de percentages boven de landelijke norm liggen. De Wolden is de enige gemeente waar overal de schooluitval beneden de gestelde maximale norm is.

Tabel 40 Percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters, naar RMC regio en gemeente in Drenthe, uitsplitsing vo en mbo

	<i>VO onder-</i> <i>bouw</i>	<i>vmbo</i> <i>bovenbouw</i>	<i>havo/ vwo</i> <i>bovenbouw</i>	<i>mbo niveau</i> <i>1</i>	<i>mbo niveau</i> <i>2</i>	<i>mbo niveau</i> <i>3 + 4</i>
Nrd en M Drenthe	0,10%	0,60%	0,30%	25,00%	5,30%	2,20%
Noordenveld	0,00%	0,50%	0,20%	7,70%	5,70%	2,80%
Tynaarlo	0,30%	1,10%	0,20%	18,20%	5,00%	2,10%
Assen	0,20%	0,60%	0,40%	21,80%	7,10%	2,30%
Aa en Hunze	0,00%	0,60%	0,50%	11,10%	1,70%	1,40%
Midden Drenthe	0,00%	0,20%	0,20%	55,00%	4,30%	2,20%
Zuidwest Drenthe	0,20%	0,70%	0,40%	40,00%	7,60%	2,80%
Westerveld	0,70%	0,30%	0,40%	28,60%	9,80%	2,50%
Meppel	0,20%	0,80%	0,40%	33,30%	7,90%	5,40%
De Wolden	0,20%	0,70%	0,00%	0,00%	4,10%	1,30%
Hoogeveen	0,10%	0,80%	0,50%	54,50%	8,30%	2,40%
Zuidoost Drenthe	0,30%	0,90%	0,20%	37,50%	5,50%	2,40%
Borger-Odoorn	0,00%	0,90%	0,30%	25,00%	4,50%	2,00%
Coevorden	0,30%	0,50%	0,00%	26,70%	4,70%	1,80%
Emmen	0,30%	1,00%	0,30%	43,90%	6,00%	2,70%
norm	0,20%	1,50%	0,10%	22,50%	10,00%	2,75%

Bron: website VSV Verkenner Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016

Bijlage A: Bevolkingsprognoses onderwijsleeftijden

De meest recente bevolkingsprognose gemaakt door de provincie Drenthe is van voorjaar 2015. Hieruit blijkt dat het aantal inwoners tot 2025 zal afnemen, namelijk met 1%, terwijl voor de totale Nederlandse bevolking een stijging van 3% wordt verwacht. Voor Assen en in mindere mate voor Hoogeveen en Meppel verwacht men nog een groei. In de overige gemeenten zal het aantal inwoners volgens de prognose afnemen.

In deze bijlage staan de prognoses voor de bevolkingsontwikkeling per gemeente, onderverdeeld naar drie leeftijdsgroepen die voor het onderwijs relevant zijn.

Prognose totale bevolking

	2015	2020	2025	verschil 2025-2015	% verschil 2025-2015
Aa en Hunze	25.164	24.358	23.655	-1.509	-6%
Assen	67.088	68.990	70.536	3.448	5%
Borger-Odoorn	25.424	24.778	24.268	-1.156	-5%
Coevorden	35.548	34.675	33.907	-1.641	-5%
De Wolden	23.652	23.397	23.017	-635	-3%
Emmen	107.777	106.229	104.744	-3.033	-3%
Hoogeveen	54.938	55.217	55.718	780	1%
Meppel	32.783	33.117	33.421	638	2%
Midden-Drenthe	33.266	32.924	32.469	-797	-2%
Noordenveld	31.143	30.796	30.290	-853	-3%
Tynaarlo	32.502	32.446	32.340	-162	0%
Westerveld	19.075	18.573	18.006	-1.069	-6%
Provincie	488.360	485.500	482.371	-5.989	-1%
Nederland	16.902.100	17.132.800	17.376.830	474.730	3%

Bron: Provincie Drenthe, Bevolkingsprognose 2015

0 tot en met 3 jarigen

	2015	2020	2025	verschil 2025-2015	% verschil 2025-2015
Aa en Hunze	708	648	650	-58	-8%
Assen	2.879	3.014	3.059	180	6%
Borger-Odoorn	795	811	814	19	2%
Coevorden	1.283	1.198	1.167	-116	-9%
De Wolden	784	732	736	-48	-6%
Emmen	3.991	4.028	4.118	127	3%
Hoogeveen	2.490	2.705	2.782	292	12%
Meppel	1.411	1.370	1.362	-49	-3%
Midden-Drenthe	1.121	1.123	1.068	-53	-5%
Noordenveld	986	984	1.024	38	4%
Tynaarlo	1.202	1.189	1.175	-27	-2%
Westerveld	507	536	520	13	3%
Provincie	18.157	18.338	18.475	318	2%
Nederland	700.700	728.900	754.200	53.500	8%

Bron: Provincie Drenthe, Bevolkingsprognose 2015

Basisgeneratie: 4 tot en met 11 jaar (plus 30% van de 12-jarigen)

	2015	2020	2025	verschil 2025-2015	% verschil 2025-2015
Aa en Hunze	2.189	1.774	1.595	-594	-27%
Assen	6.872	6.488	6.482	-390	-6%
Borger-Odoorn	2.164	1.897	1.799	-365	-17%
Coevorden	3.267	2.910	2.671	-596	-18%
De Wolden	2.143	1.887	1.773	-370	-17%
Emmen	9.523	8.657	8.427	-1.096	-12%
Hoogeveen	5.491	5.393	5.466	-25	0%
Meppel	3.401	3.097	3.005	-396	-12%
Midden-Drenthe	3.024	2.649	2.588	-436	-14%
Noordenveld	2.829	2.469	2.325	-504	-18%
Tynaarlo	3.220	3.019	2.899	-321	-10%
Westerveld	1.619	1.251	1.218	-401	-25%
Provincie	45.742	41.491	40.248	-5.494	-12%
Nederland	1.568.000	1.493.000	1.497.100	-70.900	-5%

Bron: Provincie Drenthe, Bevolkingsprognose 2015

12 tot en met 22 jaar (70% van de 12 jarigen)

	2015	2020	2025	verschil 2025-2015	% verschil 2025-2015
Aa en Hunze	2.928	2.719	2.343	-585	-20%
Assen	8.647	8.910	8.714	67	1%
Borger-Odoorn	3.215	2.933	2.575	-640	-20%
Coevorden	4.314	4.120	3.784	-530	-12%
De Wolden	3.172	3.044	2.590	-582	-18%
Emmen	13.412	12.762	11.523	-1889	-14%
Hoogeveen	6.937	6.868	6.677	-260	-4%
Meppel	3.988	4.124	3.906	-82	-2%
Midden-Drenthe	4.235	4.015	3.541	-694	-16%
Noordenveld	3.800	3.700	3.350	-450	-12%
Tynaarlo	3.986	3.987	3.875	-111	-3%
Westerveld	2.190	2.150	1.760	-430	-20%
Provincie	60.822	59.331	54.637	-6.185	-10%
Nederland	2.184.300	2.162.500	2.073.100	-111.200	-5%

Bron: Provincie Drenthe, Bevolkingsprognose 2015

Bijlage B: Deelnemende besturen en scholen PO

Deelname door scholen en schoolbesturen in de afgelopen jaren

	2009- 10	2010- 11	2011- 12	2012- 13	2013- 14	2014- 15	2015- 16
besturen met schoolvestigingen in Drenthe	37	37	37	37	37	36	35
besturen die gegevens levering toestemmen	34	34	34	34	34	34	32
aantal schoollocaties dat gegevens levert	248	262	271	262	265	259	248
totaal aantal vestigingen in Drenthe	307	301	299	291	286	279	270
responspercentage	81%	87%	91%	90%	93%	93%	92%

Bron: CMO STAMM, 2016

Respons gegevenslevering toetsen per schoolvestiging en gemeente

	aantal school- vestigingen	aantal deelnemers 2016	respons- percentage 2016	aantal deelnemers 2015	respons- percentage 2015
Aa en Hunze	15	14	93%	17	100%
Assen	25	23	92%	23	92%
Borger-Odoorn	16	16	100%	17	100%
Coevorden	27	19	70%	23	82%
De Wolden	15	15	100%	15	100%
Emmen	59	55	93%	59	95%
Hoogeveen	32	29	91%	26	81%
Meppel	14	12	86%	12	86%
Midden-Drenthe	18	18	100%	18	100%
Noordenveld	17	17	100%	17	100%
Tynaarlo	20	18	90%	18	86%
Westerveld	12	12	100%	13	100%
Drenthe	270	248	92%	259	93%

Bron: CMO STAMM, 2016

Bijlage C: Toetsen in basisonderwijs van het leerlingen volgsysteem

In hoofdstuk 3 worden resultaten besproken van de volgende toetsen:

	naam toets	toets code	afnamemoment	aantal scholen 2016	aantal leerlingen 2016
Kleuertoetsen	LOVS Taal voor kleuters	LTK25	medio groep 2	222	4.215
	LOVS Rekenen kleuters	LRK25	medio groep 2	225	4.272
Technisch lezen	LOVS Drie-minuten-toets	LDM39	eind groep 3	239	5.354
	LOVS Drie-minuten-toets	LDM49	eind groep 4	236	5.037
	LOVS Drie-minuten-toets	LDM59	eind groep 5	236	4.673
Woordenschat	LOVS Woordenschat	LWT39	eind groep 3	143	2.701
	LOVS Woordenschat	LWT59	eind groep 5	145	2.492
Begrijpend lezen	LOVS Begrijpend Lezen	LBL/XBL65	medio groep 6	243	5.124
	LOVS Begrijpend Lezen	LBL85	medio groep 8	233	4.957
Rekenen & Wiskunde	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA39 ¹⁶	eind groep 3	243	4.989
	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA49	eind groep 4	243	5.046
	LOVS Rekenen & Wiskunde	LRA/CRA/XRA59	eind groep 6	242	4.954

¹⁶ CRA is generatie 3 toets, XRA is toets voor speciale leerlingen met extra onderwijs behoefte

Bijlage D: Uitslagen Cito toetsen (niveau A t/m E)

niveaus A tot en met E

A	25% hoogst scorende leerlingen
B	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10% laagst scorende leerlingen

Taal voor kleuters medio groep 2 (LTK25)

niveau	Drenthe 2013	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	45%	48%	47%	47%	25% hoogst scorende leerlingen
B	28%	27%	28%	27%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	18%	16%	16%	16%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	7%	7%	7%	8%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	3%	2%	3%	3%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen voor kleuters medio groep 2 (LRK25)

niveau	Drenthe 2013	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	35%	39%	40%	40%	25% hoogst scorende leerlingen
B	29%	28%	27%	28%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	21%	20%	19%	18%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	11%	9%	10%	10%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	4%	4%	4%	4%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 3 (LDM39)

niveau	Drenthe 2013	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	27%	28%	27%	29%	25% hoogst scorende leerlingen
B	24%	24%	24%	24%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	25%	24%	26%	24%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	15%	14%	15%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	9%	9%	10%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 4 (LDM49)

niveau	Drenthe 2013	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	28%	28%	28%	30%	25% hoogst scorende leerlingen
B	22%	23%	23%	20%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	26%	25%	26%	25%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	16%	15%	15%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	8%	9%	9%	11%	10% laagst scorende leerlingen

Technisch lezen eind groep 5 (LDM59)

niveau	Drenthe 2013	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	31%	35%	35%	34%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	26%	26%	26%	25% ruim/net boven het landelijk gemidd.
C	23%	21%	19%	20%	25% net boven/ ruim onder het landelijk gemidd.
D	15%	13%	13%	12%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	8%	6%	6%	7%	10% laagst scorende leerlingen

Woordenschat eind groep 3 (LWT39)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	42%	44%	42%	25% hoogst scorende leerlingen
B	20%	22%	20%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	16%	15%	15%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	15%	13%	15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	7%	7%	8%	10% laagst scorende leerlingen

Woordenschat eind groep 5 (LWT59)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	29%	31%	29%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	24%	23%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	25%	23%	23%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	14%	12%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	10%	11%	10% laagst scorende leerlingen

Begrijpend lezen medio groep 6 (LBL/XBL65)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	28%	30%	31%	25% hoogst scorende leerlingen
B	25%	25%	26%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	23%	22%	22%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	14%	13%	12%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	10%	9%	10% laagst scorende leerlingen

Begrijpend lezen medio groep 8 (LBL85)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	28%	32%	31%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	24%	23%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	24%	24%	23%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	15%	13%	14%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	10%	8%	8%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 3 (LRA/CRA/XRA39)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	29%	31%	33%	25% hoogst scorende leerlingen
B	26%	30%	30%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	25%	24%	23%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	12%	10%	10%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	9%	6%	5%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 4 (LRA/CRA/XRA49)

niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	30%	32%	32%	25% hoogst scorende leerlingen
B	23%	26%	29%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	26%	25%	23%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	13%	11%	10%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	7%	7%	7%	10% laagst scorende leerlingen

Rekenen wiskunde eind groep 6 (LRA/CRA/XRA69)

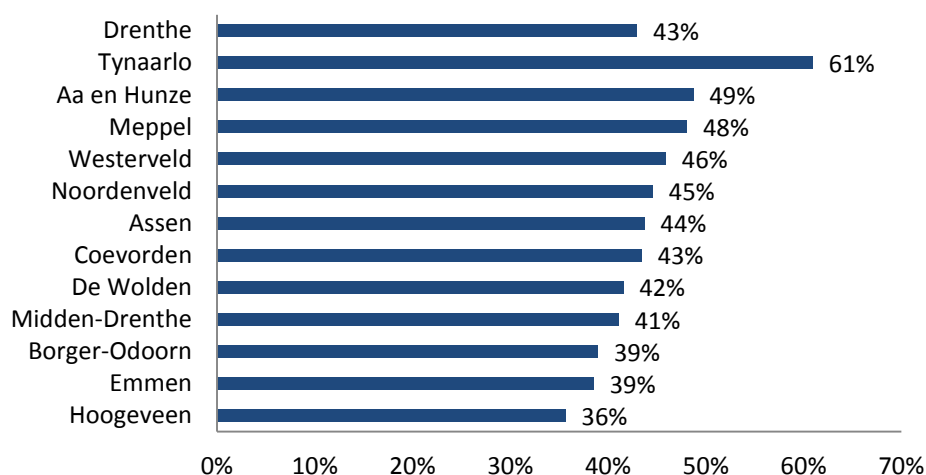
niveau	Drenthe 2014	Drenthe 2015	Drenthe 2016	norm
A	24%	27%	27%	25% hoogst scorende leerlingen
B	29%	30%	30%	25% ruim tot net boven het landelijk gemiddelde
C	25%	23%	24%	25% net boven tot ruim onder het landelijk gemiddelde
D	14%	12%	13%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
E	8%	7%	6%	10% laagst scorende leerlingen

Bijlage E: Schooladviezen per gemeente

	pro/vso	vmbo	vmbo- havo	havo	havo-vwo	vwo
Aa en Hunze	2%	46%	3%	25%	3%	21%
Assen	0%	48%	8%	23%	1%	20%
Borger-Odoorn	1%	52%	8%	19%	6%	13%
Coevorden	1%	50%	5%	23%	3%	18%
De Wolden	1%	54%	3%	17%	4%	20%
Emmen	2%	54%	5%	20%	6%	13%
Hoogeveen	2%	57%	6%	20%	5%	11%
Meppel	0%	44%	7%	23%	6%	19%
Midden-Drenthe	1%	50%	8%	20%	3%	18%
Noordenveld	1%	52%	3%	26%	1%	18%
Tynaarlo	0%	35%	4%	24%	8%	29%
Westerveld	1%	46%	7%	19%	6%	21%
Drenthe	1%	50%	6%	21%	4%	17%

Bron: DUO, 2016, bewerking CMO STAMM

% havo plus adviezen per gemeente

Bijlage F: Advies en leerjaar 3 per regio van vestiging basisschool

Zuidoost	schooladvies (iets) lager dan leerjaar 3 (‘onderadvisering’)	schooladvies gelijk aan leerjaar 3	schooladvies (iets) hoger dan leerjaar 3 (‘overadvisering’)
vmbo bl	23%	74%	3%
vmbo bl kl	56%	0%	44%
vmbo kl	13%	75%	12%
vmbo kl gl/tl	40%	0%	60%
vmbo gl/tl	9%	71%	21%
vmbo-havo	25%	0%	75%
havo	13%	59%	29%
havo-vwo	34%	0%	66%
vwo	0%	76%	24%
totaal regio	17%	52%	31%

Zuidwest	schooladvies (iets) lager dan leerjaar 3 (‘onderadvisering’)	schooladvies gelijk aan leerjaar 3	schooladvies (iets) hoger dan leerjaar 3 (‘overadvisering’)
vmbo bl	39%	57%	4%
vmbo bl kl	60%	0%	40%
vmbo kl	10%	73%	17%
vmbo kl gl/tl	34%	0%	66%
vmbo gl/tl	11%	60%	29%
vmbo-havo	35%	0%	65%
havo	11%	49%	40%
havo-vwo	31%	0%	69%
vwo	0%	77%	23%
totaal regio	22%	38%	40%

Noord- en Midden	schooladvies (iets) lager dan leerjaar 3 (‘onderadvisering’)	schooladvies gelijk aan leerjaar 3	schooladvies (iets) hoger dan leerjaar 3 (‘overadvisering’)
vmbo bl	33%	65%	2%
vmbo bl kl	67%	0%	33%
vmbo kl	28%	57%	15%
vmbo kl gl/tl	56%	0%	44%
vmbo gl/tl	8%	74%	18%
vmbo-havo	36%	0%	64%
havo	10%	60%	31%
havo-vwo	39%	0%	61%
vwo	0%	86%	14%
totaal regio	17%	59%	24%

Bijlage G: Eindtoetsen basisonderwijs en best passend brugklatype

In het volgende overzicht staan de best passende brugklastypen bij de standaardcores die op de Centrale Eindtoets, de IEP toets en de ROUTE 8 toets behaald kunnen worden.

Centrale eindtoets:

501 - 520	basisberoepsgerichte leerweg
519 - 525	basis- en kaderberoepsgerichte leerweg
523 - 528	kaderberoepsgerichte leerweg
529 - 533	gemengde / theoretische leerweg
533 - 536	gemengde / theoretische leerweg en havo
537 - 540	havo
540 - 544	havo / vwo
545 - 550	vwo

ROUTE 8:

<141	praktijkonderwijs
141 - 168	basisberoepsgerichte leerweg
169 - 190	kaderberoepsgerichte leerweg
191 - 210	theoretische leerweg
211 - 234	havo
> 234	vwo

IEP:

50 - 61	basisberoepsgerichte leerweg/ basis- en kaderberoepsgerichte leerweg
62 - 70	kaderberoepsgerichte leerweg/ kader- en theoretische leerweg
71 - 76	theoretische leerweg
77 - 81	theoretische leerweg en havo
82 - 86	havo
87 - 92	havo / vwo
93 - 100	vwo

Bijlage H: Onderwijssoort in bovenbouw voortgezet onderwijs per gemeente

Onderwijssoort in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs, 2015-2016 per woongemeente leerling:

	vwo 3-6	havo 3-5	vmbo tl/gl 3-4	vmbo bl/kl 3-4	pro ¹⁷
Aa en Hunze	30%	28%	21%	17%	4%
Assen	25%	30%	22%	19%	4%
Borger-Odoorn	21%	27%	25%	22%	5%
Coevorden	21%	31%	27%	17%	3%
De Wolden	25%	26%	23%	24%	3%
Emmen	20%	26%	22%	27%	5%
Hoogeveen	16%	26%	25%	28%	5%
Meppel	28%	30%	21%	19%	3%
Midden-Drenthe	24%	26%	25%	22%	3%
Noordenveld	31%	29%	21%	15%	3%
Tynaarlo	38%	30%	17%	13%	2%
Westerveld	26%	32%	21%	19%	2%
Drenthe	24%	28%	22%	21%	4%

Bron: DUO, 2016

¹⁷ Praktijkonderwijs.

Bijlage I: Toetsresultaten 2^e jaars leerlingen vo

Representativiteit onderzoekgegevens vo-scholen in Drenthe.

Dit jaar hebben we van 8 Drentse vo-scholen (15 schoollocaties) taal- en rekenprestaties van 2.244 leerlingen ontvangen.¹⁸ Op 1 oktober 2016 waren er 5.969 tweedejaars leerlingen in het Drentse voortgezet onderwijs, we hebben dus gegevens van 38% van deze groep ¹⁹. Omdat van een aantal leerlingen het opleidingsniveau ontbrak, bleef er netto een groep van 1.985 leerlingen over (33% van alle tweedejaars leerlingen). Daarmee zijn de prestaties representatief voor alle tweedejaars leerlingen die in deze provincie voortgezet onderwijs volgen. De resterende scholen (locaties) konden veelal geen gegevens aanleveren omdat zij de toets niet hebben afgenomen.

In de tabel hieronder staat per toets het aantal leerlingen waarvan we resultaten hebben ontvangen. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt naar onderwijsniveau: vmbo bb , vmbo kb, vmbo gt, havo en vwo. Met de aanduiding '<bb' worden leerlingen bedoeld die veelal extra ondersteuning krijgen en onder de gemiddelde bandbreedte van de landelijke vmbo bb-referentiegroep presteren.

Aantal leerlingen waarvan de resultaten bekend zijn, naar afgenomen Cito toets en onderwijsniveau:

	<bb	bb	kb	gt	havo	vwo	totaal
toets 2 vmbo bb	155	61	3	0	0	0	219
toets 2 vmbo kb/gt	0	4	386	843	0	0	1.233
toets 2 havo/vwo	0	0	0	60	317	156	533
totaal	155	65	389	903	317	156	1.985

Bron: vo-scholen Drenthe, bewerking CMO STAMM, 2016

¹⁸ Vorig jaar leverden 8 scholen (21 locaties) gegevens aan met toetsresultaten van 2685 leerlingen.

¹⁹ Vorig jaar was het percentage 45%.

Bijlage J: Samenstelling klankbordgroep

Nouchka Akhavin	Bestuurssecretaris SG De Nieuwe Veste Coevorden/Hardenberg
Lilian Belgraver	Docent CSG Dingstede, Meppel
Betty Bennink	Leerkracht groep 8 van OBS De Poolster, Nieuw-Roden
Han Brummel	Clusterdirecteur OBS De Brink, OBS De Hesselanden, OBS De Barg en OBS De Esdoorn, Emmen
Karin Elferink	Teamleider A.O.C. Terra, Eelde
Dries Koster	Directeur-bestuurder RSG Wolfsbos, Hoogeveen
Jan Kruijer	Onderzoeker CMO STAMM
Bert Oosting	Sectordirecteur CSG Vincent van Gogh Assen, locatie Lariks
Imke Oosting	Onderzoeker CMO STAMM
Johan Pekel	Directeur Commissaris Gaarlandtschool, Nijeveen
Mariet Thalens	Coördinator Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit
Ger de Vos	Lid College van Bestuur COG Drenthe, Assen (tot 1 december 2016)
Henk Veninga	Hoofd Planning en Organisatie en MT-lid Hondsrugcollege, Emmen
Peter Voerman	Senior beleidsadviseur/Programmamanager Provincie Drenthe
Sandra Wolken	Directeur Kwaliteit en Onderwijsondersteuning Primenius , Emmen

Definities en afkortingen

Gewichtenregeling basisonderwijs:

Voor het bepalen van de gewichtsfactor van de leerling is het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers/voogden van belang. Er worden drie categorieën onderscheiden:

- Categorie 1 - maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk
- Categorie 2 - maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg
- Categorie 3 - overig voortgezet onderwijs en hoger

De regeling kent drie gewichtsfactoren. Deze zijn gekoppeld aan de eerder genoemde opleidingscategorieën.

- 0,3: toegekend aan leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding uit categorie 2 heeft gehad.
- 1,2: toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gehad uit categorie 1 en de ander een opleiding uit categorie 1 óf 2.
- 0: toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders of beide ouders een opleiding heeft gehad uit categorie 3.

Leerplicht en kwalificatieplicht:

De volledige leerplicht duurt tot en met het schooljaar waarin de jongere zestien jaar wordt (een schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli). Daarna geldt de kwalificatieplicht. De kwalificatieplicht geldt voor jongeren die nog geen 18 jaar zijn en nog geen startkwalificatie, een diploma van een havo-, vwo- of mbo2-opleiding, hebben behaald.

Startkwalificatie:

De leerling heeft een startkwalificatie als hij/zij een havo diploma, een vwo diploma of een diploma op minimaal niveau twee van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (MBO) heeft behaald.

Voortijdige schoolverlater:

Iedere jongere tot 23 jaar die de school verlaat zonder een startkwalificatie wordt beschouwd als een voortijdig schoolverlater.

Absoluut verzuim:

We spreken van absoluut verzuim als leerplichtige jongeren niet op een onderwijsinstelling zijn ingeschreven en ook geen vrijstelling hebben.

Relatief verzuim

We spreken van relatief verzuim als jongeren, die op een school zijn ingeschreven, in 4 aaneengesloten weken 16 uur of meer spijbelen van school.

Thuiszitters

We spreken van thuiszitters als jongeren, die op een school zijn ingeschreven, langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zitten.

Sociaal Economische Score en kwartielen:

Sociaal Economische Statusscores zijn scores die het Sociaal Cultureel Planbureau berekent en die aangeven hoe de sociale status van een wijk is, in vergelijking met andere wijken in Nederland. De statusscores bestaan uit vier gegevens: het gemiddelde inkomen in een wijk, het percentage mensen met een laag inkomen, het percentage laag opgeleiden en het percentage mensen dat niet werkt. Via een factoranalyse worden deze kenmerken samengevat in één samengesteld kenmerk: de sociale status.

We hebben de postcodegebieden op basis van de scores ingedeeld in kwartielen. Dit zijn 4 delen, waarbinnen de scores gelijkelijk verdeeld zijn. Hierdoor ontstaan de groep gebieden met de 25% laagste SE-scores, de postcodegebieden met de SE-scores rond het gemiddelde (tussen 25 en 75%) en de gebieden met de 25% hoogste SE-scores.

Afkortingen:

BBL	beroepsbegeleidende leerweg (mbo)
BOL	beroepsopleidende leerweg (mbo)
DUO	Diens Uitvoering Onderwijs
HAVO	hoger algemeen voortgezet onderwijs
HBO	hoger beroepsonderwijs
LBL/XLBL	toets begrijpend lezen (Cito toets LOVS, leerling en onderwijsvolgsysteem)
LDM (toets)	technisch lezen 3-minutentoets (Cito toets LOVS, leerling en onderwijsvolgsysteem)
LOVS	leerling en onderwijs volgsysteem
LRA/CRA/XRA	toets rekenen en wiskunde (Cito toets LOVS: leerling- en onderwijsvolgsysteem), CRA generatie 3 toets, XRA versie voor extra onderwijsbehoeftigen
LRK (toets)	rekenen voor kleuters (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LTK (toets)	taal voor kleuters (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LWT (toets)	woordenschat (Cito toets LOVS: leerling en onderwijsvolgsysteem)
LWOO	leerwegondersteunend onderwijs
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
PO	primair onderwijs
REC	regionaal expertisecentrum
RMC	regionaal meld- en coördinatie punt voor voortijdig schoolverlaters
VO	voortgezet onderwijs
VWO	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
SBO/SBAO	speciaal basisonderwijs
S(V)O	speciaal (voortgezet) onderwijs
VMBO	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VMBO-BL (BB)	VMBO basisberoepsgerichte leerweg
VMBO-GL	VMBO gemengde leerweg
VMBO-KL (KB)	VMBO kaderberoepsgerichte leerweg
VMBO-TL	VMBO theoretisch leerweg
VMBO-GT	VMBO gemengd theoretische leerweg
VMBO <BB	aanduiding bij Toets 0 t/m 3 van het Cito Volgsysteem voortgezet onderwijs voor leerlingen VMBO BB die extra ondersteuning krijgen
VSV	voortijdig schoolverlaten
WO	wetenschappelijk onderwijs

Gegevensbronnen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- DUO open data: bestanden primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs.
- DUO open data: basisgegevens bekostigd onderwijs (Bbo).
- DUO Dataset 1 (op verzoek samengesteld): schooladviezen, toetscores op leerling-niveau van alle Drentse basisscholen, inclusief aantal achtergrondvariabelen leerling (jaren 2012-2016).
- DUO Dataset 2 (op verzoek samengesteld): schoolloopbaangegevens van alle leerlingen in leerjaar 3 (op leerling-niveau) van alle Drentse vo-scholen, inclusief een aantal achtergrondvariabelen, waaronder advies en toetsgegevens basisonderwijs (jaren 2012-2016).
- DUO Dataset 3 (op verzoek samengesteld): gegevens voortgezet onderwijs loopbaan, basisschooladviezen (voor zover aanwezig) en eindexamenresultaten van alle eindexamenkandidaten (aangemelde kandidaten en kandidaten waarvan uitslag is ontvangen) op Drentse vo-scholen (voor de afgelopen 5 jaren).

Drentse scholen voor basisonderwijs m.m.v. CED Toetsservice Rotterdam:

- Toetsresultaten Cito leerlingvolgsysteem taal en rekenen

Drentse scholen voor voortgezet onderwijs:

- Resultaten toets 2 taal en rekenen 2016
- Leerjaar 3 gegevens onderwijsniveau en schooladviezen 2015-16

Ingrado:

- Website Het Verzuim en Schoolverlaters Kompas (VSv Kompas: www.vsvkompas.nl)

Inspectie van het Onderwijs:

- Onderwijsresultaten Voortgezet onderwijs 2016 (vh Toezichtskaart) (Data Archiving and Networked Services, KNAW)
- Toezichtarrangementen Drentse scholen primair onderwijs eind december 2016

Inspectie van het Onderwijs: en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in samenwerking met de PO-Raad, de VO-raad, de AOC Raad en de MBO Raad.

- Website Passend onderwijs (www.passendonderwijs.nl)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- aanval op schooluitval: VSV Verkenner (www.vsvverkenner.nl)

Geraadpleegde literatuur

Blom, B. (2012), *Verwachtingen van leraren en leerlingen over leerprestaties, een onderzoek naar de samenhang met de kwaliteit van het basisonderwijs in Noord-Nederland*.

Korpershoek, H., Beijer, C., Spithoff, M., Naaijer, H.M., Timmermans, A.C., Van Rooijen, M., Vugteveen, J., Opendakker, M.-C. (2016). GION Onderwijs/Onderzoek. *Overgangen en aansluitingen in het onderwijs, deelrapportage 1: reviewstudie naar de po-vo en de vmbo-mbo overgang*.

Inspectie van het Onderwijs (2016). *De Staat van het Onderwijs: Onderwijsverslag 2014-15*.

Ministerie van OCW (2016). *Negende voortgangsrapportage Passend Onderwijs*.

Ministerie van OCW. *Kamerbrief over gelijke kansen in het onderwijs* (31 oktober 2016)

Ministerie van OCW. *Kamerbrief over eindtoetsresultaten en de overgang van leerlingen naar het voortgezet onderwijs in schooljaar 2015-2016* (1 november 2016).

UWV en SBB (juni 2016)., *Basiscijfers Jeugd, informatie over de arbeidsmarkt, het onderwijs en stages en leerbanen in de regio Drenthe*.

provincie Drenthe

cmo stamm.
kennis · onderzoek · advies